

NAŠ GLAS

SKUPNE DELEGATSKE INFORMACIJE

občina krško

Poština plačana v gotovini

Št. 3 · Letnik XI · 20. februar 1990

Gostitelja srečanja sta bila predsednik SO Krško Zoran Šoln (bere tekst) in predsednik Socialistične zveze Krško Branko Pirc

Sprejem za predstavnike verskih skupnosti

Po tradiciji tako imenovani novoletni sprejemi predstavnikov verskih skupnosti pri predsedniku SO Krško pridejo na vrsto potem, ko se obnovoletna mrzlica umiri in obstaja stvarna možnost, da se ljudje v miru usedejo in pomenijo. Letošnji sprejem (14. februarja) je seveda minil in znamenju prevelikih finančnih obremenitev duhovnikov. Ti bi morali za svoje zavarovanje odšteti skoraj vse svoje prihodke, kar jih vsekakor postavlja v nemogočo položaj in je razumljivo, da skušajo to svojo stisko izraziti ob vsaki priložnosti, se o problemu pogovoriti in poiskati rešitev. Rešitev je seveda možna samo na

ravni celotne republike, saj z ukrepom samo v okviru ene občine pač ne bi dosegli ničesar.

Sicer pa je beseda tekla o vsem, kar tudi na splošno zanima ljudi v naši občini in v naši družbi: o gradnji hitre ceste, železnice, pretočnih elektrarn, jedrski elektrarni, RAO, ekologiji kar tako... Tudi do individualne in kolektivne zavesti so prišli in ugotovili, da smo vsi glasni, ko nam okolje svinjajo »oni drugi«, da nas pa ni veliko v hlačah, ko bi morali sami, lastnoročno kaj postoriti za čisto okolje. Na ta del obnašanja bi kazalo vsekakor skušati vplivati po vseh možnih poteh, saj je tudi tu preprečevanje najboljše zdravi-

lo. Problematika onesnaževanja, urejenosti okolja in njegove smotrne izrabe je pripeljala tudi do razgovora o kostanjeviškem turističnem razvoju, ki mu noben luksuzni objekt ne bo niti pomagal niti škodoval, dokler se mestece samo ne otrese vsega, kar ga kazi.

Na koncu naj omenimo samo še pobudo, vprašanje, željo, ki so jo mnogi ljudje izrazili podboškemu župniku: kraj, katerega fara je pred več kot sedemsto leti dobila ime Sveti križ, naj bi ponovno tako poimenovali. In odgovor? To je možno, le speljati je treba za to predvidene postopke.

V pozdravnem nagovoru je predsednik SO Krško Zoran Šoln dejal:

»Če se prav spomnim, smo lani ob enaki priložnosti nazdravljali začetkom demokratizacije naše družbe in želji, da bi to gibanje, ki je zajelo predvsem Slovenijo in Slovence, kaj kmalu obrodilo pričakovane sadove tudi

Franc Novak, župnik iz fare pri Svetem križu, je prebral nagovor v imenu zbranih pooblaščenec

Telefonska anketa

Bližajo se volitve in z njimi čas odločitve vsakega polnoletnega državljana o tem, koga si bo izbral za to, da ga bo vodil, da bo v njegovem imenu odločal in na katerega bo po potrebi stresal svojo nejevoljo.

Spoštovani bralci Našega glasa!

Zanima nas, koliko ste si doslej uspeli ustvariti vtis o tem, kakšne so politične stranke, ki vam ponujajo svoje volilne liste kandidatov, kakšni so njihovi programi, koga si želite za predsednika, čigav program vam je najbližji... Skratka, gre za kopicno vprašanje, ki nas mučijo, predvsem pa bi verjetno tako Vi sami kot

tudi vodilni ljudje vaših političnih strank radi nanje dobili vsaj približne odgovore. Zato bo uredništvo Našega glasa opravilo kratko telefonsko anketo in jo po določenem času tudi ponovilo. Prosim Vas vse, da se na naš klic odzovete s pripravljenostjo za sodelovanje, saj boste s tem pomagali sebi in svoji politični stranki, predvsem pa boste olajšali delo našim anketarjem, prostovoljnimi aktivistom. Poklicali vas bomo v večernih urah, da vas lažje dobimo doma. Pa še to: anonimnost je zagotovljena!

Hvala za razumevanje!

širše v naši domovini. Ob današnjem srečanju, na katerem vas vse skupaj v imenu skupščine občine in občinskega izvršnega sveta prav lepo pozdravljam, moramo, žal, ugotoviti, da smo si tedaj marsikaj predstavljali drugače. Bili smo v svoji nestrpnosti preveč optimistični, a vendar skoraj prepričani, da bo naša nova pot potekala drugače, hitreje, z manj ovirami, kot to je.

Pa vendar — pri nas smo ostali zvesti svoji novi poti. Na njej nam ni lahko — trdno pa sem prepričan, da je prava in da na njej ne

bomo omagali. To seveda ne bo odvisno samo od nas. Živimo v Jugoslaviji, v državi, v katero smo se prostovoljno združili in želimo v njej tudi ostati — seveda v taki, ki bo po naši meri in hkrati po meri vseh, ki jim je resnično za enakopravnost in sožitje — ne glede na narodnostno, versko ali drugo opredelitev. Tako videnje naše skupne države ni nekaj novega. Je in bo le udejanjenje tistega, kar je drugod po Evropi samo po sebi umevno in kar bi morali doseči tudi pri nas, če se hočemo priključiti sodobni Evropi in se končno vanjo tudi vključiti.

Pri nas smo prav v minulem letu, in sicer ob njegovem koncu, stopili pomemben korak naprej. Zakon o političnem združevanju je znova omogočil ustanovitev strank, ki bodo že ob koncu aprila nastopile na vseh skupščinskih volitvah. Nedvomno bo to pritegnilo, če lahko rečemo — v urejanje »državnih zadev« širši krog ljudi, s tem razširilo krog tistih, ki bodo lahko resnično demokratično in neposredno odločali in ki se bodo prav zaradi tega v večji meri vključevali v in opredeljevanje do skupnih težav in skupnih ciljev naše družbe in v njihovo razreševanje. Prepričan sem, da tako demokratizacijo naše družbe podpirate tudi vi in vse naše verske skupnosti, četudi ostajate zvesti vašemu temeljnemu poslanstvu in nestranski opre-

delitvi. Slovencev nas je malo, zato je še toliko bolj potrebno, da ob vsem, za kar si prizadevamo, ne ostaja ob strani večji del naroda. Nove demokratične spremembe tako v ustavnih amandmajih kot sicer težijo prav k temu in če tega ne bomo zagotovili že danes, bomo prav gotovo jutri. Demokracije se je treba tudi učiti in naučiti, saj sistem nikakor ne prinaša samo širitve pravic, marveč ima svoja pravila, ki se jih moramo držati vsi, ki nam demokracija ni samo beseda.

Spoštovani!

Leto, v katerega smo že vstopili, bo leto novih preizkušenj. Toliko lažje bo za vse skupaj, kolikor bo prave demokracije, in toliko težje, če bomo demokracijo izkoriščali za morebitne razprtije v naši lastni mali hiši. Njena vrata bodo še naprej odprta za vse dobro misleče in napredne, iz nje ne bomo podili nikogar. Prav zato ne bomo dopustili, da bi nas Slovence izganjali iz lastnega doma, kot moramo, žal, poslušati v nekaterih drugih jugoslovanskih logih.

Zato, spoštovani gospodje, nazdravimo tokrat zdravemu razumu in še posebej razumevanju za različnost v skupno dobro. Naj nam bo leto 1990 vsem skupaj bolj naklonjeno in lepše, kot nam je bilo lansko!

Zoran Šoln

NAŠ GLAS

SKUPNE DELEGATSKE INFORMACIJE

NAŠ GLAS — SKUPNE DELEGATSKE INFORMACIJE: Izdaja: Indok center skupščine občine Krško — Naklada: 2100 izvodov — Odgovorni urednik: Ivan Kastelic — Uredništvo: CKŽ 12, 68270 Krško, Telefon: (0608) 31-768 — Grafična priprava DIC, tozđ Grafika, Novo mesto — Tisk: Tiskarna Novo mesto — Glasilo je oproščeno temeljnega davka od prometa proizvodov na podlagi mnenja Republiškega komiteja za informacije št.: 421-1/72 z dne 5. marca 1980 — Za točnost podatkov in informacij, ki so objavljeni kot uradna obvestila, pojasnila ali strokovna gradiva, odgovarjajo posamezne službe, organi oziroma strokovni delavci, ki so pod temi besedili podpisani. — Poština plačana pri pošti Novo mesto.

»Spoštovani!

Prav lepo se vam zahvaljujem v imenu vseh duhovnikov naše občine za to povabilo in srečanje, pa tudi za dobre želje ob novem letu. Tudi Vam mi želimo veliko uspehov in božjega blagoslova pri Vašem delu.

V zadnjih nekaj mesecih smo pričali velikim spremembam v Vzhodni Evropi in tudi pri nas, kamor nas mnogi tudi prištevajo. Zdi se mi, da je v veliki meri prišlo do tega, ker je bilo človekovo dostojanstvo teptano in je imela samo oblast vse ugodnosti in pravice, množice pa niso imele drugega kot pravico delati in poslušati. Cerkev, ki oznanja Kristusov evangelij, pa se je vedno zavzemala za tiste, ki so bili izkoriščani in teptani, in je oznanjala resnico, da smo vsi ljudje enaki in se morajo človekove pravice in njegovo dostojanstvo spoštovati od njegovega spočetja do naravne smrti. Mnogi oblastniki so gledali Cerkev postrani, ker so smatrali, da se vtika v njihovo področje. Oblast je za to, da poskrbi za mir in človeka vredno življenje.

Naša družba duhovnikovo delo zelo malo ceni ali, lahko bi rekel, da nič. Če vzamemo delo za ohranjanje kulturnih in sakralnih spomenikov: res je, da se ne moremo primerjati z velikimi narodi, ki se ponašajo z močnimi katedralami; tega pri nas ni. Je pa veliko majhnih cerkva, ki so posejane po naši lepi deželi. Skoro ni grička, na katerem ne bi bilo cerkve. Te zgradbe pa je treba vzdrževati. Po drugi svetovni vojni je bil velik del dohodka Cerkvi nasilno odvzet. Zemlja je bila nacionalizirana, odvzeti domovi, župnišča, delnice... Tako se je Cerkev znašla v zelo težkem gmotnem položaju. Edino dobri ljudje, ki so znali ceniti dediščino svojih dedov in pradedov, so s svojim denarjem, ki so si ga odtrgali, pomagali duhovnikom to dediščino obnavljati. Družba se šele v zadnjem času prav sramežljivo odziva, da milostno daje kakšen dinar.

Duhovnikovo delo pa ni samo obnova cerkva, ampak s svojim delom vzgaja ljudi v narodnem, kulturnem in duhovnem napredku, tako pri verouku, pogovorih, pripravah na zakramente, oznanjevanju... To delo pa ni samo v korist Cerkve, naša želja je, da bi ljudi vzgojili v dobre, delavne in poštene državljane in dobre kristjane, ampak v korist vse družbe. Tudi za to delo ne dobivamo duhovniki nobenih priznanj — ampak moramo plačevati celo davke. Kot ste verjetno brali v Družini ali drugje slišali, so slovenski škofje do nadaljnega zamrzili plačevanje našega socialnega zavarovanja, ker ga ne zmoremo. Krivično bi bilo, da bi denar za naše preživetje naprtili tistim, ki že veliko žrtvujejo za obnovo in kulturni dvig našega naroda.

Še enkrat vam želim vse dobro v tem letu.

V te besede je svoj pozdravni nagovor v imenu duhovnikov prelił župnik fare Sv. križ, Franc Novak

Srebrna Prešernova plaketa za Stanko Macur in Emila Gasserja

Osrednja prireditev ob slovenskem kulturnem prazniku je bila v petek, 9. februarja 1990 v DKD E. Kardelja. Predsednik Zveze kulturnih organizacij Krško, Franci Černelič, je v pozdravnem govoru poudaril vsestransko razvitost kulture v naši občini in nujno sodelovanje med ustvarjalci kulture in tistimi, ki jim je ta kultura namenjena. Nato pa je izročil Prešernove plakete, ki jih ZKO podeljuje kulturnim delavcem za dolgoletno delo v kulturi. Letos sta srebrno prešernovo plaketo prejela Stanka Macur in Emil Gasser.

Stanka Macur je glasbenica v najširšem pomenu besede. Kot pedagoginja v brestaniški osnovni šoli še posebno kaže svoj talent v odličnem vodenju otroških in mladinskih pevskih zborov ter v pripravi izvrstnih programov za šolske in krajevne proslave. Ljubezen do zborovskega petja je znala preliti tudi med kolegice v zbornici, s katerimi je ustanovila ženski oktet.

Stankina ustvarjalnost pa je vendar najmočnejša v solističnem prepevanju in še posebej v izvedbi lastnih skladb, za kar je prejela že vrsto priznanj: tu omenimo le nagrado za najbolj všečno melodijo na Ptujskem festivalu in prvo nagrado občinstva na festivalu otroških pesmi lani v Krškem.

Kako globoko zna Stanka občutiti poezijo, smo se lahko mnogokrat prepričali pri poslušanju njenih songov. Nepogrešljiv je njen delež pri nastopih krškega literarnega kluba, kjer aktivno sodeluje že vrsto let. S prizadevnim delom v različnih kulturnih skupinah Stanka Macur zaokrožuje podobo vsestranske kulturne delavke in ustvarjalke.

Emil Gasser že 35 let igra v Pihalnem orkestru Delavskega kulturnega društva Svoboda Senovo. Težko bi bilo sešteti vse ure, ki jih je Emil Gasser žrtvoval za vaje in nastope. Če k temu dodamo velike uspehe, ki jih je doslej dosegel senovski pihalni orkester, lahko ugotovimo, da je bilo kulturno delo Emila Gasserja neprecenljivo, zanj je potrebna velika ljubezen do glasbe in zavestno podrejanje svojega življenja zahtevam orkestra.

In še ena lastnost Emila Gasserja je zelo dobrodošla senovskemu orkestru: njegov smisel za urejanje arhiva. Z njim je pripomogel k temu, da je imel orkester ob lanski 60-letnici vzorno urejen arhiv, ki priča ne le o dosežkih senovske, temveč tudi vse naše ljubiteljske kulture.

Podelitev priznanj

Ob prazniku krajevne skupnosti Senovo

Krajevna skupnost Senovo po tradiciji proslavlja hkrati svoj krajevni in slovenski kulturni praznik, saj z 8. februarjem nekako sovпада napad borcev XIV. divizije na tamkajšnje rudniške naprave, ki je bil v noči z 9. na 10. februar 1944. Na osrednji krajevni proslavi, 9. februarja v Domu XIV. divizije, posvečeni obema priložnostima, je zbrane letos nagovoril predsednik OO ZZB NOV Krško, Stane Nunčič.

Na prireditvi so podelili krajevna priznanja — **plakete doma XIV. divizije**.

Gasilsko društvo Senovo je dobitnik priznanja, ki praznuje 60. obletnico uspešnega opravljanja svojega poslanstva. Zavedajo se, da niso potrebni samo pri gašenju požarov, zato jih s preventivnimi akcijami skušajo tudi kar se da učinkovito preprečevati. Ves čas pa v svoje vrste neutrudno vključujejo tudi podmladek.

Branko Janc je prejel priznanje za zagotavljanje in izvajanje samoupravnih potreb prebivalcev krajevni skupnosti. Predlog je prispel iz njegove bivše TOZD na pobudo družbenopolitičnih organizacij in vseh zaposlenih v senovski šivalnici Lisce. V obrazložitvi navajajo, da se je Branko Janc ob prevzemu dolžnosti direktorja TOZD Lisca na Senovem zavedal specifičnosti ženskega kolektiva ter znal hitro vzpostaviti stik z zaposlenimi in preko njih tudi s krajevno skupnostjo. Zavzemal se je za napredek kraja in tako neposredno vplival na dvig življenjske ravni svojih delavk.

Anton Kočevcar je dobil priznanje kot eden od stebrov vrste akcij, ki so odročni zaselek Stranje približale ostalemu svetu. Zaradi želje po napredku domačega kraja, po zblizanju z dolino se je skupaj z mnogimi vaščani lotil dela. Napeljali so elektriko, vodovod, asfalt, telefon, zgradili gasilski dom... S svojo

prizadevnostjo in delovno vnemo si je Anton Kočevcar med vaščani pridobil velik ugled.

Rado Lapuh je vsestransko aktiven — v domačem gasilskem društvu, občinski gasilski zvezi in krajevni samoupravi. Vaški odbor Mali Kamen, ki ga je predlagal za dobitnika priznanja, pa ga še posebej ceni kot pobudnika in odličnega organizatorja raznih akcij v vasi, med njimi tistih za izgradnjo vodovoda in telefonske napeljave.

Ernest Breznikar je prejel priznanje za krepitev in razvoj društvene dejavnosti v krajevni skupnosti. To je dosegel z lastnim dolgoletnim udejstvom v domačem kulturnem društvu kot član lutkarske in gledališke skupine, organizator, predsednik društva in nadzornega odbora. Njegovo delo se dobro pozna tudi v krajevni samoupravi in LD Senovo. Prav tako že vrsto let aktivno sodeluje pri organizaciji pohodov Po poteh XIV. divizije.

Stanka Macur je prejela srebrno Prešernovo plaketo za svoje vsestransko glasbeno delovanje. (Foto: Ljubo Potočnik)

Bronaste Prešernove plakete pa so letos v naši občini dobili naslednji kulturni delavci: Albin Medvešek in Branko Koprivec iz DKD Svoboda Senovo, Vera Alegro, Janez Kranjc in Vili Novak iz DKD Svoboda Brestanica, Franci Žičkar iz Velikega Podloga, Ana Rostohar iz Literarnega kluba B. Zupančič ter Marjan Uršič, Vinko Tičar in Angelca Sotošek iz Mešanega pevskega zbora Viktor Parma.

Po podelitvi srebrnih in dveh bronastih Prešernovih plaket (ostale bronaste plakete so bile ali pa bodo podeljene v društvih) so gledalci zadovoljni spremljali igralce DKD Svoboda Senovo, ki so prikazali Partljičevo komedijo »Pesnikova žena prihaja«.

Vida Fritz

Milan Kučan v Krškem

Nihče ni imun za preteklost in napake

V časih, ko vsak mali človek tako rekoč živi in diha politiko, ko se kar cele družine skoraj grejejo na televizorje, je poslušalcem pač težko povedati kaj novega. Lahko jim samo poskusiš stvari v njihovem spominu sistemsko urediti, osvetliti s svojega izhodišča, predstaviti lastne poglede na posamezne probleme ali dogajanja in, kar sploh ni nepomembno, biti za strelodod. Pustiti se izzivati, strpno odgovarjati na napade... Lahko bi rekli, da je Milanu Kučanu, kandidatu ZKS — Stranke demokratične prenove za predsednika predsedstva SR Slovenije, to v veliki meri tudi uspelo. Pred nabito polno dvorano krškega delavskega doma je ne le prevzel nalogo porte parole organizacije, na katero je v bistvu že nekaj časa odprta lovska sezona in kakršenkoli napad nanjo prinaša njegovemu avtorju tudi predvolilne točke, ampak se je lotil te naloge dan po (ravno tako dobro obiskani in za medije bolj atraktivni) predstavitvi programa DEMOSA. S tem je omogočil vsaj nehoteno primerjavo med seboj in skupino pod vodstvom dr. Jožeta Pučnika, ki je v Krškem gostovala 13. februarja 1990.

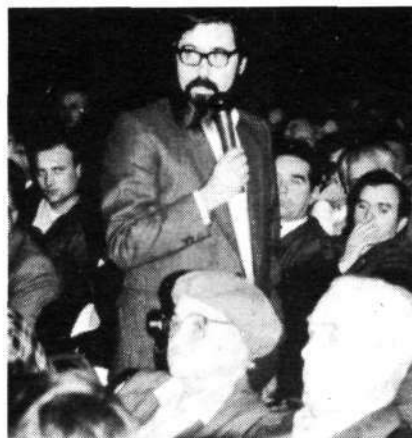
Milan Kučan s sodelavci ni bil atraktiven, ker to ni njegov slog, in tudi vse predobro je bilo tako njemu kot poslušalcem jasno, da nosi njegova stranka in velika večina poslušalcev na plečih hipoteke, prevzeto od Komunistične partije in Zveze komunistov. To so desetletja neuresničenih obljub o svetli bodočnosti, enakosti, gospodarsko in drugače učinkoviti, pravični družbi, pravni državi... Nekako tako se je izrazil tudi Kučan. Zamujeno pač skuša sedanja generacija funkcionarjev ZK popraviti in težko je reči, da niso ničesar dosegli. Žal pa je veliko več tistega, kar se kaže šele v povojih, kot pa tistega, s čimer se lahko pohvalijo kot z učinkovitimi potezami, ki že dajejo obilne in vidne rezultate. Tega se zaveda tudi Kučanov predvolilni štab in on sam, saj je poslušalcem lepo razčlenil učinke uspešnih dejanj (odhod s 14. kongresa, nova ustava SFRJ, odnosi s Srbijo, demokratizacija, razmerje med dogmatskimi in demokratičnimi silami v ZKJ — ki je po njegovi oceni že bivša, pravnost države...) in napovedal nadaljnje možno dogajanje, v katerem pa ni videl veliko rožnatega. Na poslušalce bi bolj kot točke, zapisane v programu »Evropa zdaj, klicaj«, moralo delovati to, da jim je na neki način napovedal znoj in solze. Markovičevega ali kateregakoli drugega programa oživitve gospodarstva ne bo možno izpeljati brez korenitih bolečih po-

segov, odpuščanja delavcev. To bo za Slovence, ki jim zaposlitev in socialna varnost kotirata zelo visoko na lestvici vrednot, težak udarec in dve leti bo po Kučanovih napovedih veliko večino dogajanja obvladoval boj za preživetje. S politične plati je to seveda sila zanimivo, saj se bo sam od sebe vsilil prepir o tem, kdo je kriv za nastalo stanje.

Nobeden od obstoječih političnih predvolilnih programov po Kučanovem mnenju nima najbolje koncipiranega gospodarskega dela in njihovo dodelavo bo omogočila šele praksa — tistim, ki bodo na volitvah zmagali, in tudi poražencem. Tako kot pri napovedi potrebnih ukrepov glede zaposlenosti pa je bil natančen tudi pri napovedi dogajanja v kmetijstvu. Da, kmetijska politika ni bila dobra, ni pa bila samo slaba. V teh letih ni prišla na boben nobena kmetija, medtem ko bo z uvedbo delovanja trga ta možnost postala povsem realna. Tudi na vasi se bodo, ker proste zemlje na tržišču praktično ni, pojavile velike socialne razlike. Lastniki bodo končno prisiljeni svojo zemljo tudi obdelovati — obdelovati res učinkovito in smotrno.

Tudi predvolilne programe je komentiral, zlasti očitek, da so v veliki meri prepisani. Nas je pač Slovencev malo in naših interesov ali potreb ni težko ugotoviti. Zato so programi podobno skicirani. Nekatere stvari so po njegovem mnenju bolje domislili eni, nekatere pa drugi. Na volitvah je nekako tako, kot pri športu, pravi: zmaga naj najboljši. ZKS — Stranka demokratične prenove bo svoj »Evropa zdaj!« še dodelovala, vsekakor pa se bo za njegovo uresničitev borila tudi v primeru, da na volitvah ne bo zmagala. Osnovo uspeha pa po njegovem mnenju predstavlja sprememba odnosa do družbene lasnine, ki ni bila družbena, ampak nikogaršnja, in to je bilo tako zanjo kot za našo družbo usodno. Nekakšen način, da pridemo do titularja, bo nujno treba poiskati in že to bo pomagalo reševati določene probleme.

Do konkurenčnih strank in njihovega kandidata, gospoda Pučnika, je bil kar se da zadržan v ocenah in se ni pustil zapeljati v ocenjevanje. Opoziciji je tudi priznal zasluge za to, da je sprožila procese demokratizacije v naši družbi. Priznal je, da je dosedanjim vladajočim strukturam v oviro hipoteke pre-

Ciril Baškovič, eden izmed izvršnih sekretarjev CK ZKS.

teklosti, je pa samozavestno tudi pribil, da bodo z vstopom v politično areno tudi vsi drugi »že jutri« tudi imeli svojo preteklost.

Seveda ni šlo brez problematike, ki jo v Ljubljani imenujejo posavska, lokalna, za naše okolje pa je vsekakor bistvena. To je ogroženost okolja, saj je Posavje postalo neprostovoljno zbirališče slovenske nesnage in jedrska elektrarna s svojim srednje in nizko radioaktivnim odpadkom, zlasti pa z zloglasno vsebino bazenov, je samo vrh ledene gore, ki kvari naše zdravje. Ciril Baškovič je spretno in logično pojasnil zadrego stranke, ki je v svojem predvolilnem programu pritegnila večinskemu razpoloženju in se opredelila proti uporabi jedrske energije, hkrati pa računala tudi na podporo članov ZKS in ostalih zaposlenih v JE Krško. Rešitev vidijo v visoki stopnji strokovnosti dela, ki naj nas varuje dotlej, dokler ne bomo našli nadomestnih virov energije, zmanjšali energetske požrečnosti slovenskega gospodarstva, izravnali energetske bilance, rešili problema varnega trajnega odlaganja RAO in ustvarili pogojev za zaprtje elektrarne.

Udeleženci javne predstavitve programa ZKS — stranke demokratične prenove (od leve): Franc Pipan — MS ZKS Posavje, Milan Kučan -kandidat za predsednika Predsedstva SRS, Janez Rošker — predsednik OK ZKS Krško. (Foto: Kukovičič Miloš)

OKROGLA MIZA »DEMOS O PRIHODNOSTI V SLOVENIJI«

Na pobudo Socialdemokratske zveze Slovenije — občinske organizacije Krško, je DEMOS — Demokratična opozicija Slovenije, ki jo sestavljajo Socialdemokratska zveza Slovenije, Slovenska kmečka zveza in Krščanski demokrati Slovenije, v torek, 13. 2. 1990 v Delavskem domu v Krškem organiziral okroglo mizo **DEMOS O PRIHODNOSTI SLOVENIJE**. Na okrogli mizi sta sodelovala **Dr. Jože PUČNIK**, predsednik Socialdemokratske zveze Slovenije in kandidat DEMOS-a za predsednika predsedstva Slovenije, in **Ivan OMAN**, predsednik Slovenske kmečke zveze in kandidat DEMOS-a za člana predsedstva Slovenije. Okrogle mize se ni mogel udeležiti **Lojze PETRLE**, predsednik Krščanskih demokratov Slovenije.

V polni veliki dvorani Delavskega doma sta gosta v uvodu najprej na kratko predstavila svoji stranki in njune programe. Pri tem je **dr. Jože Pučnik** poudaril idejo socialne demokracije, v kateri je izhodišče za razsojanje družbe in sveta človek sam in je zato potrebno iz človeka snovati odnose med ljudmi. Opozoril je, da se je slepa ulica socializma in komunizma rodila iz napačne predpostavke, da je človek obvladljiv, vendar pa to ni res, ker se človek upre, če se mu odreka svoboda, in vedno v zgodovini je našel trenutek, ko je rekel NE, ker družbe ni mogoče graditi z neprekinjeno revolucijo, z represijo in aroganco ene same stranke. Opozoril je, da konflikti nastopajo tudi v demokraciji, vendar je pri tem najpomembnejše, da nobena stranka ali partija ne sme in ne more dobiti možnosti, da se polasti države, kot se je to zgodilo pri nas z absolutnim monopolom Partije, ki je zato odgovorna za položaj, v katerem smo, pa če to prizna ali ne. Poudaril je, da je bila beseda solidarnost v Jugoslaviji grobo zlorabljena, ker v socialni državi solidarnost ne sme nadomestiti lastne odgovornosti, pravico do solidarnosti pa imajo samo državljani, ki zaradi osebnih lastnosti ali nesrečnih okoliščin ne morejo skrbeti zase.

Ivan Oman pa je v svojem uvodu odgovoril na vprašanje, zakaj se kmetje ukvarjajo s politiko, in pri tem poudaril, da se je kmetom po vojni dogajalo veliko krivic in nikoli niso imeli možnosti, da bi sami odločali ali sodelovali pri odločanju o vprašanih, ki so pomembna zanje. Ocenil je, da se lahko razmere spremenijo samo s spremembo družbenega reda. Potem je opozoril na najpomembnejša vprašanja iz programa Slovenske kmečke zveze, kot so razvoj družinske kmetije, varstvo obdelovalne zemlje, zadružništvo, pravična davčna politika, vrnitev odvzete lastnine, ekološka vprašanja in vrsta drugih.

Po uvodnih predstavitev gostov sta pričela odgovarjati na vprašanja prisotnih, ki so bila v glavnem namenjena gostom, delno pa tudi predstavnikom domače opozicije. Vprašanj je bilo zelo veliko, med njimi so bila tudi nekatera bolj ali manj provokativna, vendar sta gosta v skoraj dvournem neposrednem razgovoru odgovorila na vsa in se nista izognila tudi tistim »manj prijetnim«. Zaradi prostorske omejitve lahko med temi izdvojim samo nekatera vprašanja in odgovore nanje.

Dr. Jože Pučnik je najprej odgovoril na vprašanje o razlogih za svojo dolgoletno anonimnost. Pri tem je navedel, da je bil po končanem študiju zaradi svojega pisanja (v revijah in časopisih), ki ni bilo po volji oblasti, obsojen na devet let zavora z obtožbo »rušenje legalne oblasti in združevanje proti ljudstvu in državi«. V zaporu je bil najprej pet let, potem pa še dve leti, ob pogojnem odpustu pa je odšel v tujino. Pri tem je poudaril, da mu je bila odvzeta diploma visoke šole, ki mu do sedaj še ni bila vrnjena, z obrazložitvijo, da se je izgubila. V Hamburgu je študiral sociologijo, in iz tega področja je tudi doktoriral. Je poročen, žena je Nemka in posebej je poudaril, da se zaradi svoje vrnitve in politič-

Dr. Jože Pučnik, predsednik slovenskih socialdemokratov

Udeleženci DEMOSOVE okrogle mize v krškem Delavskem domu (od leve): Danilo Siter, Anton Koršič, Igor Avsec, Pavle Perc, dr. Jože Pučnik, Ivan Oman.

(Foto: Kukovičič Miloš)

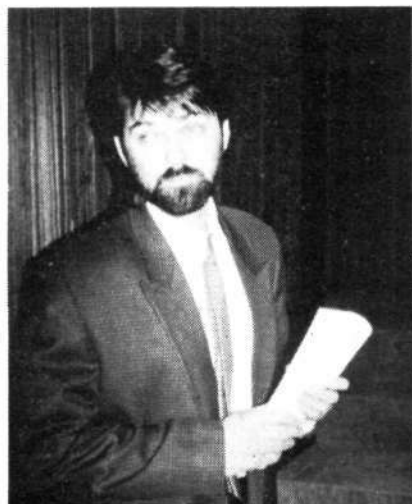
nega udeleževanja ne bo ločil. Zavrnil je govorice, da otroci ne govorijo slovensko, vendar je ocenil, da tudi v primeru njegove izvolitve za predsednika predsedstva Slovenije ni nujno, da se bodo otroci preselili v Slovenijo, ker je to pač njihova prostovoljna odločitev. Dejal je, da on v tujino ni odšel prostovoljno, da se je vrnil, ko je ocenil, da lahko tudi sam prispeva k izboljšanju položaja v domovini, da pa mu je bilo prej to prepovedano.

Ivan Oman je odgovoril na vprašanje v zvezi s pokojninsko-invalidskim zavarovanjem, ki ga bo potrebno celovito reformirati, da bo iz vsega dohodka šel primeren delež za to področje, da bo vsak, ki bo dopolnil določeno starost, prejel primerno starostno ali invalidsko pokojnino. **Pri tem je dejal, da je, žal, socialistični kapitalizem pri nas slabši**

od kapitalističnega socializma, za kar je bil deležen bučne podpore občinstva.

Dr. Jože Pučnik je odgovoril tudi na vprašanje, kako bi čim prej rešili mlačni odnos

Igor Avsec, zastopnik krških socialdemokratov

Anton Koršič, predsednik krškega odbora Slovenske kmečke zveze

Danilo Siter, predsednik krških krščanskih demokratov

gospoda Šinigoja in vlade do srbske blokade, in pri tem poudaril, da se v tej blokadi kaže nesmiselnost federativne ureditve, ki ni sposobna zavarovati interesov narodov, in dodal, da je zato nujno preurediti Jugoslavijo v konfederativno državo, pri tem pa pomen pojma **konfederacija definirati v smislu pogodbe med suverenimi državami, s katero se določijo tisti skupni interesi, ki se bodo s to pogodbo skupno realizirali.** Ocenil je, da se v zadnjem času poskušajo omiliti posledice blokade, pač zaradi lastne nemoči. Kot ne-realne je ocenil večino protiukrepov in poudaril, da je rešitev v lastni monetarni politiki in če je potrebno, tudi v lastni denarni enoti, v bistvenem zmanjšanju ali ukinitvi prispevkov za federacijo. Nesprejemljivo je mešetarenje z usodo slovenskega gospodarstva in vodstvo bi moralo ukrepati na podlagi zakonodaje in ustave, hkrati pa ustvariti zakonske in ustavne pogoje za preprečitev in onemogočanje podobnih pojavov. Ko je odgovarjal na vprašanje, ali je v Sloveniji možna vojaška intervencija, **pa je ocenil, da to ni možno in da ne verjame, da bi lahko prišlo do nasilnega obračunavanja, kljub močnim pritiskom.**

Ivan Oman je odgovarjal tudi na vprašanja o volitvah in menil, da bodo volitve izpeljane korektno. Pojasnil je dvokrožni način izvolitve predsednika predsedstva Slovenije. Pri tem je sodil, da si posebne premoči na volitvah ne more ustvariti nobena stranka in da je dobro, da se v parlamentu pojavijo različni programi.

Dr. Jože Pučnik je odgovoril tudi na vprašanje v zvezi z izjavo v Novem mestu, ki je bila objavljena v Delu, kjer naj bi bil dejal, da je potrebne vse, **ki so odgovorni za politične ekscese (Rog), dati na zatožni klopi, kot v Romuniji. Zanimal je to pisanje, kajti je proti revanšizmu in sodi, da morajo zgodovinarji obravnavati tudi vsa ta področja, da pa je potrebno odpreti arhive in jim to omogočiti.** Odgovarjal je tudi o načinih urejanja uprave, policije, službe državne varnosti in vojske in poudaril, da sta vojska in policija v pravni državi strokovni organizaciji, ki opravljata naloge po ustavi in zakonodaji, pri čemer policija ščiti dobrine, vojska pa državo v primeru zunanje intervencije, in ne moreta imeti posebnega položaja. Državno varnost in podobne organe pa je potrebno ukiniti, saj s pojavom različnih idej in strank ne more biti politične policije, ki bi sodila, kaj je prav in kaj ne. Ocenil je, da so izdatki za te službe nad zmoglostmi družbe in da je zato nujno njihovo zmanjšanje. Veliko služb v upravi je namenjenih kontroli državljanov ali pa samih sebi.

Na vprašanja o delavcih iz drugih republik sta si bila gosta edina, da imajo vsi, ki so zaposleni in živijo pri nas, pravice iz dela in da ne bi bilo dobro, da bi jim te pravice kratili, da pa se bo problem zaostрил zaradi krize, ki je, in ker se bo število nezaposlenih ne glede na nacionalnost po-

večalo. **Kot možnost je dr. Pučnik omenil dovoljenje za delo oziroma bivanje, kot je to urejeno v evropskih državah.**

Bila je še vrsta zelo zanimivih vprašanj in odgovorov in mnogi izmed njih so poželi odobravanje in aplavze. Bila so tudi vprašanja domači opoziciji, ki so se nanašala na njene programe. Predstavnik **Krščanskih demokratov, gospod Danilo SITER, je poudaril, da so bili verni po vojni odrinjeni od političnega življenja, s tem pa jim je bila odvzeta možnost direktnjšega vpliva. Zavzel se je, naj se ljudje zamislijo nad prihodnostjo svojih otrok in vnukov ter storijo vse, da se vsaj njim omogoči mirno, varno, zdravo življenje in ustvarjalno delo, ki ne bo obremenjeno z dosedanjo ideologizacijo na vsakem koraku.** Opozoril je na kratko obdobje delovanja stranke in na njena prizadevanja, da se pripravijo ustrezni programi delovanja v prihodnje. Predstavnik **Socialdemokratske zveze - občinske organizacije Krško gospod Igor AVSEC je odgovarjal na vprašanja o ekologiji in zdravstvu ter tudi na vprašanje, zakaj so v vodstvu te stranke predvsem bivši komunisti.** Poudaril je, da ti člani niso bili v Partiji na vodilnih položajih in da so se pač opredelili za delo v stranki in da bodo o tem odločali člani stranke, ter da je v tem trenutku pomembno, da se vzpostavi organizacija stranke, ki bo s programi, podprtimi s stroko, imela možnost neposrednega spreminjanja razmer na vseh področjih, tudi na področju ekologije in zdravstva.

Pogovor, ki ga je zelo uspešno vodil novinar Pavle PERC, je bil po več kot dveh urah končan in okoli 600 prisotnih je odhajalo z novimi spoznanji. **Značilna je misel enega izmed prisotnih, ki je dejal, da na vseh sestankih, občinskih zborih itd. po vojni še ni slišal tako malo tujih izrazov in tako veliko neposrednih odgovorov brez fraz in političnega sprenevanja.** Dr. Jože Pučnik pa je obljubil, da bo še prišel in da je ponovno pripravljen kadarkoli sodelovati v tako korektnem in prijetnem okolju.

Stane Dvoršek

Ivan Oman, Slovenska kmečka zveza

NAŠ GLAS

SKUPNE DELEGATSKE INFORMACIJE

SKLIC SEJ ZBOROV SO KRŠKO

Zbori SO Krško bodo zasedali v četrtek, 1. marca 1990 ob 15. uri.

Delegati bodo obravnavali:

- zapisnik prejšnjega zasedanja /ZZD,ZKS,DPZ (*Delegati zahtevajo konkretne programe za sanacijo okolja, Vprašanja in pobude delegacij*), str. 20—21
- analizo obolenosti prebivalstva občine Krško od leta 1979 do leta 1987 /ZZD,ZKS,DPZ, priloga, str. 1—16
- poročilo o delu Temelnjega javnega tožilstva Novo mesto v letu 1989 /ZZD,ZKS,DPZ (*Novosti v zakonodaji so spremenile delo javnega tožilstva*), str. 8
- poročilo o delu in problematiki dela Javnega pravobranilstva v Celju za leto 1989 /ZZD,ZKS,DPZ (*Nove vrste zahtevkov in razširitev pristojnosti za javno pravobranilstvo*), str. 14
- poročilo o delu Sodišča združenega dela Brežice v letu 1989 /ZZD,ZKS,DPZ (*Delovni spori postajajo zahtevnejši in pomembnejši*), str. 7—8
- poročilo občinskega sodnika za prekrške za leto 1989 /ZZD,ZKS, DPZ (*Občani največkrat kršijo prometne predpise*), str. 8—9
- osnutek aneksa k dogovoru o usklajevanju davčne politike za obdobje 1986—1990 /ZZD,ZKS,DPZ (*Priložnostni zasluži naj bi bili bolj obdavčeni*), str. 14
- osnutek odloka o spremembah in dopolnitvah odloka o davkih občanov /ZZD,ZKS (*Priložnostni zasluži naj bi bili bolj obdavčeni*), str. 14
- osnutek odloka o spremembah in dopolnitvah odloka o davku na promet nepremičnin /ZZD,ZKS (*Priložnostni zasluži naj bi bili bolj obdavčeni*), str. 14 in dodatek na str. 21
- predlog odloka o spremembah odloka o prispevnih stopnjah za financiranje skupnih družbenih potreb v občini Krško za čas od 1. 1. 1990 do 31. 3. 1990 /ZZD,ZKS (*Kakšne so v resnici občinske prispevne stopnje*), str. 9—10
- predlog odloka o uvedbi melioracijskega postopka na melioracijskem območju Krško polje II /ZZD,ZKS (*Priprave za melioracije na Krškem polju*), str. 22
- odločbo o uvedbi komasacijskega postopka na komasacijskem območju Krško polje I /ZZD,ZKS (*Komasacija na območju Krško polje I naj bi vendarle bila*), str. 21
- odločbo o uvedbi komasacijskega postopka na komasacijskem območju Krško polje II
- predlog sklepa o imenovanju načelnika Medobčinskega inšpektorata občin Brežice, Krško in Sevnica /ZZD,ZKS,DPZ (*Predlog za imenovanje in predlog za izvolitev*), str. 12
- predlog sklepa o izvolitvi predsednika Temelnjega sodišča v Novem mestu /ZZD,ZKS,DPZ (*Predlog za imenovanje in predlog za izvolitev*), str. 12
- predloge in vprašanja delegacij /ZZD,ZKS,DPZ.

Delovni spori postajajo zahtevnejši in pomembnejši

Sodišče združenega dela, ki ima sedež v Brežicah, je pristojno za reševanje delovnih sporov v vseh treh posavskih občinah. O delu v preteklem letu poroča za skupščino predsednik sodiš-

ča, Franc Jankovič.

Pripad zadev po občinah je bil približno tak kot v prejšnjih letih: polovica jih je bila iz občine Krško, drugo polovico si delita občini Brežice in Sevnica, le da se je število zadev iz sevniške občine povečalo, tistih iz brežiške pa zmanjšalo.

Vseh sporov je bilo lani 169, od tega 130 novih (to je 28 manj kot leta 1988), 39 pa še iz prejšnjih let. Sodišču je uspelo rešiti 135 zadev.

Spori so bili rešeni na več načinov. 36

Povzetki delegatskih gradiv

odstotkov primerov je bilo zavrženih, kar po oceni sodišča kaže, da je dosežena določena kakovost odločanja v podjetjih in organizacijah. Dobrih 18 odstotkov zadev je bilo rešenih tako, da je sodišče zahtevku ugodilo, v preostalih primerih pa se je spor končal tako, da je bila odločitev spremenjena, zahtevek umaknjen ali so bile zadeve združene ali pa dosežena poravnava.

Skoraj dve petini (39 odstotkov) sporov je sodišču uspelo rešiti v času od 2 do 4 mesecev. Precejšen je tudi delež tistih (36 odstotkov), ki so bili rešeni v času do 2 mesecev. Nad 6 mesecev je trajalo reševanje sporov le v 11 odstotkih primerov.

Ob rešitvah 135 primerov je bilo lani vloženi 60 pritožb na sodišče II. stopnje. Tu je bilo rešenih 50 zadev, med njimi 34 tako, da je bila prvostopenjska odločba potrjena, in 12 tako, da je bila razveljavljena.

Največ sporov, več kot dve tretjini, je bilo — tako kot prejšnja leta — iz delovnih razmerij. Prevladovali so disciplinski spori zaradi izrečenega ukrepa prenehanja delovnega razmerja, za njimi pa so odškodninski in stanovanjski spori, spori o osebnih dohodkih itd. Za spore iz delovnih razmerij je značilno, da so vedno težji in zadeve v njih za delavce eksistenčno vse pomembnejše. Med disciplinskimi zadevami skoraj ni sporov zaradi lažjih kršitev delovnih dolžnosti, ob hujših kršitvah pa so začeti le tedaj, če je brezpogojno izrečen najstrožji disciplinski ukrep — prenehanje delovnega razmerja.

Obstaja bojazen, meni Franc Jankovič, da bo teh sporov vedno več, ker je še povsem odprto vprašanje, kako res učinkovito poskrbeti za delavce, ki ostanejo brez zaposlitve kot tehnološki ali ekonomski višek. Na eni strani še nimamo konkretnih zakonskih rešitev (republiški zakon o delovnih razmerjih še ni bil sprejet), na drugi strani pa je veliko vprašanje, kakšne so sploh materialne zmožnosti družbe, da bi lahko zadovoljivo poskrbela za tehnološke in ekonomske viške delavcev.

V takih razmerah ni nepomembno vprašanje kadrovske zasedenosti. Delo na sodišču redno opravlja en profesionalni sodnik, ki je hkrati tudi predsednik sodišča. Pomaga mu 30 izvoljenih neprofesionalnih sodnikov, od katerih je 6 diplomiranih pravnikov z opravljenim pravosodnim izpitom. Vsa administrativna dela opravlja ena delavka. Stanje

E je težavno, ker nikakor ni mogoče doseči, da bi neprofesionalni sodniki — diplomirani pravniki v večji meri sodelovali. Samo dva sta prevzela samostojno vodenje sodnih postopkov in reševanje zadev, vendar sta v preteklem letu uspešno rešili skupaj le tri sporne zadeve. Najpogostejši razlog za odklonitev sodelovanja je preobremenjenost z lastnim rednim delom; reševanje sporov na sodišču združenega dela pa je ravno tako zahtevno in dolgotrajno in še spori postajajo vedno težji.

Zadnje čase se pojavljajo mnenja, ki razglajajo ukinitve sodišč združenega dela, vendar so povsem neutemeljena. S preobrazbo združenega dela se res spreminja tudi narava delovnih razmerij; ta postajajo prostovoljna razmerja med delavcem in organizacijo oziroma delodajalcem. Vendar to še ne pomeni, da nastaja brezkonfliktna družba, v kateri ne bo več delovnih sporov in sodišča združenega dela ne bodo več potrebna. V skladu s preobrazbenimi procesi v gospodarstvu in celotni družbi jih je vsekakor treba ustrezno reorganizirati, ne pa jih enostavno ukiniti. Njihovo delo ostaja, poleg individualnih sporov pa se s sklenitvijo predpisanih kolektivnih pogodb med delodajalci in delavci obeta še dodatno reševanje t.i. kolektivnih sporov. Sodišča združenega dela so v 15 letih svojega delovanja opravičila svoj obstoj. V novih razmerah je potrebno spremeniti njihov naziv in jih ustrezno preobraziti v delovna sodišča, da bodo lahko tudi v bodoče uspešno in hitro razreševala spore, ki so še kako pomembni za delavca in organizacijo. Vsaka drugačna rešitev bi pomenila korak nazaj v 19. stoletje, pravi Franc Jančič v zaključku svojega poročila.

Iz skupščinskega gradiva

Novosti v zakonodaji so spremenile delo javnega tožilstva

Temeljno javno tožilstvo (TJT), ki ima sedež v Novem mestu, skrbi za pregon storilcev kaznivih dejanj v občinah Posavja, Bele krajine, novomeški in trebanjski občini. O rezultatih dela v preteklem letu poroča za skupščino temeljni javni tožilec Niko Bricelj.

Številčni podatki (v oklepajih so za primerjavo navedeni podatki za leto 1988) povedo, da je tožilstvo lani prejelo v obravnavo več zadev kot leto prej. Skupaj je bilo to 2154 (1998) ovadb zoper znane polnoletne storilce in 273 (262) ovadb zoper mladoletne storilce

pa še 1413 ovadb zoper neznane storilce. Število prijav zoper storilce gospodarskih prestopkov se je zmanjšalo na 131 (165). Neodkritih je ostalo skoraj 40 odstotkov storilcev.

Obseg preventivne dejavnosti se je zmanjšal, kar je posledica slabe odzivnosti naslovnikov v preteklih letih.

Pri tožilskem delu so po obsegu izstopale tri vrste kaznivih dejanj: kazniva dejanja zoper premoženje (38 odstotkov), kazniva dejanja v prometu (17 odstotkov) in kazniva dejanja zoper življenje in telo (10 odstotkov; predvsem so bile to hude in lahke telesne poškodbe).

Javno tožilstvo je prejete ovadbe obravnavalo zelo kritično, tako da je zavrnilo preko 24 odstotkov ovadb, za katere sum ni bil dovolj utemeljen ali pa se je izkazalo, da kaznivo dejanje sploh ni bilo storjeno. Drugi razlog za zavračanje ovadb, pa tudi odstopanje od pregona in umik obtožb so spremembe v Kazenskem zakonu SR Slovenije; te so namreč spremenile opise nekaterih kaznivih dejanj, nekatera pa sploh odpravile. Tako se, na primer, vsa tista ravnanja v cestnem prometu, ki imajo za posledico lahko telesno poškodbo ali kakršno koli materialno škodo, sedaj štejejo za prekrške. Prav tako so spremembe zakona povzročile, da je neprijetno delati kakršne koli primerjave in analize na področju t.i. gospodarskega kriminala.

S prehajanjem na tržno zakonodajo se spreminja tudi število gospodarskih prestopkov, ker ponekod prihaja do deregulacije. Spričo pomembnosti področja gospodarskih prestopkov za življenje ljudi (varstvo okolja, zaščita potrošnikov) pa bi bilo po oceni TJT vsekakor potrebno prevrednotiti odgovornost za prestopke.

V svojem poročilu se temeljni javni tožilec tudi tokrat ni mogel ogniti vprašanju kadrovske zasedbe TJT. Kljub pričakovanju, da bo ta institucija lani končno začela delati v polni sestavi, se to ni zgodilo; nasprotno — med letom sta s tožilstva odšla dva namestnika. Razlog odhoda je po mnenju Nika Bricelja treba iskati predvsem v osebnih dohodkih in materialnih pogojih dela.

Iz skupščinskega gradiva

Občani največkrat kršijo prometne predpise

Občinski organ za vodenje postopka o prekrških je lani prejel 3021 kaznovanih predlogov (10 manj kot leto prej), in to največ od organov pregona (2812). Iz leta 1988 je bilo prenesenih 3825 za-

dev, skupaj jih je bilo torej 6846. Pripad je zadnji dve leti približno enak, nekoliko se je spremenila struktura, tako da je več težjih zadev.

Rešenih je bilo 2386 zadev, od tega v rednem postopku 1293 in v skrajšanem 772. V primerjavi z letom 1988 se je povečalo število zadev, rešenih v rednem postopku. Na koncu obdobja je ostalo nerešenih 4460 primerov, med katerimi jih je 1063 iz leta 1989. Vzrok za tolikšen zaostanek je treba iskati v kadrovskih težavah, o katerih ta organ poroča že več let zaporedoma. Iz istega vzroka niso bile izdelane zastaralne odločbe, odražal pa se je ta problem tudi v trajanju postopkov. V povprečju so postopki trajali 3—5 mesecev.

V strukturi pripada je največji delež predlogov s področja varnosti cestnega prometa (skupaj 2372, to je približno 300 manj kot leto prej). Manj je bilo tudi predlogov zaradi kršitev javnega reda in miru, zakona o orožju, predpisov o delovnih razmerjih in predpisov o blagovnem prometu. Povečalo pa se je število predlogov s področja SLO in DS in gozdov. Zoper mladoletnike je bilo 425 predlogov in po številčnosti je ta skupina na drugem mestu.

Skrb zbuja dejstvo, da zadnja 3 leta narašča število predlogov zoper mladoletnike; leta 1987 jih je bilo 340. Večinoma kršijo cestnoprometne predpise. Povratnikov je med njimi precej, iz česar je mogoče sklepati, da izrečeni vzgojni ukrepi niso dovolj učinkoviti. Bolj zaležejo denarne kazni, zato bi bilo po mnenju organa bolj učinkovito kaznovanje staršev, saj le-ti spodbujajo otroke k povzročanju prekrškov, ko jim kupujejo vozila, še preden pridobijo pravico do vožnje. Več bi bilo treba storiti tudi pri prometni vzgoji otrok in nanjo opozarjati predvsem starše.

Pravnomočno je bilo v preteklem letu kaznovanih 1398 (manj kot leto prej) fizičnih in 28 pravnih oseb, v veliki večini zaradi prekrškov s področja varnosti cestnega prometa. Znesek izrečenih denarnih kazni je bil 175.327.300,00 (lanskih) din, plačano pa je bilo od tega samo 46.224.410,00 din, kar je le eno od znamenj nediscipliniranosti občanov v postopkih o prekrških. Največ je bilo kazni v razponu od 100.000 do 500.000 din. Za ponazoritev razvrednotenja denarnih kazni velja navesti podatek, da so izrečeni stroški postopka (tudi ti so seveda v večji meri ostali neporavnani) precej presegle višino kazni. Nekaj neporavnanih plačil so izterjale uprave za družbene prihodke, večinoma še tistih iz leta 1988.

Z zaporom v trajanju od 15 do 20 dni so bile kaznovane tri osebe.

Prepoved vožnje motornega vozila je bila kot varstveni ukrep izrečena 249 osebam, največkrat za čas do treh mesecev. Takih primerov je bilo 220, med njimi 111 zaradi vožnje pod vplivom alkohola.

Družbeno pomembnejše zadeve, kot so kršitve predpisov o cenah, blagovnem prometu, varstvu okolja, davkih, merilih, orožju itd., so med predlogi maloštevilne, pa še na te ni mogoče bistveno vplivati, ker so predvidene denarne kazni v primerjavi s težo teh dejanj večinoma smešno nizke.

Iz skupščinskega gradiva

Kakšne so v resnici občinske prispevne stopnje

Komite za družbene dejavnosti je pripravil predlog odloka o spremembah odloka o prispevnih stopnjah za financiranje skupnih družbenih potreb v občini Krško. Odlok o prispevnih stopnjah je občinska skupščina decembra lani že sprejela, vendar v zboru združenega

jela le za čas do 31. marca.

Komite za družbene dejavnosti predlaga, da se odlok spremeni tako, da se njegova veljavnost podaljša do 31. 12. 1990.

K pripombam, ki so jih imeli delegati, pa je komite pripravil naslednja pojasnila:

1. Iz pregleda stopenj davkov in prispevkov iz BOD in iz dobička ter iz dohodka za potrebe družbenih dejavnosti, ki je objavljen v Uradnem listu SR Slovenije, št. 43/89, lahko potegnemo naslednje ugotovitve:

— skupna prispevna stopnja v letu 1990 iz BOD za družbene dejavnosti (brez davkov iz OD — republiški 0,60 in občinski 0,75) za našo občino znaša 45,25 (Brežice 46,78, Sevnica 44,88, povprečje za Slovenijo 45,85), kar je nižje od povprečja v Sloveniji in je naša občina po tej obremenitvi šele na 45. mestu v republiki;

— od skupne obremenitve BOD odpade na občinski del programov 9,28 stopnje in na republiški del 35,97 stopnje (ta je enaka za vse občine), kar pomeni, da smo prav zaradi občinskega dela prispevne stopnje po lestvici nazadovali;

— s primerjavo samo prispevnih sto-

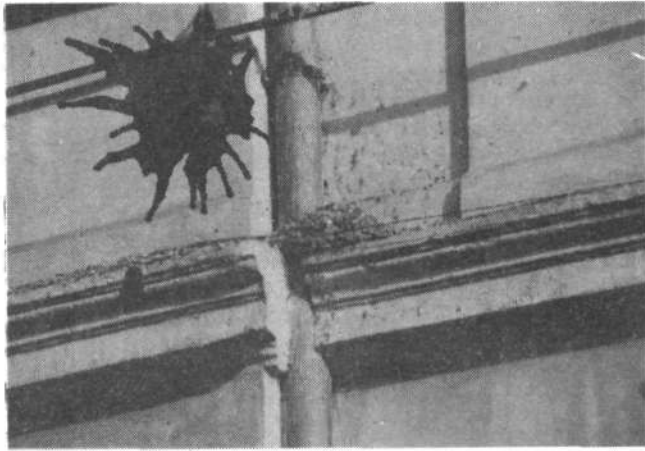
penj občinskega dela po posameznih področjih družbenih dejavnosti lahko ugotovimo, da smo v izobraževanju na 44. mestu, v otroškem varstvu na 32. mestu, socialnem skrbstvu na 2. mestu, v zdravstvu na 55. mestu, kulturi na 34. mestu in telesni kulturi na 58. mestu.

2. S primerjavo prispevnih stopenj, ki so veljale ob koncu leta 1989, in tistih, ki veljajo od 1. 1. 1990 dalje, lahko ugotovimo, da je BOD letos obremenjen za 2,44 indekzne točke več, hkrati pa tudi to, da so prispevki iz dobička in dohodka letos za 2,42 indekzne točke manjši kot ob koncu 1989. Očitno je v Sloveniji prevladala težnja, da se del obremenitve gospodarstva za skupne potrebe prevladi na porabnike neposredno, to je na njihove osebne prejemke.

V našem primeru je obremenitev BOD večja predvsem na račun prispevne stopnje za zdravstvo, ki je oblikovana za republiški del programa in je enotna za vse občine. (Tudi sicer so vse stopnje za republiški del programov enotne.)

Po tej presoji in ob upoštevanju dejstva, da je imela naša občina doslej prispevne stopnje med najvišjimi v Sloveniji, lahko sklepamo, da je sedanje povečanje prispevnih stopenj iz BOD

FUJ!!!

bolj kot našo prizadelo veliko večino drugih slovenskih občin.

Zaradi dejstva, da po novem obračunskem sistemu za zagotavljanje sredstev za skupne potrebe v občini ne moremo obračunavati prispevkov iz dobička in dohodka za občinske programe družbenih dejavnosti (vsaj v letu 1990 ne), ni v tem trenutku nobene možnosti za znižanje veljavnih prispevnih stopenj, saj bi se lahko pogajali le o občinski stopnji (9,28), ki pa je že tako pod republiškim povprečjem.

Iz skupščinskega gradiva

Da bo človek na cesti zares človek

Alkohol! Ne, hvala!

Udeležba v prometu terja od nas vedno več zbranosti in strpnega sodelovanja z drugimi. Že droben trenutek nepazljivosti je dovolj, da povzročimo najhujše. ALKOHOL pa naše misli, odločitve in ravnanja upočasnjuje in nam poveča število napak.

ALKOHOL se v prometu v Sloveniji pojavlja kot drugi najpomembnejši dejavnik ali razlog za prometne nezgode, v katerih ljudje izgubijo življenje ali pa utrpijo telesne poškodbe. Veliko je žrtev tudi med alkoholiziranimi kolesarji in pešci.

V ponedeljek, 15. januarja 1990, se je pričela preventivna, vzgojna in represivna akcija, s katero želimo zmanjšati število voznikov, ki vozijo pod vplivom alkohola, s tem pa tudi število prometnih nezgod.

Akcija bo v Sloveniji potekala v dveh oblikah:

V obdobju od 15. 1. dalje bodo miličniki v napovedanih in nenapovedanih akcijah predvidoma v šestih mesecih preizkusili 100.000 voznikov z ustreznimi aparati (Drager). Preizkusili bodo voznike, ki kršijo določene cestnoprometne predpise (hitrost, prehitvanje, vožnja pri rdeči luči, uporaba varnostnega pasu in drugo), in seveda vse, za katere bodo sumili, da vozijo pod vplivom alkohola.

Poleg tega bo Republiški svet za preventivo in vzgojo v cestnem prometu skupaj z Nedeljskim dnevnikom organiziral nagradno igro »Kviz«, s katero bodo skušali opozoriti na vse najnovejše probleme in vprašanja, ki so povezana z varnostjo prometa, poudarek pa bo na alkoholu in težavah, ki jih povzročata.

Vsak teden bo Nedeljski dnevnik objavil tematske prispevke in nagradni vprašanja. Tedensko bodo izžrebali 10 nagrad, vsi udeleženci igre pa bodo sodelovali v zaključnem žrebanju 10. maja, na katerem bodo izžreba-

ne bogate nagrade. Med glavnimi dobitki bo osebni avto MICRA, ki ga prispeva Avto-tehna, pa še dve kolesi z motorjem tovarne Tomos, več koles Rog in vrsta drugih nagrad.

Vsi skupaj pričakujemo, da bi s tako pripravljeno in izvedeno akcijo lahko zmanjšali delež alkoholiziranih voznikov in drugih udeležencev v cestnem prometu. Po izkušnjah v državah, ki so izvedle podobne akcije (Danska, Avstralija), bi se moralo vsaj za 10 odstotkov zmanjšati število prometnih ne-

zgod in njihovih posledic.

Naš namen ni, da bi ob zaključku akcije govorili o velikih številkah voznikov, ki jih je milica »dobila«, da so vozili pod vplivom alkohola, temveč je naš namen, kot pravi predsednik RSPV, da se vsi, ki smo udeleženi v prometu, zavemo, kako hitro in usodno vpliva alkohol na naše obnašanje.

ALKOHOLU v prometu se odpovejmo in recimo: NE, HVALA!

Drago Bučar

Poročilo o delovanju Nuklearne elektrarne Krško

Obrazložitev parametrov poročila

1.1. Proizvodna električna poročila

To je količina električne energije, proizvedene in oddane v omrežje.

Opomba: domnevamo, da ni potrebna dodatna obrazložitev!

1.2. Segrevanje Save

Pri proizvodnji električne energije pretvarjamo toplotno energijo v električno, vendar zaradi narave fizikalnega procesa ni mogoče vse toplote izkoristiti. Del toplote v obliki ogrete vode prehaja v reko Savo.

Po odločbi Republiškega komiteja za varstvo okolja in urejanje krajine št. 324-16/88-EP/TR z dne 14. 2. 1989 je dovoljeno obratovanje NE Krško s povprečnim 24-urnim prirastom temperature reke Save (delta T) do 3,5°C.

Zaradi nehomogenega mešanja izpuščene hladilne vode z vodotokom Save ni možno direktno merjenje prirasta temperature, zato delta T izračunavamo glede na pretok in temperaturo Save in ogrete vode iz procesa.

Metodologija izračunavanja delta T je s postopkom predpisana in jo je odobrila pristojna republiška uprava.

1.3. Tekočinske emisije

Pod tem pojmom razumemo izpuščanje radioaktivnih snovi s tekočinskimi efluenti v reko Savo. V tehničnih specifikacijah, ki opredeljujejo obratovalne pogoje in omejitve, nujne za varnost NE Krško, imamo za tekočinsko emisijo dvojno omejitev, in sicer:

— omejitev koncentracije radioaktivnih snovi v tekočinskih efluentih pred izpustom v reko Savo;

— omejitev skupne letne izpuščene aktivnosti radioaktivnih snovi s tekočinskimi efluenti posebej za tricij in posebej za ostale radioaktivne snovi (tricij — 20 TBq, ostale radioaktivne snovi — 200 GBq).

Prvo omejitev razumemo kot trenutno omejitev, katere namen je preprečiti prekomerno kontaminacijo reke Save zaradi tekočinskih emisij iz NE Krško. Mejna koncen-

tracija radioaktivnih snovi v tekočinskih efluentih pred izpustom v Savo je omejena z izvedeno koncentracijo za pitno vodo za skupine posameznikov iz prebivalstva in je predpisana s pravilnikom o največjih mejah radioaktivne koncentracije človekovega okolja in o dekontaminaciji (Ur. list SFRJ št. 8/87, Z3).

Omejitev skupne letne izpuščene aktivnosti radioaktivnih snovi s tekočinskimi efluenti jamči, da bo obsevanost prebivalstva zaradi tekočinskih emisij le majhen delež od omejitve (5%), ki je predpisana s pravilnikom o mejah, ki jih ne sme presegati sevanje, kateremu so izpostavljeni prebivalstvo in tisti, ki delajo z viri ionizirajočih sevanj, o merjenju stopnje izpostavljenosti ionizirajočim sevanjem oseb, ki delajo z viri teh sevanj in preskušanja kontaminacije delovnega okolja (Ur. list SFRJ št. 31/89, Z6 — 1 mSv).

1.4. Plinske emisije

Ko govorimo o plinskih emisijah, mislimo na izpuščanje radioaktivnih snovi s plinskimi efluenti. Tudi za plinske emisije imamo, podobno kot za tekočinske, s tehničnimi specifikacijami predpisano dvojno omejitev, in sicer:

— omejitev koncentracije radioaktivnih snovi v zraku na meji izključitvenega območja NEK (500 m od središča zadrževalnega hrama);

— omejitev letne efektne ekvivalentne doze posameznika iz prebivalstva zaradi plinskih emisij (50 Sv/leto).

Prva omejitev preprečuje, da bi koncentracija radioaktivnih snovi v zraku na meji izključitvenega območja in dalje od središča zadrževalnega hrama preseгла vrednosti izvedenih koncentracij za zrak za skupine posameznikov iz prebivalstva, ki so s pravilnikom Z3 (Ur. list SFRJ, št.8/87) predpisane kot mejne koncentracije.

Druga omejitev zagotavlja, da bo letna efektivna ekvivalentna doza za posameznika iz prebivalstva zaradi plinskih emisij zelo nizka (manjša od 5%) od zakonske omejitve (1 mSv), ki je predpisana v pravilniku Z6 (Ur. list SFRJ, št 31/89).

1.5. RAO

Trdne RAO polnimo v standardne 55-galonske (208 l) sode. Glede koncentracij radioaktivnih snovi v trdnih odpadkih se le-ti razvrščajo v visoko, srednje in nizko aktivne. Pri nas nastajajo le srednje in nizko aktivni odpadki, katere glede na tip razvrščamo na:

- usedline uparjalnika;
- izrabljene ionske izmenjevalce;
- stisljive odpadke;
- filtre;
- ostalo.

Število sodov z RAO različnih kategorij in tipov variira s časom, pač glede na stanje elektrarne (remont, obratovanje), tehnološke procese, ki se odvijajo glede na trenutne potrebe, pa tudi glede na časovno planirane akcije predelave RAO.

NE Krško

Ekološka tabla

Savaprojekt Krško je s pomočjo strokovnjakov iz Inštituta »Jožef Stefan« v Ljubljani izdelal idejni projekt ekološke table, naprave, katere postavitev so zahtevali delegati v občinski skupščini. Tabla bi omogočala aktivno spremljanje podatkov o onesnaževanju v Krškem, in to v okviru ekološkega informacijskega sistema, ki bi z razvojem kableske televizije na območju Krškega in okolice dobival vse večji pomen.

Osnovni namen sistema je sprotno zbiranje rezultatov meritev tistih ekoloških parametrov, zaradi katerih je okolje najbolj obremenjeno, in posredovanje le-teh javnosti.

Na podlagi idejnega projekta se v začetni fazi v sistemu predvideva zbiranje in prikazovanje meteoroloških parametrov, in sicer temperature zraka, vlage, zračnega pritiska ter hitrosti in smeri vetra v Krškem. Od ekoloških parametrov pa bi prikazovali hrup, radioaktivnost, koncentracijo žveplovega dioksida in klora ter temperaturo reke Save. Sistem predvideva tudi možnost kasnejše razširitve, ki bi omogočila merjenje novih parametrov (koncentracij organskih spojin, ozona in dušikovih oksidov v zraku, količine padavin itd.).

Preko sistema je možno prikazovati tudi točen čas, pomembna sporočila, obratovalni čas Nuklearne elektrarne in reklamna sporočila.

Meritve bi se izvajale na več mestih na območjih industrijskih obratov tovarne celuloze in papirja, jedrske elektrarne in na območju mesta. Preko kableskih, telefonskih in UKV zvez bi se rezultati zbirali v računalniku v ekološki pisarni, ki bi bila locirana na območju mesta izven področja industrijskih obratov. Tukaj bi se podatki s pomočjo ra-

čunalnika prevajali v obliko, primerno za prikazovanje, in se arhivirali, kar bi omogočalo dolgoročno spremljanje in primerjanje stanja v okolju.

Z razvojem sistema kableske televizije se preko TV zaslonov ponuja možnost spremljanja podatkov v vsakem domu in na javnih mestih na območju Krškega, Brestanice in Senovega, kar bi predstavljalo veliko izboljšanje informiranja. Ta del projekta je že v fazi realizacije in bo predvidoma zaključen do konca prihodnjega meseca.

Darko Anžiček, dipl. biolog
Savaprojekt Krško

Poročilo o delovanju Nuklearne elektrarne Krško

december 1989 januar 90

Proizvedena električna energija		
— neto MWh:	443.840	449.688
Segrevanje Save		
— dovoljeni		
delta T:	3,5°C	3,5°C
— maksimalni		
delta T:	2,71°C	3,6°C
— povprečni		
delta T:	1,65°C	2,16°C

Teočinske emisije:

1. Koncentracija radioaktivnosti v efluentih pred izpustom v Savo v mejah za pitno vodo (po Ur.l. SFRJ 8/87 za skupine posameznikov iz prebivalstva).

december 1989:	DA	NE
januar 1990:	DA	NE

2. Delež od največje skupne dopustne letne radioaktivnosti v teočinskih efluentih (tritij — 20 TBq, ostali dostopni radionuklidi — 200 GBq)

	december 89	januar 90
tritij	4,7%	1,23%
ostali	0,045%	0,04%

Plinske emisije

1. Koncentracija radioaktivnosti (na razdalji 500m) je bila v mejah za zrak (po Ur.l. SFRJ 8/87 za skupine posameznikov iz prebivalstva)

december 1989	DA	NE
januar 1990	DA	NE

2. Delež letno dovoljene doze za NEK zaradi emisije na razdalji 500 m (50 mikroSv)

december 1989:	0,0061%
januar 1990:	0,008%

RAO

1. Število radioaktivnih sodov, uskladiščenih v mesecu:

	december 1989	januar 1990
SRAO	18	39
NRAO	0	0
kumulativa	7.077	7.116

Podaljšan rok izvedbe javne razprave

o osnutku sprememb in dopolnitev srednjeročnega in dolgoročnega družbenega plana občine Krško

Po sklepu delegatov SO Krško, sprejetem 7. novembra 1989, bi morala biti javna razprava o tem dokumentu zaključena do 31. januarja 1990. Že takrat pa so delegati opozarjali, da je za razpravo o tako pomembnem vprašanju, kot je radioaktivni odpad in varno obratovanje jedrske elektrarne Krško (ki je odvisno tudi od širitve tega odlagališča), predvidenega pre-malo časa. Zato so tudi sprejeli možnost, da se rok za izpeljavo javne razprave po potrebi podaljša.

Dejansko se je ta potreba pokazala. Samo gradivo, ki bo služilo kot osnova javni razpravi, je izšlo v posebni štivlki Našega glasa št. 3 z datumom 9. februar 1990. Na voljo ga je toliko, da bo prišlo v vsa gospodinjstva naše občine in še za sosednji dve posavski občini ga je nekaj — kolikor so ga pač od tam naročili. Na osnovi vesti, objavljene v Skupščinskem Poročevalcu št. 2 z dne 26.1.1990, pa je organizator javne razprave — SZDL Krško — (še v svoji nekdanji vlogi), ugotovil, da bo republiška skupščina v mesecu marcu obravnavala celovito informacijo o reševanju odlaganja nizko in srednje radioaktivnega odpada. V razpravo bodo vključeni tudi postopki za določitev lokacije in rente. Pričakovati je, da bosta razprava in informacija o tem zanimali tudi naše občane. **Na osnovi tega SZDL Krško predlaga delegatom občinske skupščine, da naj večino javne razprave opravijo po omenjeni seji republiške skupščine.** Predlog je podpisal predsednik Socialistične zveze Krško, Branko Pirc.

Popravek in opravičilo

Pri tehničnem urejanju priloge te številke Našega glasa sta iz besedila analize zdravstvenega stanja prebivalstva v občini Krško, ki je bilo natisnjeno prej kot ostali del časopisa, izpadli naslednji dve točki:

6.7. Novotvorbe

Obolenost zaradi novotvorb ali rakavih bolezni je povzeta iz podatkov republiškega registra za rak. Bližina jedrske elektrarne vzbuja dvome in sum, da je morda v občini več novotvorb. Za tako domnevo je vsekakor prezigodaj, ker v našem okolju obstajajo različni kancerogeni faktorji, za katere ne vemo, kako delujejo in kdaj se bodo pokazali učinki.

Pogostnost bolezni te skupine ni bistveno drugačna kot v regiji.

6.8. Umrljivost

Glede na vzrok umrljivosti je umrljivost zaradi obolenj obtočil statistično pomembno večja v občini.

Z objavo na tem mestu napako popravljamo in se obenem opravičujemo tako obema avtorjema analize kot tudi delegatom in ostalim bralcem.

Uredništvo

Predlog za imenovanje in predlog za izvolitev

Izvršni svet SO Krško predlaga skupščinam občin Brežice, Krško in Sevnica, da za načelnika Medobčinskega inšpektorata vseh treh občin ponovno imenujejo mag. Miroslava Mikelna, sedanjega načelnika MI, ki mu bo potekel štiriletni mandat.

Komisija za volitve in imenovanja ter administrativne zadeve SO Novo mesto predlaga skupščinam občin z območja Temeljnega sodišča Novo mesto (torej tudi krške občine), da za predsednika tega sodišča ponovno izvolijo Janeza Gartnerja, diplomiranega pravnika, ki to dolžnost opravlja že sedaj. S predlogom soglašajo Višje sodišče v Ljubljani, Vrhovno sodišče SRS, Republiški sekretariat za pravosodje in upravo ter MS SZDL za Dolenjsko in Posavje.

Iz skupščinskega gradiva

Sindikalna obvestila

Krški sindikat se bo boril za...

Krška sindikalna organizacija je imela 14. februarja svojo skupščinsko sejo, na kateri so izvolili novo vodstvo in postavili program dejavnosti. V uvodni besedi so nekateri člani ocenili, da poročilo premalo poudarja posamezne uspehe, ki jih je organizacija dosegla v preteklem obdobju. To so med drugim:

- izboljšanje materialnega položaja delavcev v nekaterih družbenih dejavnostih,
- vgrajevanje sindikalne liste v delitvene akte v DO,
- strokovna pomoč stavkajočim za uresničevanje njihovih zahtev itd.

Programske zasnove so doživele manj priponb, kar pa je povsem razumljivo, saj so oblikovane na bistveno drugačni vlogi sindikata, ki postaja organizacija delavcev, ustvarjalcev blagovnih in duhovnih dobrin.

Poročilu na rob naj rečem le to, da je splošno, takšno, kakršna je bila družbena vloga sindikalnih organizacij. Drugače tudi ni moglo biti, saj so nas omejevali tako ustave, zakon o združenem delu, kakor tudi naš in statuti organizacij združenega dela. Bili smo tako rekoč uporabni za vse, še najmanj za zaščitniško vlogo delavcev, pa naj gre za raven delovnega okolja ali družbenopolitične skupnosti. Tisti naziv DPO nam je dajal vlogo sopotnika v družbenih dogajanjih, ki so našo družbo kot celoto pripeljala v gospodarsko, družbeno in politično krizo. To ni očitek sindikalistom v osnovnih organizacijah ali v nadgradnji, pač pa realna ocena uzakonnjene nemoči naše organizacije. Res nismo mogli biti učinkoviti v sistemu dogovorne politike. Samokritično moramo povedati, da smo se zbudili daleč prepozno in marsikje izgubili zaupanje članstva.

Mirne duše lahko rečem, da smo s tezami o prenovi slovenskih sindikatov in z razpravo o njih dejansko začeli delovati v interesu članstva - delavstva, o organizaciji, ki bo delovala po mednarodnih merilih, po konvenciji o sindikalnih svoboščinah, ki jo je sprejela in ratificirala tudi Jugoslavija.

Če vse te zakonske spremembe prevedem v naš sindikalni jezik, bi se videle ali slišale približno takole:

- gospodarstvo je bilo pred popolnim zlomom, zato so praktično izsiljene,
- večino bremena prenašajo na delavce, saj se največji porabniki družbenega denarja nočejo odpovedati svojim pridobljenim pravicam,
- še tisto malo samouprave, kar smo je

imeli, smo izgubili,

- osvobodjena gospodarska telesa, zlasti poslovodstva, si zaradi nedokompletirane zakonodaje prisvajajo pravice, ki jim ne gre. Razne grožnje s knjižicami, premeščanji itd. postajajo njihovo orožje za uveljavljanje volje. Pozabljajo, da so prav oni ali njihovi neposredni sodelavci pod krinko strokovnih služb predlagali v sprejem rešitve, ki se že na začetku uvajanja tržnega gospodarstva kažejo za zmotne.

— Markovičeva vlada je z junijskim popravkom Zakona o podjetjih prehitela uspavane tozde, ozde in sozde. Zato so se morali na hitro preleviti v podjetja. Pravniki pa so z razveljavitvijo zakona o združenem delu ostali praktično brez »muštra« za sestavo statutih. Hitenje je naredilo svoje. Statuti so slabi. Pogosto krivični do naše organizacije.

Sindikatom podjetij so v statutih odmerili zelo različno vlogo in možnost za delo. Seveda jih je večina spregledala 27. določilo IX. dopolnila k slovenski ustavi, pa čeprav smo podjetja ali DO na to opozorili, bolje — opozarjali. Nekateri so v statut zapisali: »Sindikat lahko deluje le izven delovnega časa« ali: »Sindikat podjetja ima največ nalog pri kandidiranju delavcev v organe upravljanja« ali pa naštevajo cele strani obveznosti organa upravljanja do sindikata itd.

Vse to naštevam zato, da nas vse opozorim na težave, s katerimi se bomo ubadali pri našem delu. Naš cilj je človeka vredno življenje. Torej plača, s katero bomo lahko normalno živeli. Verjemite mi, da bomo prav na tem področju imeli največ dela.

V občini imamo podjetje, ki je za december plačalo snažilke le 1300 din in strojepiski — tajnici le 1900 din, in podjetje s 360 delavci, ki ima poprečno januarsko plačo le nekaj čez 2700 din. Torej nas čaka bitka za socialno varnost zaposlenih delavcev.

Skoraj v vseh podjetjih govorijo, da imajo preveč zaposlenih. Morda je to res. Moramo pa jih vprašati, ali imajo za te delavce kakšen dopolnilni program, saj so jih zaposlili zaradi potreb po delavcih. Bodo tisti, ki so predlagali zaposlovanje, tudi odveč? Zakaj ne?!

Smo pred sklepanjem kolektivnih pogodb. Sindikati so pripravili elemente ali izhodiščne zasnove za ta delovnopравни

Nadaljevanje na str. 13

Analiza obolevnosti prebivalstva občine Krško od leta 1979 do leta 1987

1. Uvod

Že vrsto let se pri obravnavi položaja zdravstva v občini Krško postavljajo vprašanja o zdravstvenem stanju prebivalstva občine. Leta 1982 je IS SO Krško naložil Zdravstvenemu domu Krško, da pripravi parametre za oceno zdravstvenega stanja in jih spremlja prospektivno, saj ekološke razmere na tem področju ne vlivajo zaupanja ter ne dajejo občutka varnosti za življenje in zdravje prebivalcev občine Krško.

Namen te analize je ugotoviti:

- kakšna je obolevnost v občini Krško;
- ali je patologija (obolevnost) v Krškem drugačna od tiste v regiji in kako;
- ali se ta razlika odraža v višjih stroških, ki jih ima krška OZS.

Zavedamo se, da je prikazano obdobje kratko in da nam dobljeni rezultati kažejo smeri gibanja obolevnosti ter nas zato obvezujejo za nadaljnje spremljanje prikazanih parametrov.

Za izdelavo analize smo uporabili:

- statistična poročila prvih pregledov (Zdravstveni dom Krško, 1979—1988, obrazec 8,301);
- statistične podatke o zdravstvenem varstvu in delu zdravstvene službe (Zdravstveni center Dolenjske, Zavod za socialno medicino in higieno Novo mesto, 1979—1988);
- kazalce o delu zdravstvene dejavnosti v SR Sloveniji v letih od 1978 do 1982 in 1982 do 1986 (Univerzitetni zavod za zdravstveno in socialno varstvo, TOZD Inštitut za socialno medicino in socialno varstvo);
- podatke o incidenci raka v Sloveniji (Onkološki inštitut Ljubljana);
- poročilo strokovne službe OZS;
- Letopis o zdravstvenem in socialnem varstvu v Sloveniji, letnik 1986 in 1987.

Upamo, da bo navedeno poročilo razjasnilo zastavljena vprašanja in bo obenem podlaga za enaka poročila v prihodnje.

2. Problem in domneve

2.1. Problem

Po definiciji Svetovne zdravstvene organizacije je zdravje stanje telesnega, duševnega in socialnega blagostanja, ne pa samo odsotnost bolezni, in se kaže v nenehnem prilagajanju okolju.

Telesno zdravje lahko definiramo kot odsotnost bolezni in telesnih pomanjkljivosti, ki jih ugotavljamo s sodobnimi metodami v medicini.

Duševno zdravje se kaže v načinu doživljanja okolja, v našem čustvovanju in z medsebojnimi interakcijami.

Socialno zdravje je po definiciji strokovnjakov skupek pravic, ki so odvisne od ravni in razvoja družbenopolitičnega sistema države:

- pravice do življenja v zdravem okolju,
- pravice do dela,
- pravice do miru in varnosti,
- pravice do stanovanja,
- pravice do izobraževanja,
- pravice do pomoči v času bolezni, invalidnosti...

Vse spremembe v telesnem, duševnem ali socialnem zdravju lahko pripeljejo do bolezni.

Za razvoj bolezni morajo biti izpolnjeni določeni pogoji. Odvisnost pogojev bomo prikazali na dveh modelih.

1. Razvoj nalezljivih bolezni. Vzrok za nalezljivo bolezen so bakterije, virusi in mikroorganizmi. Pogoj za širjenje bolezni je vir okužbe, ki je lahko bolna žival ali človek ali zdrav kliconosec. Od vira okužbe se bolezen širi po poteh širjenja, ki so specifični za posamezno bolezen. V zdrav organizem kužna klica vstopa le na določenih mestih, ki jih imenujemo vhodna mesta. Da klica, ki vstopi v organizem, povzroči bolezen, mora biti kužna, da premaga odpornost organizma. Ko so izpolnjeni vsi naštetih pogoji, smo dobili bolnika.

Analiza, ki je pred Vami, je bila narejena na Vašo zahtevo spomladi 1989, da bi Vam lahko postregli z nekaterimi pokazatelji zdravstvenega stanja občanov občine Krško. Hkrati je tudi odgovor na zahtevo iz leta 1982, da naj bi Zdravstveni dom nustavil določene kazalce in potem spremljal zdravstveno stanje občanov v naslednjih letih. Osnovni namen analize je, da potrdi ali ovrže domneve o povečani obolevnosti občanov občine Krško, ki naj bi bila posledica večje morbidnosti prebivalstva zaradi povečanih ekoloških obremenitev ali drugih razlogov.

Analiza je narejena na osnovi medicinske dokumentacije, ki so jo dolžne voditi zdravstvene ustanove. Za primerjavo so vzeti podatki o obolevnosti prebivalcev na področju nekdanje Medobčinske zdravstvene skupnosti Novo mesto, danes Območne uprave za zdravstvo Novo mesto. To je bilo izvedljivo zaradi zbiranja tovrstne dokumentacije v Novem mestu in je bila ta lahko dostopna. Analiza se nanaša na obdobje od leta 1979 do leta 1988, razen pri malignih obolenjih, za katera smo dobili podatke od republiškega registra za rak, ki pa v obdelavi podatkov kasni in so ti urejeni do leta 1984.

Problem, s katerim se ukvarja analiza, je zdravje občanov, zato smo v njenem uvodnem delu navedli definicija zdravja Svetovne zdravstvene organizacije ter različne dejavnike, ki negativno vplivajo na zdravje.

Osnovna domneva, na kateri temelji analiza, je, da »vsi vemo«, da je zdravstveno stanje ljudi v krški občini slabše kot v ostalem delu regije in da je zato zdravstvena potrošnja v Krškem večja kot drugje. V opisu prebivalcev občine Krško zasledimo dve značilnosti, in sicer: padec kmečkega prebivalstva od 15,5 odstotkov leta 1979 na 9,5 odstotkov leta 1988 ter povečanje deleža upokojencev od 9,5 na 15 odstotkov. Med ostalimi vitalnostističnimi pokazatelji opazimo padec števila rojstev od 16,1 na 12,84 promila, porast umrljivosti od 11,2 na 12,42 promila ter padec naravnega prirastka od 4,2 na 0,42 odstotka. Negativno preseneča porast umrljivosti otrok, in sicer od 13,54 na 21,68 odstotka.

Tabela 1
Nekateri vitalni statistični pokazatelji v letu 1979 in 1987 v občini Krško, regiji in SR Sloveniji

POKAZATELJI	1979			1987		
	Krško	regija	SRS	Krško	regija	SRS
nataliteta	16,10	16,57	16,01	12,84	14,55	12,60
mortaliteta	11,49	10,32	9,28	12,42	11,55	9,51
naravni prirastek	4,62	6,25	6,73	0,42	3,33	3,09
umrljivost otrok	13,54	18,84	15,30	21,68	11,55	9,51
vitalni indeks	140,19	16,59	172,56	103,30	129,70	132,54
fertiliteta	68,25	69,13	—	65,85	59,92	—
število splavov na 100 rojenih otrok	70,60	52,70	66,67	80,63	72,89	85,39
mortinataliteta	0,68	0,63	0,58	0,36	0,42	0,55

Legenda:

nataliteta je število živorojenih otrok na 1.000 prebivalcev

mortaliteta je število umrlih na 1.000 prebivalcev

naravni prirastek je razlika med nataliteto in mortaliteto

umrljivost otrok je smrtnost na 1.000 živorojenih otrok

vitalni indeks je kazalec živorojenih glede na umrle

fertiliteta je število živorojenih otrok na 1.000 žensk v fertileni dobi — med 15. in 45. letom starosti

mortinataliteta je umrljivost otrok po 28. tednu nosečnosti

2. Razvoj bolezni, ki so multikavzalno pogojene. Vzrokov za razvoj ene bolezni je več in je model širjenja bolj zapleten. Kot primer lahko navedemo ishemično bolezen srca in kronični bronhitis.

Omenjeni bolezni *povzročajo* več različnih vzrokov v različnih količinah. Pri ishemični bolezni srca so to kajenje, zvišan krvni pritisk, zvišane maščobe v krvi, zvišan krvni sladkor, dedni faktorji, pri kroničnem bronhitisu pa poleg kajenja še različni fizikalni in kemični dejavniki oziroma delci, ki dražijo sluznico.

Viri okužbe pri ishemični bolezni srca so naše navade in razvade, pri kroničnem bronhitisu pa različne emisije v delovnem in življenjskem okolju.

Vhodnih mest je več. Pri nepravilni prehrani so to prebavila, pri kajenju dihala, vegetativni živčni sistem pa pri neurejenih medsebojnih odnosih in stresih.

Kužnost se kaže v količini in agresivnosti vzrokov: prašnih delcev, kajenja...

Človek s svojimi prirojenimi in pridobljenimi psihičnimi in fizičnimi lastnostmi živi in dela v ozjem (na delovnem mestu, v šoli, vrtcu) ter širšem okolju (doma, v krajevni skupnosti, občini). Iz tega okolja na človeka vplivajo različne obremenitve in škodljivosti: fizikalne, kemične in biološke ter družbeni dejavniki.

Fizikalni dejavniki — dejavniki mikroklimne

Temperatura, vlaga, toplotno sevanje in zračni pretok so pokazatelji mikroklimatskih pogojev in preračunani v efektivno temperaturo nam povedo, ali je mikroklima ugodna ali ne. Neugodna mikroklima lahko pogojuje razvoj nekaterih bolezni — revmatskih bolezni, okvar srca, kroničnega vnetja želodca...

Poleg dejavnikov mikroklimne so fizikalni dejavniki še sevanja (ionizirajoča in neionizirajoča), hrup in vibracije.

Naravni vir *neionizirajočega sevanja* je sonce; to je ultravijolično sevanje, ki povzroča vnetje kože, draži sluznice in pogojuje razvoj kožnega raka. Slabljenje ozonske plasti, ki ultravijolično sevanje absorbira, povečuje možnost razvoja sprememb na koži.

Ionizirajoče sevanje je naravno in umetno. V naravi nastaja v procesu razpadanja radioaktivnih elementov v majhnih količinah. Umetni viri ionizirajočega sevanja pa so jedrski reaktorji, bombe in viri, ki se uporabljajo v medicini v diagnostične in terapevtske namene. Ločimo tri vrste ionizirajočega sevanja:

- alfa sevanje ali protone, ki imajo kratek doseg in so nevarni pri vdihavanju in uživanju hrane;
- beta sevanje ali elektrone z daljšim dosegom;
- gama sevanje ali elektromagnetno valovanje z dolgimi dosegi in veliko prodornostjo.

Glede na hitrost radioaktivnega razpada posameznih elementov ločimo elemente s kratko, srednjo in dolgo razpolovno dobo, ki lahko traja milijone let. Običajno imajo umetni viri sevanja krajše razpolovne dobe, naravni pa zelo dolge. Učinki sevanja se kažejo v akutnih oblikah radiacijske bolezni in kroničnih oblikah na več generacijah zaradi genetskih učinkov.

Hrup je spremljevalec sodobnega življenja. Že hrup med 50 in 70 decibelov (gospodinjstvi aparati, radio, promet...) vpliva na človeka in povzroči nemir, razdražljivost, nespečnost in podobno. Kratkotrajen močan hrup lahko povzroči trenutno izgubo sluha, dolgotrajen močan hrup pa z leti povzroči kronično naglušnost.

Vibracije nastajajo pri uporabi različnih strojev in naprav in delujejo največ na sklepe in ožilje ter pogojujejo razvoj vibracijskih bolezni.

Kemični dejavniki

To so kemijske snovi, ki imajo različne organoleptične (smrad itd.) in toksične učinke (kislina, lugi). Na koži in sluznicah lahko povzročajo opekline, alergijske reakcije, ekceme.

Biološki dejavniki

Sem sodijo bakterije, virusi, mikroorganizmi, katerih delovanje smo že omenili.

Družbeni dejavniki

Družbenoekonomski odnosi, razvoj proizvodnih sil, medsebojni odnosi lahko odločilno vplivajo na reaktivnost organizma in lahko povzročijo nezadovoljstvo, utrujenost, padec produktivnosti, pojavi se lahko več bolezni in poškodb.

V tehnološkem procesu se zaradi škodljivosti le-tega lahko pojavijo poklicne bolezni. Področje poklicnih bolezni ureja posebna zakonodaja.

Učinki obremenitev in škodljivosti se kažejo:

1. na človeku samem in so lahko:
 - a) nespecifični — kratkotrajni in prehodni ali pa dolgotrajni (utrujenost, psihosomatske bolezni, presnovne motnje...);
 - b) specifični, med njimi:
 - toksični — akutni, ki se pokažejo takoj oziroma najkasneje v 24 urah po učinkovanju škodljivosti; kronični, ki se pokažejo čez čas, lahko šele čez desetletje;
 - kancerogeni — pokažejo se po več letih, tudi po desetletju;
 - ostali kvarni učinki na zdravje — alergija, difuzna fibroza, fotodinamični učinki;
 2. pri nosečnicah: na razvijajočem se plodu — teratogeni učinki;
 3. na potomstvu: na drugi, tretji generaciji — genetski učinki.
- Spremenjena reaktivnost človeka, ki nastane zaradi delovanja posameznih ali več faktorjev, pripelje iz zdravja v bolezen, kasneje lahko v invalidnost in na koncu smrt.

2.2. Domneve

Pričujoča analiza naj bi odgovorila na naslednja vprašanja:

1. Kakšna je obolevnost v občini?
 2. Kako se oziroma ali se obolevnost razlikuje od obolevnosti v regiji?
 3. Ali iz te razlike izvirajo višji stroški OZS?
- Priznana in veljavna ocena v občini Krško je:
- da je obolevnost večja v občini kot v regiji, posebej pri boleznih dihal, poškodbah in malignih obolenjih,
 - da je poraba finančnih sredstev bistveno višja kot v regiji in SR Sloveniji.

3. Material in metode

3.1. Predstavitev populacije

Občina Krško leži v vzhodni Sloveniji in meji z občinami Brežice, Sevnica, Šmarje pri Jelšah in Novo mesto. Ima značilnosti hribovitih predelov (Bohor in Gorjanci) in nižin (ob Savi in Krki).

Leta 1979 je imela občina Krško 27.736 prebivalcev, ki so živeli v 186 naseljih. Število naselij je ostalo isto, število prebivalcev pa je do leta 1987 poraslo na 28.736.

Razvoj industrije je bil do leta 1989 zelo intenziven in policentri-

čen. Večje delovne organizacije so v Krškem («Videm», SOP, Kovinarska, Labod—Libna, Žito—Imperial, Nuklearna elektrarna), na Senovem (Rudnik rjavega premoga, Metalna—TGO, Lisca—Šivalnica), v Brestanici («Videm»—TES, Elektrarna, Novoles—Sigmat) in v Kostanjevici na Krki (Novoles—Lipa, Iskra—IEZE in SOP—IKON).

Število zaposlenih je do leta 1987 naraslo na 12.622 delavcev.

Z razvojem industrije je prišlo do padca števila kmečkega prebivalstva od 15,2 na 9,5 odstotka, istočasno pa je v porastu delež upokojencev — od 9,5 v letu 1979 na 15 odstotkov v letu 1987.

3.2. Metode

3.2.1. Obolevnost

Iz statističnih poročil o prvih pregledih, opravljenih v Zdravstvenem domu Krško v obdobju 1979—1988, smo ugotovili obolevnost — število primerov bolezni glede na:

- leto (1979—1988),
- skupine bolezni po mednarodni klasifikaciji bolezni (MKB),
- starostne skupine (odrasli, šolska mladina, predšolski otroci).

3.2.2. Primerjava obolevnosti med občino Krško in regijo

S pomočjo podatkov iz statističnih poročil o prvih pregledih v ZD Krško, iz statističnih poročil o delu zdravstvene službe v regiji in centralnega registra raka smo:

- ugotovili obolevnost v občini in regiji,
- izračunali pogostnost obolevnosti v občini in regiji na 100 prebivalcev,
- izračunali (s pomočjo metode primerjave dveh velikih vzorcev) statistične razlike v obolevnosti med občino in regijo.

3.2.3. Umrljivost

Prikazana je umrljivost zaradi najpogostejših vzrokov v občini in regiji v obdobju 1979—1985.

3.2.4. Poraba finančnih sredstev

Podatki strokovne službe OZS o porabi finančnih sredstev so bili podlaga za izračun določenih pokazateljev, da smo lahko primerjali podatke o porabi sredstev na 100 prebivalcev v občini in SR Sloveniji.

BELEŽKE:

4. Rezultati

4.1. Obolevnost (glej tabeli 2 in 3 in diagrame I—IV)

Iz statističnih poročil ZD Krško v letih 1979—1988 so analizirani prvi pregledi oziroma diagnoze skupin boleznih, ugotovljenih pri prvem pregledu v tekočem letu.

V desetletnem obdobju je bilo ugotovljenih 510.101 boleznih ali 51.010,1 na leto ali 1,81 na prebivalca občine Krško.

Obolevnost (število primerov boleznih) v 10 letih kaže pri vseh prebivalcih naslednjo strukturo:

- boleznih dihal: 34,20 %
- boleznih živčevja in čutil: 10,80 %
- boleznih sečil in rodil: 9,74 %

Obolevnost odraslih prebivalcev:

- boleznih dihal: 28,46 %
- boleznih sečil in rodil: 11,26 %
- boleznih živčevja in čutil: 10,67 %

Obolevnost šolske mladine:

- boleznih dihal: 51,02 %
- boleznih živčevja in čutil: 10,89 %
- boleznih prebavil: 7,13 %

Obolevnost predšolske mladine:

- boleznih dihal: 58,45 %
- boleznih živčevja in čutil: 11,43 %
- boleznih prebavil: 6,60 %

V splošni obolevnosti so na prvem mestu boleznih dihal, na drugem boleznih živčevja in čutil ter na tretjem boleznih rodil. Enak vrstni red je pri patologiji odraslih, le pri otrocih so, razumljivo, na tretjem mestu boleznih prebavil.

Splošna obolevnost od leta 1979 upada, izjema je leto 1985, ko je bila epidemija gripe, vendar pri šolski mladini po letu 1986 ponovno beležimo porast.

Za posamezne bolezenske skupine velja poudariti naslednje: Boleznih dihal so številnejše kot v regiji, vendar to ni razlika, ki bi bila statistično značilna, da bi lahko govorili o dveh različnih populacijah; lahko je zaenkrat samo igra naključja ali nekoliko večjega vpliva okolja, vendar je to še vedno samo razmišljanje.

Pri predšolski mladini beležimo več primerov boleznih dihal v regiji kot v Krškem. Dvomimo pa, ali je resnično tako ali pa je to samo posledica slabe dostopnosti službe za otroško varstvo, ki pri nas deluje samo v dopoldanskem času, otroci pa obolevajo ves dan, in je razlika samo navidezna. To razmišljanje potrjujejo rezultati pri šolski mladini, kjer opazimo več boleznih dihal kot v regiji, vendar je to še vedno pod statistično dokazljivo razliko. Opozoril bi na tabelo 9, ki kaže hitro rast bronhialne astme pri predšolskih otrocih. Primerjava z regijo ni izostala namerno, temveč zaradi pomanjkanja podatkov.

I. Dinamika obolevnosti v 10 letih pri prebivalcih občine Krško:

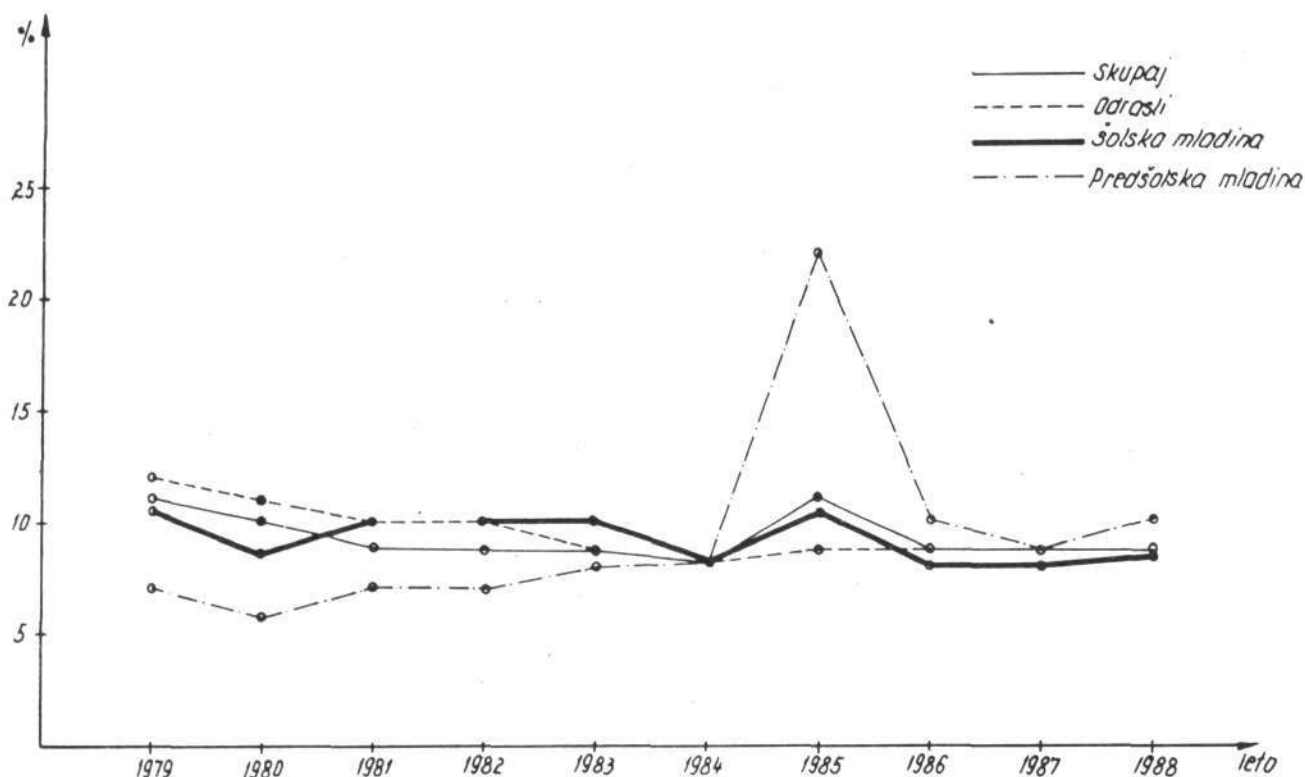

Tabela 2

Obolenost (število primerov bolezni), ugotovljena pri prebivalcih občine Krško v 10-letnem obdobju po starostnih skupinah

starost. skupine leto	ODRASLI			ŠOLSKA MLADINA			PREDŠOL. MLADINA			SKUPAJ		
	število	%	(IF)	število	%	(IF)	število	%	(IF)	število	%	(IF)
1979	48.698	12,11	229,38	3.931	11,15	97,79	5.426	7,47	186,08	58.055	11,38	205,78
1980	46.261	11,50	217,81	3.397	9,63	84,50	4.665	6,42	159,98	54.303	10,65	192,48
1981	40.850	10,16	192,42	3.727	10,57	92,71	5.535	7,62	189,81	50.112	9,82	177,63
1982	41.717	10,37	196,50	3.931	10,21	89,60	5.271	7,25	180,76	50.590	9,92	179,32
1983	37.133	9,23	174,91	3.610	10,24	89,80	5.891	8,11	202,02	46.634	9,14	165,30
1984	33.244	8,27	156,59	3.522	9,99	87,61	7.067	9,73	242,35	43.833	8,59	155,37
1985	38.603	9,60	181,83	3.927	11,13	97,69	16.517	22,73	566,42	59.047	11,58	209,30
1986	39.760	9,89	187,28	3.170	8,99	78,86	7.786	10,72	267,01	50.716	9,94	179,77
1987	37.723	9,38	177,69	2.944	8,35	73,23	7.013	9,65	240,50	47.680	9,35	169,01
1988	38.227	9,50	180,06	3.429	9,72	85,30	7.475	10,29	256,34	49.131	9,63	174,15
skupaj	402.178	100,00		35.268	100,00		72.655	100,00		510.101		100,00

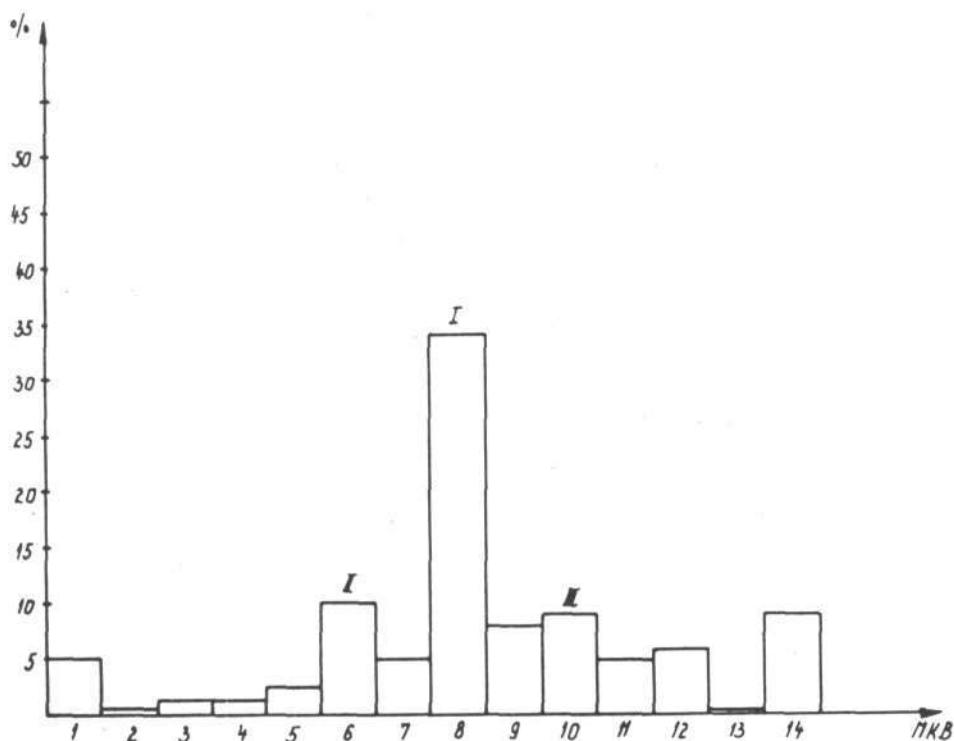
$$IF = \frac{\text{število primerov} \times 100}{\begin{matrix} \text{število odraslih} \\ \text{število šolske mladine} \\ \text{število predšolske mladine} \end{matrix}}$$

Tabela 3

Obolenost (število primerov bolezni) pri prebivalcih občine Krško v 10-letnem obdobju glede na MKB (mednarodno klasifikacijo bolezni) in starostne skupine

starostne skupine MKB	ODRASLI			ŠOLSKA MLADINA			PREDŠOL. MLADINA			SKUPAJ		
	število	%	(IF)	število	%	(IF)	število	%	(IF)	število	%	(IF)
infekcijske bolezni	19.468	4,84	91,70	1.796	5,09	44,68	4.669	6,43	160,12	25.933	5,08	91,92
novotvorbe bolezni	970	0,24	4,57	8	0,02	0,20	5	0,00	0,17	983	0,19	3,48
presnove bolezni	4.404	1,10	20,74	317	0,89	7,89	472	0,65	16,19	5.193	1,02	18,41
krvi	2.581	0,64	12,16	1.379	3,91	34,30	2.360	3,25	80,93	6.320	1,24	22,40
duševne motnje	12.157	3,02	57,26	473	1,34	11,77	262	0,36	8,98	12.892	2,53	45,70
bolezni živ- čevja in čutil	42.929	10,67	202,21	3.839	10,89	95,50	8.301	11,43	284,67	55.069	10,80	195,20
bolezni obtočil	26.935	6,70	126,87	361	1,02	8,98	88	0,12	3,02	27.384	5,37	97,07
bolezni dihal	114.463	28,46	539,16	17.995	51,02	447,64	42.466	58,54	145,63	174.924	34,29	620,03
bolezni prebavil	38.243	9,51	180,14	2.514	7,13	62,54	4.798	6,60	164,54	45.555	8,87	161,47
bolezni sečil in rodil	45.268	11,26	213,23	1.740	4,93	43,28	2.690	3,70	92,25	49.698	9,74	176,16
bolezni kože	21.487	5,34	101,21	2.084	5,91	51,84	3.644	5,02	124,97	27.215	5,34	96,47
bolezni gibal	31.792	7,90	149,75	578	1,64	14,38	367	0,51	12,59	32.737	6,42	116,03
kongenitalne anomalije	370	0,09	1,74	21	0,06	0,52	69	0,09	2,37	460	0,09	1,63
poškodbe	41.411	10,30	195,06	2.163	6,13	53,81	2.464	3,39	84,50	46.038	9,03	163,19
skupaj	492.178	100,00		35.268	100,00		72.655	100,00		510.101		100,00

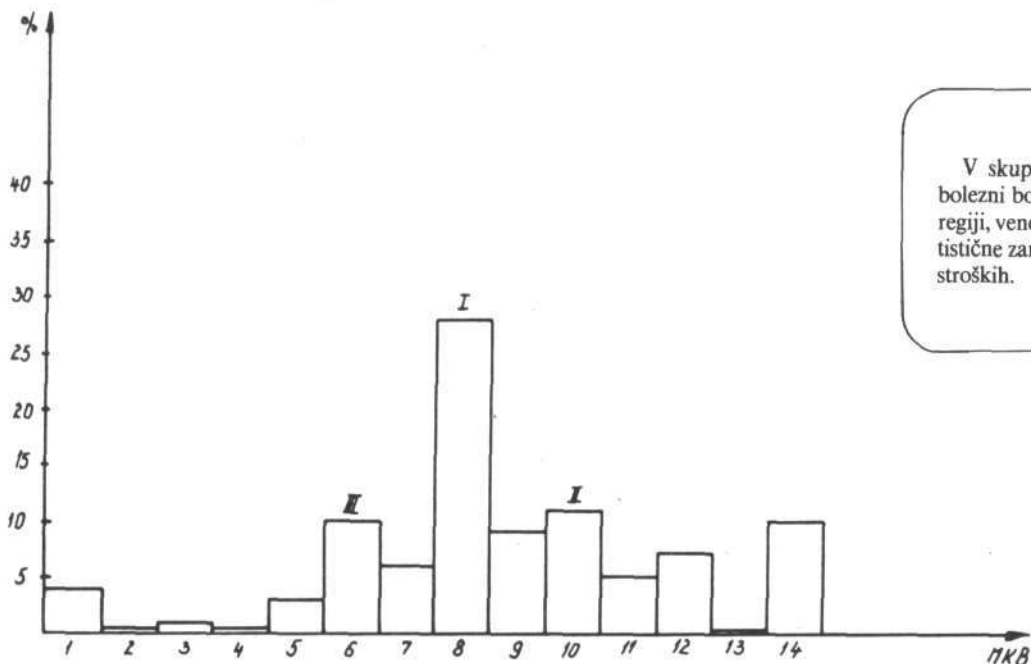
II. Struktura obolevnosti (štev. primerov bolezni) ugotovljena v letih 1979-1988 na podlagi prvih pregledov glede na MKB pri vseh prebivalcih občine Krško

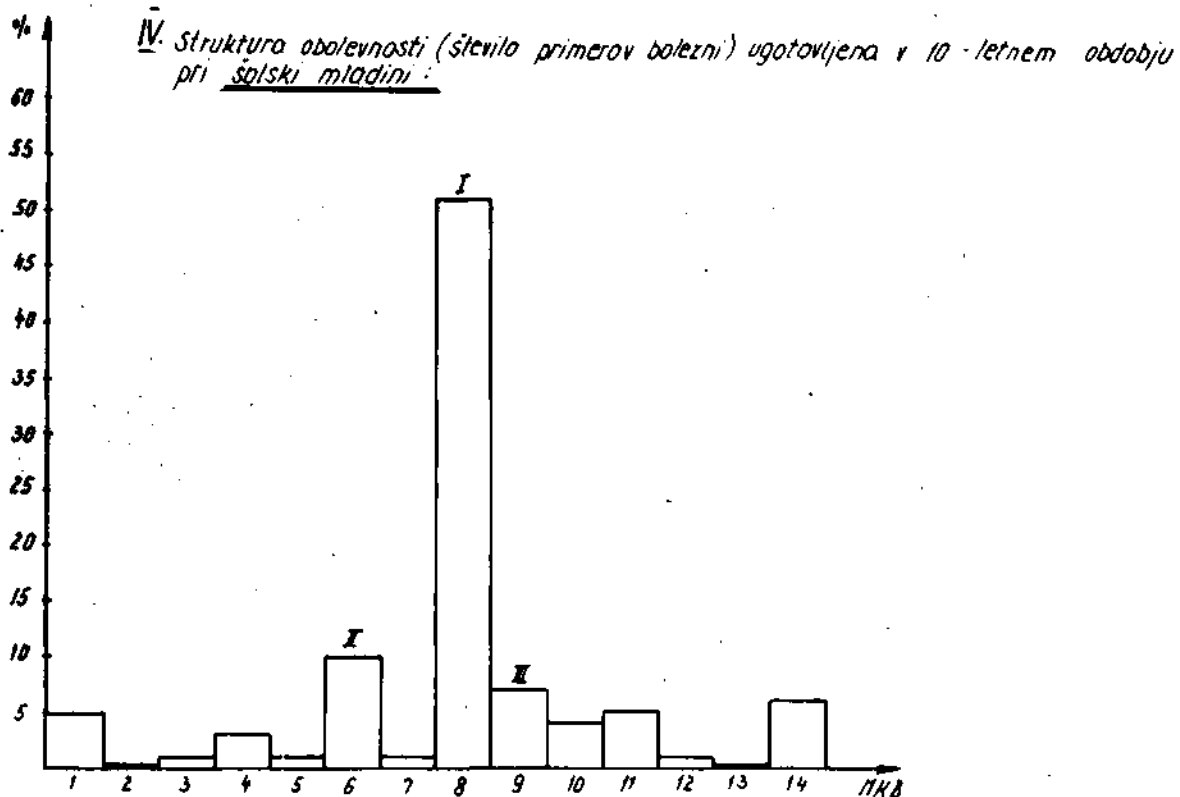
Legenda:

- 1 - infekcijske bolezni
- 2 - novotvorba
- 3 - bolezni presnove
- 4 - bolezni krvi
- 5 - duševne motnje
- 6 - bolezni živcev in čutil
- 7 - bolezni obtočil
- 8 - bolezni dihal
- 9 - bolezni prebavit
- 10 - bolezni srčil in rodil
- 11 - bolezni kože
- 12 - bolezni gibal
- 13 - kongenitalna anomalija
- 14 - poškodbe

III. Struktura obolevnosti (število primerov bolezni) ugotovljena v 10-letnem obdobju pri odraslih prebivalcih

V skupini bolezni obtočil so vse bolezni bolj pogoste v Krškem kot v regiji, vendar ta razlika ni na meji statistične zanesljivosti, to pa se pozna v stroških.

4.2. Primerjava obolevnosti med občino Krško in regijo

S pomočjo ugotovljene obolevnosti (števila vseh primerov bolezni) v občini in regiji, obolevnosti na 100 prebivalcev in izračuna po statistični metodi primerjave velikih vzorcev smo dobili naslednje rezultate:

4.2.1. Bolezni dihal (glej tabele 4—9 in diagram VI)

- Število bolezni dihal, ugotovljenih v ambulantah splošne medicine, je v občini Krško nekoliko večje kot v regiji, vendar razlika ni statistično pomembna.
- Število bolezni dihal, ugotovljenih pri predšolski mladini v

predšolskih dispanzerjih in ambulantah splošne medicine, je statistično pomembno večje v regiji kot v občini Krško.

- Število bolezni dihal pri šolski mladini, ugotovljenih v šolskih dispanzerjih in ambulantah splošne medicine, je v občini Krško nekoliko večje kot v regiji, vendar razlika ni statistično pomembna.

- Število primerov kroničnega bronhitisa, ugotovljenih v ambulantah splošne medicine, se statistično ne razlikuje glede na regijo.

- Število primerov astme, ugotovljenih v ambulantah splošne medicine, je statistično pomembno večje v občini Krško kot v regiji.

Tabela 4
Pogostnost bolezni dihal, ugotovljenih pri pregledih v ambulantah splošne medicine

leto	Krško		regija	
	število	pogostost (IF)	število	pogostost
1979	18.733	62,2	69.715	52,3
1980	18.180	64,2	65.054	47,6
1981	17.175	61,8	74.559	58,3
1982	15.803	55,8	71.801	56,3
1983	16.726	58,8	71.801	56,3
1984	15.355	53,9	79.180	63,7
1985	22.800	80,1	80.445	56,6
1986	18.042	62,9	84.381	65,3
1987	15.226	52,9	72.729	56,2

$$\bar{x} = 61,40$$

$$s = 8,12$$

$$\bar{x} = 57,88$$

$$s = 5,9$$

$$z = 107,7 \quad p > 0,05$$

Tabela 5
Pogostnost bolezni dihal pri predšolski mladini, ugotovljenih pri pregledih v predšolskih dispanzerjih in ambulantah splošne medicine

leto	Krško		regija	
	število	pogostost (IF)	število	pogostost
1979	4.151	144,9	19.845	176,6
1980	4.490	155,4	19.729	175,8
1981	4.688	157,1	21.273	190,5
1982	4.353	147,0	24.287	215,3
1983	4.989	168,6	28.014	250,9
1984	6.762	228,0	23.846	217,8
1985	5.805	197,8	25.952	241,3
1986	5.628	192,6	24.573	236,7
1987	5.094	181,8	25.011	241,5

$$\bar{x} = 174,81$$

$$s = 27,66$$

$$\bar{x} = 216,27$$

$$s = 29,07$$

$$z = 3,11; \quad p > 0,01$$

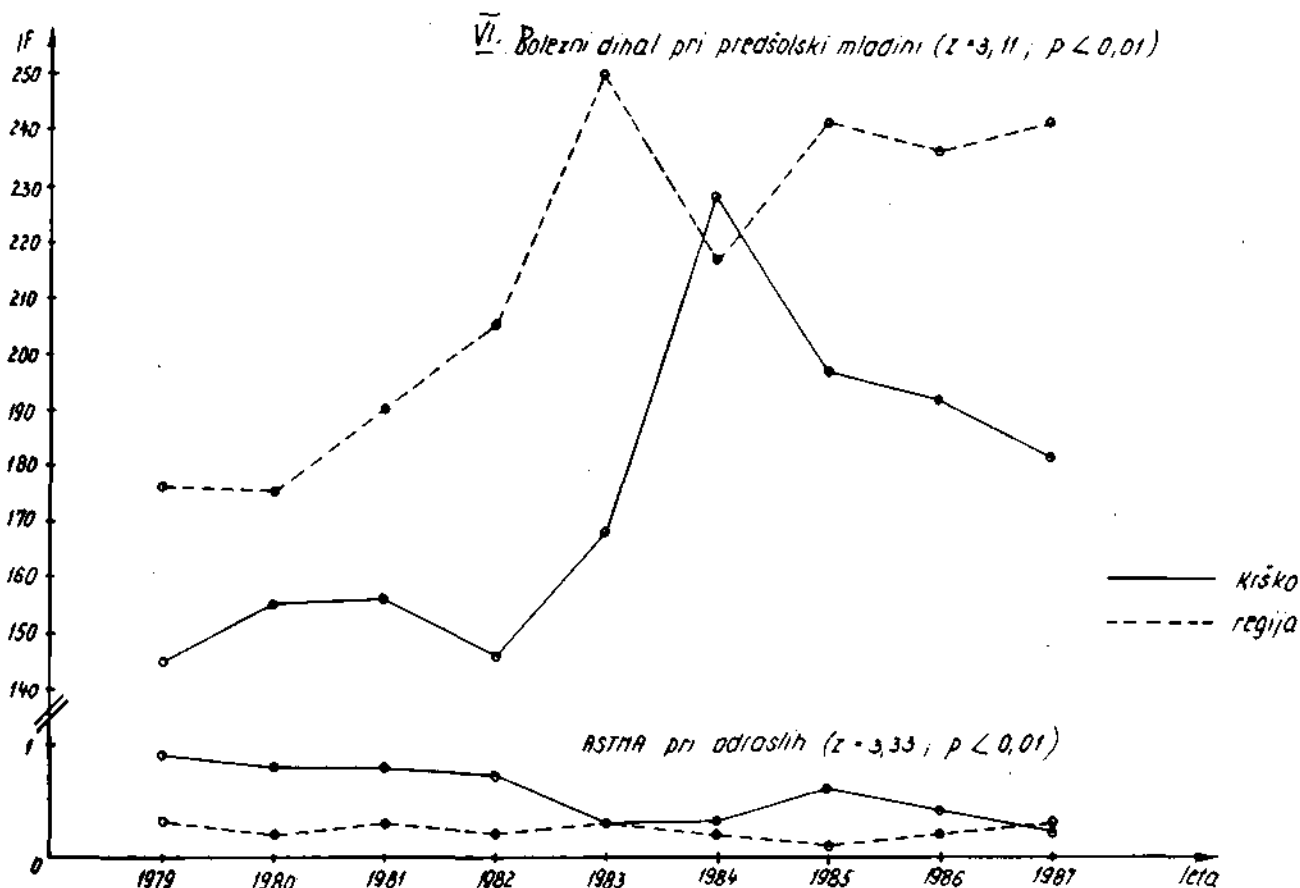

Tabela 6
Pogostnost bolezni dihal, ugotovljenih pri pregledih šolske mladine v šolskih dispanserjih in ambulantah splošne medicine

leto	Krško		regija	
	število	pogostost (IF)	število	pogostost
1979	3.225	78,0	9.976	59,0
1980	2.817	67,1	9.936	57,0
1981	3.367	81,7	13.311	78,9
1982	3.124	79,4	13.512	102,5
1983	3.470	86,5	16.875	104,4
1984	3.186	80,7	13.462	166,3
1985	11.620	275,2	10.045	93,4
1986	3.111	80,8	16.644	160,0
1987	2.343	58,2	13.262	127,8

$\bar{x} = 103,07$ $\bar{x} = 95,26$
 $s = 65,06$ $s = 50,76$
 $z = 0,28$; $p > 0,05$

Tabela 7
Pogostnost kroničnega bronhitisa, ugotovljenega v ambulantah splošne medicine

leto	Krško		regija	
	število	pogostost (IF)	število	pogostost
1979	414	1,50	385	0,39
1980	294	1,05	520	1,52
1981	112	0,40	433	0,44
1982	107	0,37	330	0,33
1983	114	0,40	298	0,29
1984	89	0,31	230	0,22
1985	119	0,41	260	0,25
1986	90	0,35	337	0,33
1987	101	0,35	222	0,21

$\bar{x} = 0,57$ $\bar{x} = 0,44$
 $s = 0,42$ $s = 0,41$
 $z = 0,65$; $p > 0,05$

Tabela 8
Pogostnost astme, ugotovljene v ambulantah splošne medicine

leto	Krško		regija	
	število	pogostost (IF)	število	pogostost
1979	248	0,9	342	0,35
1980	229	0,8	291	0,29
1981	236	0,8	311	0,31
1982	207	0,7	234	0,23
1983	105	0,3	341	0,34
1984	88	0,3	217	0,21
1985	175	0,6	201	0,19
1986	114	0,4	232	0,22
1987	76	0,2	356	0,34

$\bar{x} = 0,56$ $\bar{x} = 0,28$
 $s = 0,26$ $s = 0,06$
 $z = 3,33$; $p > 0,01$

Tabela 9
Pogostnost astme in kroničnega bronhitisa pri šolski in predšolski mladini v Krškem

leto	Krško		regija	
	število	pogostost (IF)	število	pogostost
1979	1	6	10	76
1980	18	16	40	77
1981	1	3	50	171
1982	1	4	79	118
1983	3	3	78	94
1984	1	0	153	61
1985	15	95	235	253
1986	43	1	249	49
1987	6	2	351	61
1988	7	2	351	46

4.2.2. Bolezni obtočil (glej tabele 10—13 in diagram VII)

- Bolezni obtočil se v občini Krško pojavljajo nekoliko pogosteje kot v regiji, vendar razlika ni statistično pomembna.
- Novi primeri zvišanega krvnega pritiska, ugotovljeni v ambulantah splošne medicine, so enako pogosti v občini in regiji.
- Število ishemičnih bolezni srca, ugotovljenih v ambulantah splošne medicine, je enako v občini in regiji.
- Število cerebrovaskularnih bolezni, ugotovljenih v ambulantah splošne medicine, je v občini statistično pomembno večje kot v regiji.

4.2.3. Bolezni gibal (glej tabelo 14 in diagram VIII)

- Novi primeri bolezni gibal, ugotovljeni v ambulantah splošne medicine, so bistveno pogostejši v občini Krško kot v regiji.

4.2.4. Poškodbe in zastrupitve (glej tabele 15—18 in diagram VIII)

- V skupnem številu je pojav poškodb in zastrupitev v občini Krško statistično pomembno večji kot v regiji.
- Glede na vzrok poškodb ni bistvene razlike pri samomorih in prometnih nezgodah, statistično pomembna pa je razlika pri ostalih poškodbah.

4.2.5. Bolezni rodil (glej tabele 19—21)

- Bolezni rodil, ugotovljene pri ženskah v fertileni dobi, se po pogostnosti pomembno ne razlikujejo med občino in regijo.

4.2.6. Duševne motnje (glej tabelo 22 in diagram IX)

- Iskanje pomoči zaradi težav z duševnimi motnjami je v občini Krško statistično pomembno pogostejše.

4.2.7. Novotvorbe (glej tabeli 23 in 24)

- Pogostnost novotvorb v občini ni statistično pomembnejša kot v regiji.

Tabela 10
Pogostost bolezni obtočil

leto	Krško		regija	
	število	pogostost (IF)	število	pogostost
1979	3.209	12,0	11.506	8,2
1980	2.609	9,7	10.917	8,3
1981	2.583	9,8	11.182	8,5
1982	2.482	9,3	10.127	7,5
1983	1.795	6,9	8.607	6,6
1984	1.523	5,8	7.356	5,6
1985	1.659	6,4	8.472	6,5
1986	2.077	7,8	7.631	5,3
1987	1.743	7,3	7.569	5,3

$$\bar{x} = 8,33$$

$$s = 1,99$$

$$\bar{x} = 6,86$$

$$s = 1,32$$

$$z = 1,86; \quad p > 0,05$$

Tabela 11
Pogostost zvišanega krvnega pritiska, ugotovljenega v ambulantah splošne medicine

leto	Krško		Regija	
	število	pogostost (IF)	število	pogostost
1979	1.298	4,78	3.536	3,67
1980	1.317	4,78	3.653	3,75
1981	1.217	4,35	4.042	4,10
1982	1.156	4,16	4.042	4,10
1983	892	3,13	3.127	3,13
1984	748	2,62	2.878	2,50
1985	697	2,44	2.532	2,48
1986	1.085	3,78	2.796	2,75
1987	930	3,23	2.713	2,65

$$\bar{x} = 3,69$$

$$s = 0,89$$

$$\bar{x} = 3,18$$

$$s = 0,61$$

$$z = 1,42; \quad p > 0,08$$

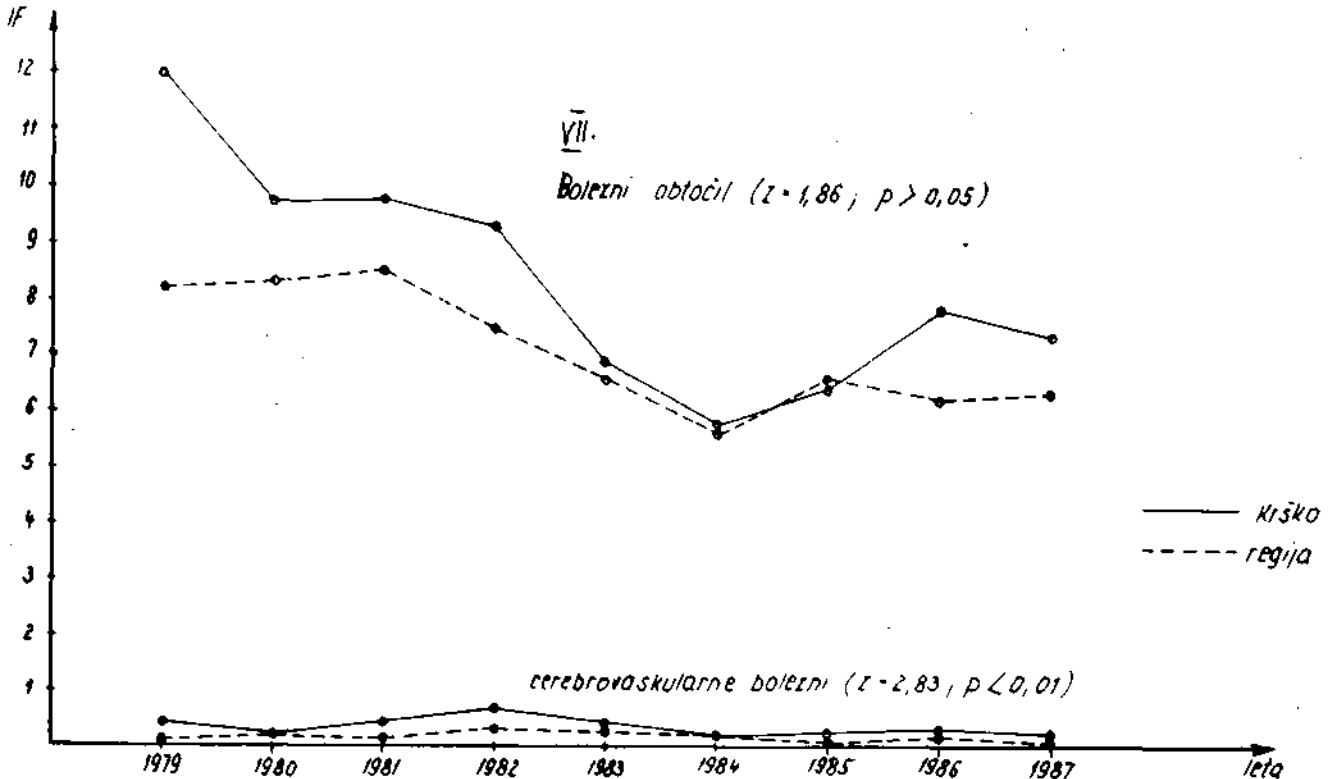

Tabela 12
Pogostost ishemične bolezni srca, ugotovljene v ambulantah splošne medicine

leto	Krško		regija	
	število	pogostost (IF)	število	pogostost
1979	149	0,54	255	0,22
1980	138	0,50	358	0,36
1981	134	0,47	388	0,39
1982	99	0,35	293	0,29
1983	51	0,17	271	0,27
1984	40	0,14	188	0,18
1985	76	0,26	274	0,35
1986	92	0,32	359	0,35
1987	94	0,32	352	0,34

$$\bar{x} = 0,43$$

$$s = 0,14$$

$$z = 0,60;$$

$$\bar{x} = 0,31$$

$$s = 0,07$$

$$p > 0,08$$

Tabela 13
Pogostost cerebrovaskularnih bolezni, ugotovljenih v ambulantah splošne medicine

leto	Krško		regija	
	število	pogostost (IF)	število	pogostost
1979	132	0,47	147	0,15
1980	67	0,23	233	0,23
1981	112	0,40	210	0,21
1982	184	0,72	330	0,33
1983	133	0,46	303	0,30
1984	77	0,27	215	0,20
1985	84	0,29	108	0,10
1986	83	0,32	249	0,24
1987	77	0,26	180	0,17

$$\bar{x} = 0,38$$

$$s = 0,15$$

$$z = 2,83;$$

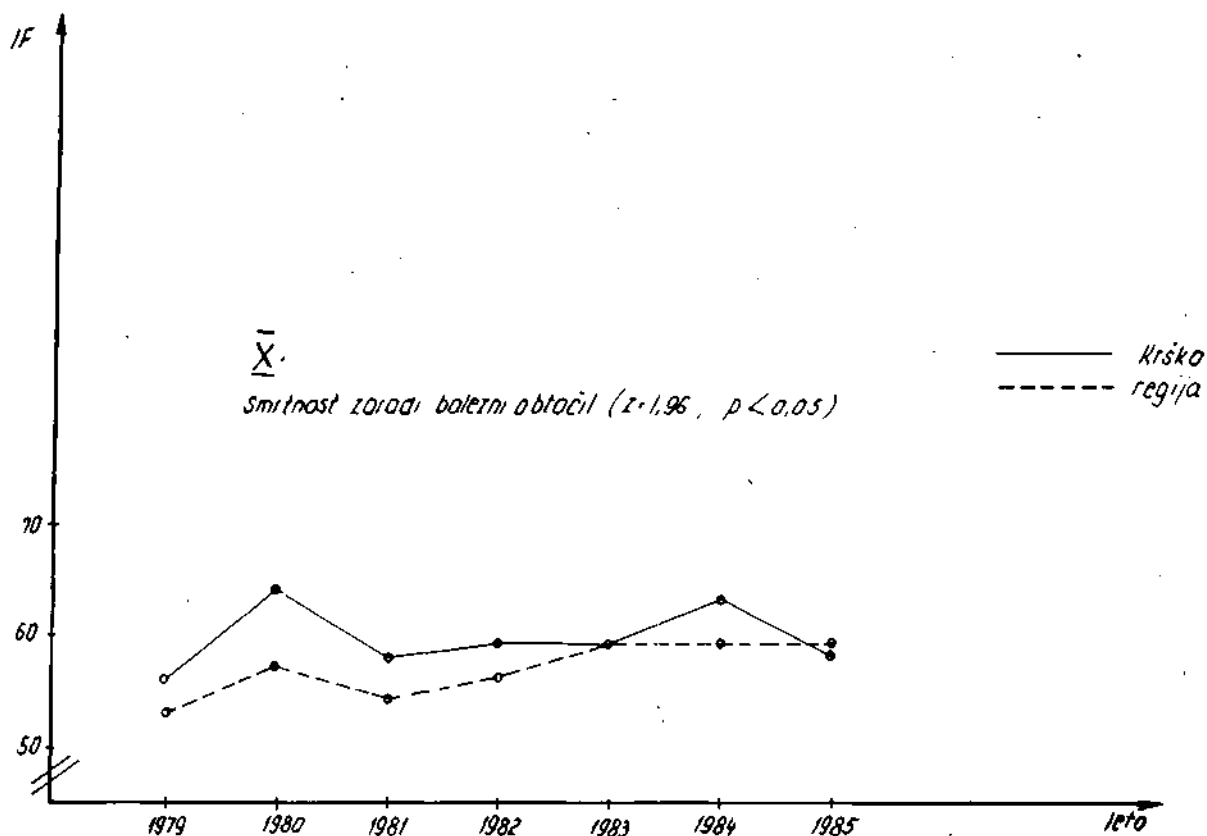
$$\bar{x} = 0,21$$

$$s = 0,07$$

$$p > 0,01$$

4.3. Umrljivost (glej tabeli 25 in 26 in diagram X)

Glede na najpogostejše vzroke smrti je umrljivost zaradi bolezni obtočil statistično pomembno večja v občini Krško.

4.4. Poraba finančnih sredstev

Po izračunu porabljenih sredstev za zdravstvo na 100 prebivalcev zaostajamo v SR Sloveniji in porabimo 1 odstotek manj od povprečja v republiki in zberemo 9 odstotkov manj denarja na zavarovanca kot v republiki.

Po porabi smo v Sloveniji:

- v splošni medicini na 46. mestu
- v ambulantno-specialističnem zdravljenju na 57. mestu
- v hospitalnem zdravljenju na 22. mestu
- v porabi zdravil na 4. mestu
- v reševalnih prevozih na 22. mestu
- v kopališkem zdravljenju na 9. mestu

5. Preverjanje domnev

Priznana in veljavna ocena v občini je delno potrjena; obolenost v občini v glavnem ni pomembno različna od obolenosti v regiji, razen pri:

- boleznih dihal pri predšolski mladini,
- astmi pri odraslih,
- cerebrovaskularnih boleznih,
- boleznih gibal,
- poškodbah in
- duševnih motnjah.

Prva domneva je tako le delno potrjena.

Domneva o večji porabi finančnih sredstev ne drži, saj v nobenem parametru ne dosegamo povprečja v republiki.

6. Razprava

Prikazana obolenost ali število primerov bolezni nam pove število prvih obiskov v ambulantah. Prvi obisk pomeni prvi kontakt z zdravstveno službo zaradi uveljavljanja pravic iz zdravstvenega varstva zaradi bolezni, poškodbe, nege ali spremstva bolnika. Ponovni obisk pomeni ponovni kontakt zaradi enakega vzroka. Pogostnost iskanja zdravstvene pomoči nam pokaže tudi odnos prvih in ponovnih obiskov. Od leta 1980 beležimo v občini Krško rast ponovnih obiskov in od leta 1982 je število ponovnih obiskov v občini večje kot v republiki, kar pomeni, da občan v Krškem potrebuje več pomoči kot občan v SR Sloveniji.

Število ponovnih pregledov v letu 1986 in 1987

Občina	1986	1987
Brežice	2,2	1,7
Celje	1,6	2,9
Sevnica	1,8	2,9
Kranj	1,8	2,1
Škofja Loka	1,8	1,9
Ljubljana — Center	4,9	5,0
Črnomelj	2,2	3,6
KRŠKO	3,2	3,6
Metlika	2,8	2,5
Novo mesto	3,3	3,6
Trebnje	2,5	2,7
SRS	2,3	2,4

Več ponovnih obiskov zahtevajo predvsem kronične bolezni s svojim značilnim potekom, ko se menjavajo obdobja mirovanja in izbruhov bolezni.

Po porabi finančnih sredstev zaostajamo za povprečjem v republiki za 1 odstotek, po zbranih sredstvih pa za 9. Lestvica porabe je prikazana v analizi in je dovolj instruktivna. Razlike v porabi imajo svoj odraz v razvitosti posameznih služb in v patologiji.

Gledano v celoti se občan občine Krško v svoji patologiji približuje razvitemu svetu in njegove potrebe se povečujejo. Zato večkrat išče pomoč in bi sočasno potreboval temu primerno zdravstveno službo, ki pa je v tem času zanesljivo nima.

BELEŽKE:

6.1. Bolezni dihal

Obolevnost zaradi boleznih dihal je najpogostejša v vseh ambulantah pri vseh starostnih skupinah. Med akutnimi boleznimi dihal so najbolj pogosta prehladna obolenja, ki jih povzročajo virusi; med kroničnimi boleznimi pa sta najpogostejša astma in kronični bronhitis.

Frekvenca obolevnosti dihal je največja v pozni jeseni, pozimi in v zgodnji pomladi.

Slabe ekološke razmere, pa tudi dedna obremenjenost pogojuje večje število boleznih dihal, še posebej kroničnih.

Iz analize je razvidno, da v skupnem številu boleznih dihal ni razlik med občino in regijo, statistično pomembna je razlika pri predšolski mladini in astmi pri odraslih.

6.2. Bolezni obtočil

Bolezni obtočil so bolezni moderne, razvite in bogate družbe. V ZDA in zahodni Evropi, kjer so jih spoznali in so spremenili način življenja, so te bolezni začele upadati. V vzhodni Evropi, na Japonskem in pri nas pa so bolezni obtočil še vedno v porastu.

Obolevnost zaradi boleznih obtočil je v občini Krško večja kot v regiji, vendar ta razlika zaenkrat ni statistično pomembna, čeprav je blizu te meje.

Bolezni obtočil smo razdelili na zvišan krvni pritisk, ishemično bolezen srca in cerebrovaskularne bolezni. Statistično pomembno razliko smo ugotovili le pri cerebrovaskularnih boleznih.

Bolezni obtočil zahtevajo dolgotrajno zdravljenje, pogoste obiske pri zdravniku in uporabo dragih metod, ki jih razvija srčna kirurgija in so dostopne vedno večjemu številu prebivalcev.

6.3. Bolezni gibal

To je skupina vnetno-revmatskih in degenerativnih boleznih. Ene in druge s starostjo naraščajo. Zahtevajo drago in dolgotrajno zdravljenje, ki bolezni ne pozdravi, ampak jih le omili in upočasnjuje njihov razvoj. Obolevnost zaradi boleznih gibal je v občini Krško statistično pomembno večja kot v regiji, kar je prav gotovo tudi vzrok večje porabe za kopalniško zdravljenje.

6.4. Poškodbe in zastrupitve

Obolevnost zaradi poškodb in zastrupitev je v naši občini statistično pomembno višja kot v regiji. To skupino smo razdelili na prometne nezgode, ostale nezgode in samomore. Pomembne razlike so pri ostalih nezgodah, pri prometnih nezgodah pa moramo poudariti delež nezgod pri uporabi kmetijske mehanizacije, ne samo prometnih, in število le-teh se bliža pomembni razliki glede na regijo.

6.5. Bolezni rodil

Bolezni rodil so prikazane pri ženskah v fertileni dobi, t.j. v starosti med 15. in 45. letom.

Po letu 1985 opažamo padec obolevnosti zaradi boleznih rodil. Če bi ta padec opazovali tudi v regiji, bi lahko to označili kot izboljšanje zdravja pri tej populaciji. Ocenjujemo, da je ta padec posledica slabše razvite službe v občini, zaradi česar ženske iščejo pomoč drugje.

Splavi so prikazani kot spontani, legalni (medicinsko indicirani) in ostali. Število splavov niha, z izjemo v letu 1985, ko je bilo število spontanih splavov veliko, ne poznamo pa vzrokov in zaenkrat domnevamo, da so morda posledica visokega števila akutnih boleznih dihal v tem letu.

Tabela 14

Pogostost boleznih gibal, ugotovljenih v ambulantah splošne medicine

leto	Krško		regija	
	število	pogostost (IF)	število	pogostost
1979	3.984	14,4	11.586	7,8
1980	3.621	12,4	11.227	7,7
1981	3.231	11,6	10.578	7,4
1982	2.915	10,3	10.175	7,3
1983	2.427	8,5	10.851	8,4
1984	2.453	8,6	11.246	8,7
1985	3.822	13,4	10.864	7,0
1986	3.549	12,3	10.591	7,2
1987	3.639	12,6	10.363	7,0

$$\bar{x} = 11,62$$

$$s = 2,08$$

$$\bar{x} = 7,61$$

$$s = 0,60$$

$$z = 5,57; \quad p > 0,01$$

Tabela 15

Poškodbe in zastrupitve

leto	Krško		regija	
	število	pogostost (IF)	število	pogostost
1979	5.409	19,6	18.238	13,1
1980	4.578	16,4	17.175	12,8
1981	4.156	14,6	18.408	14,5
1982	4.539	16,0	18.074	13,6
1983	3.976	13,9	18.650	14,7
1984	3.852	13,5	17.183	13,3
1985	5.243	18,4	15.434	10,0
1986	4.126	14,3	15.690	11,3
1987	4.878	16,9	16.674	11,5

$$\bar{x} = 15,6$$

$$s = 2,10$$

$$\bar{x} = 12,76$$

$$s = 1,55$$

$$z = 3,68; \quad p > 0,01$$

Tabela 16

Pogostnost samomorov

leto	Krško		Regija	
	število	pogostost (IF)	število	pogostost
1979	2	0,0072	12	0,01
1980	2	0,0072	8	0,41
1981	6	0,021	10	0,01
1982	6	0,021	10	0,01
1983	2	0,007	13	0,01
1984	0	0	7	0,006
1985	1	0,003	40	0,03
1986	0	0	11	0,01
1987	0	0	1	0,0009

$$\bar{x} = 0,0074$$

$$s = 0,083$$

$$\bar{x} = 0,095$$

$$s = 0,16$$

$$z = 1,86; \quad p > 0,05$$

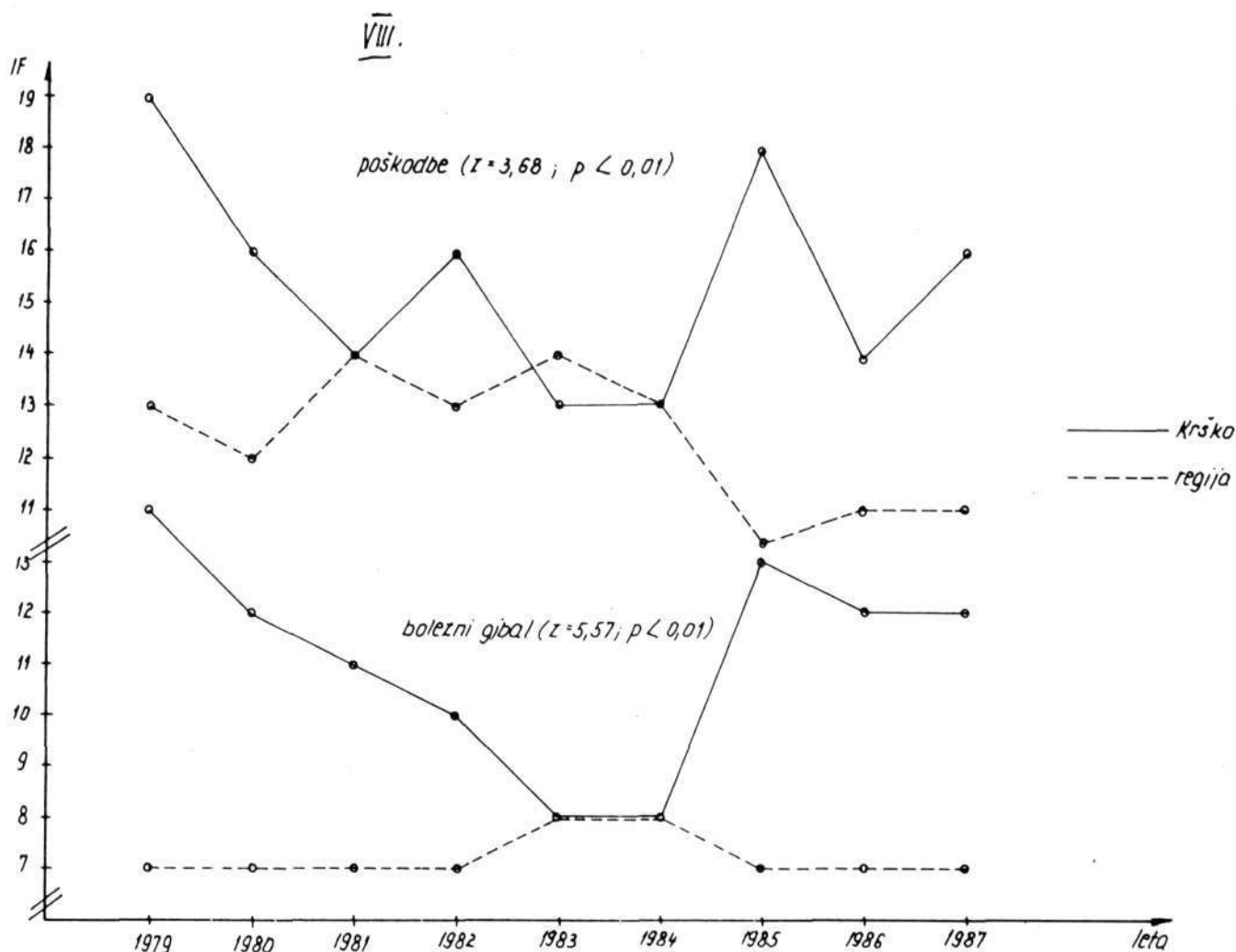

Tabela 17
Pogostostprometnih nezgod

leto	Krško		regija	
	število	pogostost (IF)	število	pogostost
1979	246	0,89	298	0,5
1980	114	0,41	359	0,36
1981	203	0,73	373	0,37
1982	243	0,85	284	0,28
1983	177	0,60	172	0,17
1984	114	0,40	156	0,15
1985	106	0,37	113	0,11
1986	186	0,64	92	0,09
1987	132	0,45	153	0,10

$\bar{x} = 0,59$ $\bar{x} = 0,24$
 $s = 0,20$ $s = 0,15$
 $z = 1,94 ;$ $p > 0,05$

Tabela 18
Pogostost ostalih nesreč in nezgod

leto	Krško		regija	
	število	pogostost (IF)	število	pogostost
1979	3.271	11,8	10.518	10,8
1980	2.676	9,5	10.478	10,6
1981	1.680	6,0	11.654	11,8
1982	1.662	5,8	11.005	11,0
1983	1.454	5,1	11.025	11,0
1984	980	3,4	10.025	10,5
1985	804	2,8	9.409	9,2
1986	950	3,3	10.638	9,7
1987	1.193	4,1	10.638	10,4

$\bar{x} = 5,76$ $\bar{x} = 10,56$
 $s = 3,04$ $s = 0,76$
 $z = 2,91 ;$ $p > 0,01$

Tabela 19
Pogostnost boleznih rodil pri ženskah v starosti nad 15 let, ugotovljenih v ginekoloških ambulantah

leto	Krško		regija	
	število	pogostost (IF)	število	pogostost
1979	6.029	56,7	24.291	38,3
1980	5.635	52,5	14.018	37,3
1981	4.736	42,8	15.522	39,7
1982	4.932	44,2	15.786	40,1
1983	4.621	41,2	20.036	50,7
1984	4.747	42,3	24.538	61,9
1985	5.255	46,8	21.407	53,1
1986	4.698	41,6	22.284	55,4
1987	4.997	43,2	21.528	40,6

$\bar{x} = 45,7$
 $s = 5,41$

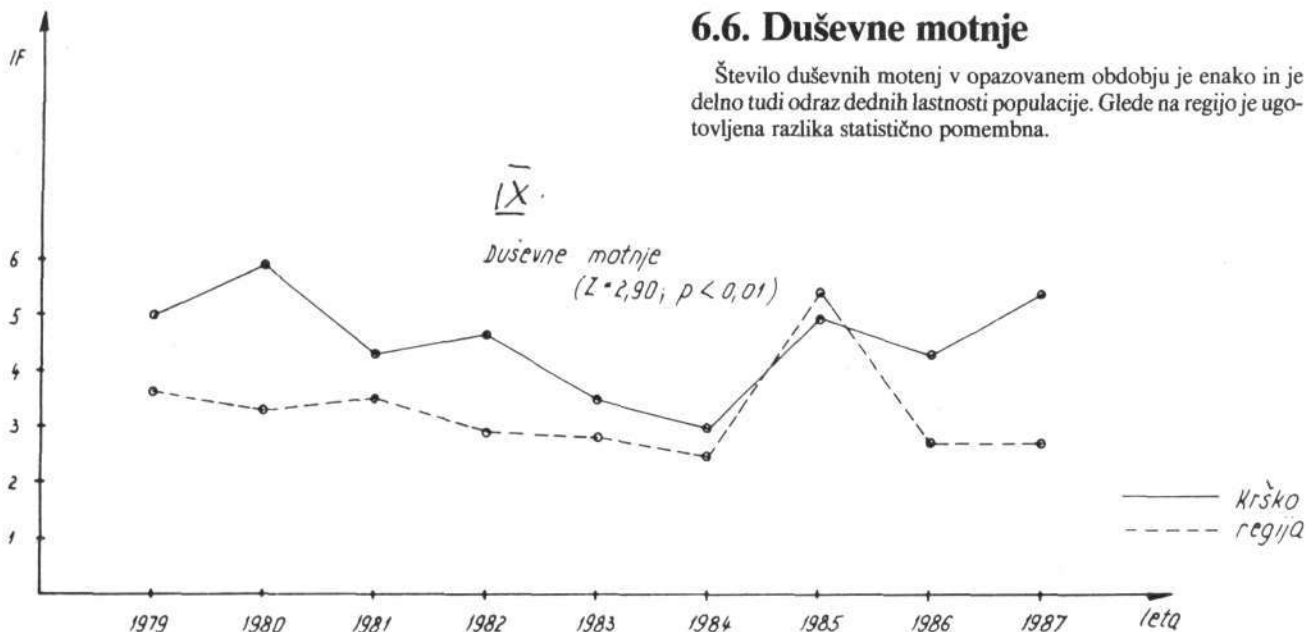
$\bar{x} = 46,34$
 $s = 9,02$

Tabela 20
Pogostnost boleznih rodil, ugotovljenih v ginekoloških ordinacijah pri ženskah, starih od 15 in 45 let

leto	Krško		regija	
	število	pogostost (IF)	število	pogostost
1979	kot na	92,8	kot na	60,9
1980	tabeli 19	85,9	tabeli 19	59,2
1981		72,7		64,1
1982		74,5		64,5
1983		69,5		81,5
1984		71,2		97,9
1985		78,9		89,1
1986		70,0		89,1
1987		59,3		86,4

$\bar{x} = 74,97$

$\bar{x} = 76,55$

6.6. Duševne motnje

Število duševnih motenj v opazovanem obdobju je enako in je delno tudi odraz dednih lastnosti populacije. Glede na regijo je ugotovljena razlika statistično pomembna.

Tabela 21
Število splavov

leto	spontani splavi	legalni splavi	ostalo
1979	8	51	1
1980	2	16	6
1981	8	45	13
1982	6	54	4
1983	0	99	0
1984	0	89	0
1985	49	83	0
1986	2	30	1
1987	1	72	1

Tabela 22
Pogostnost duševnih motenj, ugotovljenih pri pregledih v ambulantah splošne medicine

leto	Krško		regija	
	število	pogostost (IF)	število	pogostost
1979	1.378	5,0	4.890	3,6
1980	1.671	5,9	4.959	3,3
1981	1.222	4,3	4.679	3,5
1982	1.352	4,7	4.277	2,9
1983	1.012	3,5	3.860	2,8
1984	871	3,0	3.430	2,5
1985	1.423	5,0	7.828	5,4
1986	1.235	4,3	4.516	3,2
1987	1.573	5,4	4.869	3,2

$\bar{x} = 4,57$
 $s = 0,91$

$\bar{x} = 3,38$
 $s = 0,83$

$z = 2,90; p > 0,01$

Tabela 23
Število novotvorb v občini Krško glede na lokalizacijo in leto odkritja

lokalizacija	leto 1979	leto 1980	leto 1981	leto 1982	leto 1983	leto 1984
želodec	13	11	10	15	7	9
danka	8	5	5	7	4	1
bronhi	3	12	12	13	12	16
koža	4	5	4	3	2	4
dojka	5	6	6	9	4	6
cerviks	2	4	0	2	1	5
maternica	0	3	1	5	1	5
jajčnik	0	4	1	1	1	4
prostata	5	3	5	4	8	4
skupaj	72	76	78	95	71	71
%	0,26	0,27	0,28	0,39	0,24	0,24

$$\bar{x} = 0,28;$$

$$s = 0,06$$

Tabela 24
Število novotvorb v regiji glede na lokalizacijo in leto odkritja

lokalizacija	leto 1979	leto 1980	leto 1981	leto 1982	leto 1983	leto 1984
želodec	48	39	38	19	21	33
danka	11	26	28	20	22	21
bronhi	26	27	35	30	36	38
koža	7	11	9	9	9	38
dojka	30	21	19	20	25	24
cerviks	9	6	9	5	4	3
maternica	12	6	2	8	3	10
jajčnik	2	5	2	3	6	2
prostata	12	8	9	14	5	12
skupaj	235	248	217	218	244	264
%	0,24	0,25	0,22	0,21	0,24	0,26

$$\bar{x} = 0,24; z = 0,50; s = 0,02; p > 0,05$$

Tabela 25
Najpogostejši vzroki umrljivosti v občini Krško

	1979	1980	1981	1982	1983	1984	1985		
1. boleznj obtočil	56,01	64,42	50,99	56,68	59,45	63,36	58,08	$z = 1,96;$	$p > 0,05$
2. tumorji	14,24	13,60	15,01	15,08	13,60	11,10	11,58	$z = 1,13;$	$p > 0,05$
3. poškodbe, zastupitve	12,66	10,57	12,47	5,23	7,30	8,01	9,88	$z = 0,32;$	$p > 0,05$
4. boleznj dihal	6,65	4,23	4,82	6,15	10,33	6,46	8,68	$z = 1,84;$	$p > 0,05$
5. boleznj prebavil	4,11	4,83	6,80	6,15	4,79	3,88	5,09	$z = 1,06;$	$p > 0,05$

Tabela 26
Najpogostejši vzroki umrljivosti v regiji

	1979	1980	1981	1982	1983	1984	1985
1. boleznj obtočil	53,54	57,35	54,73	56,71	59,82	59,72	59,04
2. tumorji	14,58	14,62	15,74	14,46	13,49	14,03	12,74
3. poškodbe, zastupitve	10,94	9,24	9,61	9,04	7,33	8,14	9,26
4. boleznj dihal	9,81	8,33	7,52	7,93	8,67	8,33	7,67
5. boleznj prebavil	5,20	4,47	5,58	6,23	5,19	6,64	5,79

7. Ugotovitve

7.1. Pričujoča analiza podatkov je bila nujna in nam je vpogled v oceno zdravstvenega stanja prebivalcev v občini.

Statistični podatki so zajeli prebivalce, ki so iskali pomoč, niso pa zajeli tistih, ki iz različnih vzrokov pomoči niso iskali in bi je bili morda potrebni.

7.2. Pri določenih skupinah boleznj smo ugotovili pomembno večjo obolevnost, enako pri umrljivosti.

7.3. Finančni pokazatelji kažejo, da nismo razsipni, kot nam očitajo, in porabimo na zavarovanca manj denarja kot v republici.

7.4. Pomembno večje število boleznj otrok v regiji lahko interpretiramo z nerazvitostjo naše službe, ki ni na razpolago več kot 7 ur dnevno, otroci pa zbolevalo ves dan in starši iščejo pomoč drugje.

7.5. Podobno je pri varstvu žena, ker zaradi insuficience naše službe ženske iščejo pomoč drugje.

7.6. Obolevnost zaradi kroničnih boleznj opravičuje večjo porabo zdravil in kopalniškega zdravljenja.

8. Predlogi

8.1. V okviru osnovne zdravstvene dejavnosti je potrebno okrepiti naslednje dejavnosti:

- nujno medicinsko pomoč,
- varstvo žena,
- varstvo otrok,
- fizioterapijo,
- vse oblike preventivne dejavnosti.

8.2. Razvijati moramo dispanzerske metode dela, da bomo aktivno delovali v vseh dejavnostih.

8.3. Ustanoviti bi bilo treba registre kroničnih bolnikov po načelih strokovne doktrine.

8.4. Potrebno bi bilo nadaljnje spremljanje parametrov, ki smo jih analizirali v tem poročilu.

9. Zaključek

Analiza je pokazala naslednje:

1. Zdravstveno stanje prebivalcev je v občini Krško slabše kot v regiji.
2. Poraba finančnih sredstev je manjša, kot je veljavna ocena.
3. Razvitost zdravstvene službe ne ustreza potrebam prebivalcev občine.
4. Sodelovanje vseh na vseh ravneh družbe v občini je pogoj za izboljšanje stanja.

Analizo sta pripravila:

*Gabrijela Pleško-Gorenc, dr. med., spec. MDPŠ
Rudolf Ladika, dr. med., spec. spl. med.*

Krško, marec 1989

Razmišljanje ob koncu

Analiza nam podaja sliko zdravstvenega stanja in vsakega izmed nas sili k določenemu preišljevanju. Mene osebno kot prvo teži dilema, ali smo kot zdravstvena služba odgovorili na vsa vprašanja, ki jih pred nas postavljajo občani. Ti si želijo dobro in učinkovito zdravstveno službo, mi pa, da bi lahko delali neobremenjeni z vsakodnevnimi potrebami in bi lahko ves razpoložljivi čas posvetili Vam. Zdravje je odvisno od dednih lastnosti, ki smo jih pridobili od naših staršev, od vpliva ekonomskega stanja, kulture in izobrazbe, razvitosti zdravstvene službe in političnega sistema.

Dednih lastnosti ne moremo spreminjati v kratkih obdobjih, da bi tako spremenili naše zdravje. Lahko pa jih spodbujamo k izboljševanju z našo kulturo in izobrazbo. Gotovo je, da k temu veliko prispeva ekonomsko stanje posameznika, ki v sklav s svojo izobrazbo in kulturo spreminja način življenja. Dokaz za to so razvita Evropa in Združene države Amerike, kjer bolezni srca in ožilja upadajo. Zdravstvena služba je odvisna od političnega sistema in ekonomskega stanja v družbi. Dostopna mora biti tako geografsko kot finančno. Mora biti na visoki strokovni ravni in primerno opremljena. To je odvisno od politike oziroma od tega, koliko je družba pripravljena in zmožna vlagati v to službo. Sklepi te skupščine so se nanašali na razvoj zdravstvene službe in je bila postavljena zahteva za takšen teritorialni in strokovni razvoj, ki bi zadovoljeval potrebe občanov te občine. Ugotovim lahko, da so dokaj dobri pogoji za delo na Senovem, boljši v Kostanjevici in nemogoči v Krškem. Zdravstvena služba dela na zgornji meji svoje zmožnosti in manjši izpad onemogoča normalno delo. Kljub vsem težavam imamo 5 zdravnikov na specializaciji. Pričakovane gradnje novega zdravstvenega doma in sredstva, ki so sedaj izločena, so onemogočili potrebno posodobitev. Upali smo in še vedno upamo, da bo prepotrebna izgradnja in modernizacija končno stekla, čeprav vsak dan bolj megleno vidim nov zdravstveni dom. Namestitev novih kadrov ovira upočasnjeno reševanje stanovanjskih zadev. Pred nami je težko obdobje in marsikaj zamujenega ter veliko neuresničenih obljub, ki danes jemljejo voljo do dela. Osebno se zavedam, da danes tako majhno število zdravstvenih delavcev nosi veliko breme vsakodnevnih potreb in da napori, ki jih nosijo zdravstveni delavci, imajo svoje meje.

S tem sem samo želel spomniti delegate in vse ostale na neizpolnjeni dolg do problemov zdravstvenih delavcev predvsem v Krškem. Zaposleni v naši ustanovi bomo še naprej, kolikor bo to mogoče, odgovarjali na vaše zahteve v skladu s časom in možnostmi, ki so nam na razpolago.

dokument. O njem že razpravljamo. Kaj pa je pripravil naš partner Gospodarska zbornica ali pa vlada? O tem ne vemo ničesar. Nam bodo tudi v tem dokumentu namenili le drobtinice? Tega jim enostavno ne smemo dovoliti!

Program dela sindikalne organizacije

Zelo me je strah, da bo zvezna vlada uspeša s svojim predlogom zakona o stavekah. Določila osnutka tega zakona nam z vsemi mogočimi omejitvami jemljejo iz rok tudi to orožje, ki smo ga pravno uredili z našimi stavkovnimi pravili.

V programskem dokumentu smo zapisali, da smo stanovska organizacija. Da! Nismo politična organizacija, pač pa močna politična sila, ki svobodno deluje po svojih pravilih. Zato vas opozarjam, da tam, kjer pravil še niste sprejeli, to storite čimprej. Seveda, če hočete delati ali delovati po programu, ki ga od vas in nas zahteva naše članstvo.

Sindikalne pravice bomo uveljavljali s kolektivnimi pogodbami, s pogajanci in tudi s stavko. Tak uveljavljen način dela pa bo moral temeljiti na znanju, na poznavanju stroke, in z razumevanjem drugih. To bomo uveljavljali skozi sindikalno organiziranost.

1. Temeljno delo bo v sindikatu podjetja ali njegovem delu, v sindikatu ustanove ali uprave.

2. Strokovni del bomo uresničevali v panožnih povezavah po regijah in v republiških odborih dejavnosti.

3. Teritorialni skupni interes bomo uresničevali v občinski organizaciji, ki mora postati servis za regijske odbore dejavnosti, za Svobodne sindikate Slovenije in za sindikate podjetij.

Kljub tej vlogi pa ne bomo opustili tistih aktivnosti za delavce na področju naše občine, ki so bile uspešne in v službi boljšega, zdravega, varnega in prijetnega življenja.

Izdvojil bom le Šolo zdravega življenja, ki je posebna strokovno organizirana oblika zdravstvene rekreacije naših članov, delavcev in njihovih družin. Rezultati, ki nam jih je posredovala dr. Jelka Pleško-Gorenc, zdravnica specialista medicine dela, športa in prometa, so prav presenetljivo dobri. Pokazali so bistveno zmanjšan obisk udeležencev pri zdravniku, zmanjšano odsotnost z dela zaradi bolezni in bistvene zdravstvene učinke. Prepričani smo, da bodo doseženi rezultati vzpodbudili sponzorje, da bodo to akcijo še podprli.

Ne morem in ne smem mimo letošnjih volitev. Sindikati nismo neposredni udeleženci v boju za mandate. Smo pa še kako pozorni do sestave skupščin, ki nam bodo krojile življenje prihodnja 4 leta, zato nam ne sme biti vseeno, kdo bo sedel v zboru združenega dela. Gospodarska zbornica je

priporočila, naj bodo delegati podjetij pretežno direktorji. Se vam ne zdi, da bodo imeli dovolj dela in vpliva pa tudi odgovornosti že v podjetjih? Zato naj ostajajo njihove moči tam in v združenjih. V skupščinah pa naj bodo sposobni ljudje iz podjetij, ki bodo prav tako strokovno razpravljali in odločali v imenu svoje baze. Ti bodo zanesljivo lažje opravljali nadzorno funkcijo nad oblastjo.

Zato smo vse sindikaliste pri nosilcih volilnih enot prosili, naj iz vrst sindikalnih aktivistov ali sodelavcev najdejo kandidate, ki bodo v skupščinah zastopali naše programe. Mi pa jih bomo javno podprli. Volilni boj pač! Mi smo ga sprejeli.

Predsednik: Jože Černoša

Na seji skupščine občinske organizacije sindikatov so izvolili 25 članov občinskega sveta ZSS, predsednika OS ZSS, nadzorni odbor, delegata za 12. kongres ZSS in delegata za 11. kongres ZSJ.

Na 1. seji je novi občinski svet so izvolil 11-člansko predsedstvo, dva podpredsednika in sekretarja OS. Naj vam predstavimo na novo izvoljeno vodstvo:

Predsedstvo: Jože Černoša (OS ZSS), Jože Horvat (Žito—Imperial), Aleksandra Libenšek (»Videm«), Ivan Lubšina (Nuklearna elektrarna), Ivanka Novoselič (SDK, Silvo Potočnik (SOP—Oprema), Andrej Romih (OŠ dr. M. Rostoharja), Irena Strgar (Labod—Libna), Marjan Špes (»Videm«), Marjan Urbanč (OS ZSS), Franc Volčanšek (Pionir — gradb. operativa). Za predsednika je bil izvoljen JOŽE ČERNOŠA, podpredsednika OS ZSS sta Aleksandra Libenšek in Franc Volčanšek, sekretar Marjan Urbanč, delegat na 12. kongresu ZSS bo Jože Černoša, delegat na 11. kongresu ZSJ pa Marjan Špes.

Šola zdravega življenja

Tudi letos smo že pričeli s pripravami na izvedbo Šole zdravega življenja. V dveh letih smo zabeležili v tej obliki programiranega zdravstvenega oddiha preko tristo udeležencev, zanimanje pa še kar narašča. Zelo vidni so rezultati, ki se kažejo v izboljšanju zdravstvenega stanja udeležencev, manjši porabi zdravil, boljšem počutju in ne nazadnje tudi v zmanjšanju bolniških izostankov. Program nenehno izpopolnjujemo, že lani je bila kvaliteta na dokaj visoki ravni, pričeli pa smo še z dodatnim usposabljanjem organizatorjev v zimskem času, ki še vedno poteka.

In kako potekajo letošnje priprave?

Predvidevamo štiri termine — dva v spomladanskem času in dva jesenska, s po 50—60 udeleženci. Iskušnje nam kažejo, da

je delo v večjih skupinah težje in manj uspešno. Točni datumi terminov še niso dogovorjeni. Kot do sedaj bo poskrbljeno za organizatorje, prevoz, prehrano in zdravniški nadzor.

Šola zdravega življenja v Nerezinah je imela v rednih terminih vselej dobro udeležbo in njeno delo je ravno tako dobilo dobre ocene. Zato ne preseneča pobuda delavcev iz nekaterih krških kolektivov, da bi na podoben način organizirali tudi počitnice med prvomajskimi prazniki.

Organizatorji rekreacije so to pobudo podprli in Stane Iskra, ki ima na skrbi usklajevanje in načrtovanje zdravstvene rekreacije, je sporočil, da Šola zdravega življenja med prvomajskimi prazniki BO. Na voljo bosta dva programa: 6-dnevni v času od 27. 4. do 2. 5. in 9-dnevni v času od 27. 4. do 6. 5.

Tokrat bo dejavnost Šole zdravega življenja organizirana za delavce iz »Vidma«, SOP-a in Nuklearne elektrarne, pridružili pa se bodo lahko tudi vsi tisti, ki bodo v tem času že sicer v Nerezinah.

Počitniške hišice si udeleženci praviloma priskrbijo sami v svojih podjetjih, izjemoma jih zagotavljamo tudi mi. Prijave bomo začeli zbirati v začetku aprila, podrobneje pa vas bomo o tem seznanili naknadno, preko sindikatov podjetij ter preko sredstev javnega obveščanja.

Največjo pomoč pri izvedbi Šole zdravega življenja so nam do sedaj nudili Nuklearna elektrarna Krško, Podjetje »Videm« in SOP — Oprema Krško, poleg vseh drugih, ki so tako ali drugače pripomogli k uspešni izvedbi te akcije. Tu je potrebno posebej omeniti še vodjo organizatorjev Staneta Iskro in dr. Jelko Pleško-Gorenc, ki sta prispevala ogromno truda in svojega prostega časa, da je vse potekalo nemoteno, v zadovoljstvo vseh udeležencev.

Tudi v prihodnje pričakujemo pomoč omenjenih, pa tudi drugih podjetij in posameznikov, saj se v Šolo zdravega življenja vključujejo delavci iz skoraj vseh podjetij.

Nove vrste zahtevkov in razširitev pristojnosti za javno pravobranilstvo

Javno pravobranilstvo v Celju kot samostojni organ družbenopolitične skupnosti s pravosodno funkcijo deluje za območje 11 občin — treh iz posavske in osmih iz celjske regije. O njegovem delu, ki ga določajo Zakon o javnem pravobranilstvu in drugi republiški zakoni, poroča javna pravobranilka Nada Fink.

Delo pravobranilstva je bilo lani tako po obsegu kot tudi po vsebini zadev približno enako kot leta 1988 oziroma v preteklih letih. Vendar sč se znotraj tega v preteklem letu pojavile nekatere nove ali pa na določenih področjih številnejše zadeve in zahtevki občanov. Mednje gotovo sodi vse večje število zahtevkov za ureditev mej med družbenimi in zasebnimi zemljišči, postopki pa so zamudni in dragi. Zaradi potrebe po čistem in zdravem okolju občani vse pogosteje zahtevajo prenehanje obratovanja objektov, ki na kakršen koli način škodljivo vplivajo na okolje, ali pa postavitev naprav, ki bi te vplive preprečevale. Narašča tudi število odškodninskih zahtevkov zaradi škode, ki naj bi nastajala z razvojem in modernizacijo prometnih površin, povečanjem težkega transporta po cestah ipd. Za sedaj še ne tako številni, a ne nepomembni so zahtevki za odškodnino za zemljišča, ki so bila bivšim lastnikom odvzeta z agrarno reformo. Dejstvo je, da jim odškodnina resnično ni bila plačana, res je pa tudi, da občine, ki jim sodišča nalagajo obveznost plačila, od odvzete zemlje niso imele nobenih koristi, saj s to zemljo praviloma že od agrarne reforme naprej gospodarijo kmetijske organizacije, te pa se uspešno izogibajo plačilu.

Javna pravobranilka v poročilu opozarja na povečanje obsega pristojnosti in s tem tudi dela, ki ga bo s sabo prinesel prenos pristojnosti SIS na občine. To namreč pomeni, da bo javno pravobranilstvo odslej moralo zastopati občine tudi v vseh tistih premoženjskopравnih zadevah, ki so jih prej opravljale SIS s pomočjo odvetnikov, in razumljivo je, da vsega dela ne bo mogoče opraviti z enakim številom delavcev in denarnimi sredstvi, ki so sedaj na razpolago.

To je treba poudariti še toliko bolj, ker so se s finančnimi težavami ubadali že preteklo leto in bi po oceni pravobranil-

stva to vprašanje morali sistemsko urediti. Delo, ki je letos na novo postalo pristojnost javnega pravobranilstva, je v vsaki SIS opravljal najmanj po en delavec s pomočjo odvetnikov, to delo je bilo plačano in tudi stroški poslovanja so morali biti pokriti, zato izgovora, da ni denarja, ne bi smelo biti, meni javna pravobranilka Nada Fink.

Iz skupščinskega gradiva

Priložnostni zaslužki naj bi bili bolj obdavčeni

Odbor udeleženk dogovora o usklajevanju davčne politike je pripravil osnutek aneksa k dogovoru o usklajevanju davčne politike za obdobje 1986—1990 in v njem predlaga, da se spremenijo stopnje davka iz gospodarskih in poklicnih dejavnosti po odbitku, razponi davčnih osnov za davek na promet nepremičnin in višina neobdavčenega zneska dobitkov od iger na srečo.

Glede na to, da se od nadurnega in celo od rednega dela plačujejo višje obveznosti (do 35 odstotkov ali tudi več) kot od priložnostnih dohodkov, je predlagano povečanje sedanjih stopenj davka po odbitku iz gospodarskih in poklicnih dejavnosti v povprečju za 30 odstotkov, dejansko pa od 13 do 52 odstotkov.

Dobitki od iger na srečo bi bili po novem predlugu obdavčeni, če bi bili višji od 1.000 din, kar predstavlja okoli 34 odstotkov povprečnega čistega osebnega dohodka delavcev, zaposlenih v gospodarstvu SR Slovenije.

Za obdavčevanje v prometu z nepremičninami odbor predlaga za leto 1990 nove razpone davčnih lestvic. Te naj bi bile za nezazidana stavbna zemljišča in druga zemljišča zasnovane tako, da bi bila zemljišča najnižje kategorije obdavčena po stopnji, določeni za začetni razpon davčnih osnov, kvalitetnejša zemljišča pa po stopnjah, določenih za višje razpone osnov. V približno enakih razmerjih naj bi se povečali razponi osnov tudi pri davčni lestvici za gradbene objekte, po kateri se obdavčuje razlika med prometno in gradbeno vrednostjo kvadratnega metra površine.

Na podlagi predlogov za spremembe stopenj obdavčevanja priložnostnih zaslužkov je občinska uprava za družbene prihodke pripravila osnutek odloka o spremembah in dopolnitvah odloka o davkih občanov, o katerem bo skupščina odločala v primeru, če bo predhodno sprejela osnutek aneksa k dogovoru o usklajevanju davčne politike.

Iz skupščinskega gradiva

Izletnik Krško in planinsko društvo Bohor — 25 let sodelovanja

Zanimive so naše planinske kronike, kjer je zapisano, kod vse so nas vozili Izletnikovi avtobusi. V daljnem letu 1966 smo se prvič zapeljali z dvema posebnima avtobusoma do vznožja Nanosa. Na Vrhniškem klancu se je enemu izmed avtobusov polomil diferencial. V dolini smo dobili drug avtobus in nadaljevali pot. V prekrasnem vremenu in ob čudovitem razgledu smo se povzpeli na vrh Nanosa.

Prej smo se vozili na naše izlete s senovskim »lokalcem« do Brestanice in nato nadaljevali pot z vlakom. No, posebni avtobus je pa le čisto nekaj drugega in lahko se podamo na dosti bolj zahtevne ture. Čeprav smo avtobus včasih naročili zadnji trenutek, smo ga vedno dobili in vozniki so se potrudili, da so nas pripeljali čim dlje pod vznožje gora, dostikrat pa so se z nami povzpeli tudi na vrhove. Ne moremo mimo imen tovarišev Petrišiča in Tota ter voznikov Jožeta Požuna, Ludvika Krampla, Milerja, Zupančiča, bratov Preskar in še mnogih. Vsi so nam res dosti pomagali, da so bili naši planinski izleti prijetni in uspešni.

Zadnje čase je pa sploh zelo v redu. Zavrtime telefon, oglasi se prijazen glas tovarišice Erike in brez problemov se dogovorimo za avtobus, ceno kilometra, način plačila, in ko izvemo še ime voznika, se že veselimo prijetne vožnje.

Lani nas je na Golico peljal Maks Čepin. Ko smo planinci nekje na sredi poti do koč pod Golico že vsi preznojeni sopihali, sta nas — preoblečena v kavbojke — kot raketa prehitela voznik Maks in njegov kolega... Najbolj pa smo planinci navajeni na Zdravka Božičnika, ki je vedno dobre volje, pripravljen narediti vsako uslugo in se prilagoditi željam potnikov. Še na kratko o tem, koliko lepega smo doživeli planinci na obeh izletih preko Bosne in Črne Gore. Predvsem nam je še vsem v neizbrisnem spominu, kako nas je Zdravko mirno in varno vozil po ozkih in vijugastih cestah Črne gore. Nepozabna je bila vožnja skozi 59 predorov preko Pivske planine in ob modrozelenem Pivskem jezeru. Ogledali smo si dva prečudovita samostana — Pivskega in Moračo, kanjona Morače in Tare, preživeli serpentine na Lovčen in vožnjo preko Kotora ob morju mimo Dubrovnik, turški samostan v skali pri izviru Bune, sotesko Vrbasa... Ob vsem tem pa so bili naši glavni planinski cilji — vzpon na najvišje vrhove Bosne (Maglič) in Črne gore (Bobotov in Savin Kuk) ter splavarjenje po reki Tari.

Zanimivo je, da se naša dosedanja kronika avtobusnih izletov tako, kot se prične, tudi

zaključiti z izletom na Nanos. Vendar pa smo tokrat imeli smolo v vremenom. Pri povratku se je zadnji del poti ulila ploha, da smo bili kljub pelerinam, dežnikom in vetrovkam vsi do kože premočeni. V Razdrtem nas je čakal Zdravko z odprtimi vrati avtobusa. Zgornje dele oblačil smo še nekako zamenjali z rezervnimi kosi iz nahrbtnikov, mokre hlače pa so v avtobusu počasi izparevale, na stropu avtobusa so se zgoščevale vodne kapljice in spet počasi kapljale nazaj na nas. Kar predstavlja si, kakšen avtobus je Zdravko zvečer pripeljal domov in koliko je imel dela, da ga je spravil v red, vendar nam tega ni niti najmanj očitil.

Iz naše bogate kronike smo omenili samo nekaj izletov. Planinci želimo voznikom Izletnika Krško srečno vožnjo, sebi pa, da bi nas še velikokrat zapeljali do vnožja gora. Za vse dosedanje vožnje pa iskrena zahvala!

A.M.

za PD »Bohor« Senovo

Društvo za pomoč duševno prizadetim Krško

Delo društva v letu 1988/89

Na občnem zboru, ki je bil 23. 11. 1988, smo si zadali naloge za naslednje leto in sedaj je prav, da pogledamo, kaj smo v tem letu naredili.

Ob pričakovanju novega leta smo najprej obdarili z darilnimi boni in novoletnimi čestitkami vse odrasle zmerno prizadete osebe v krški občini. Za denar smo zaprosili vse DO in obrtnike in večina nam je tudi finančno pomagala.

Spomladi smo organizirali ogled Zavoda za usposabljanje prizadetih otrok v Črni in srečanje s člani tamkajšnjega Društva za pomoč duševno prizadetim. Na ogled smo šli strokovni delavci, ki delamo z otroki z mot-

njami v razvoju, in starši teh otrok. Za prevoz z avtobusom pa bi se radi zahvalili NE Krško.

Avgusta je potekala že tretja »Šola za starše z razvojno motenimi otroki«. Prva šola je potekala v Nerezinah, ostali dve pa na Kopah na Pohorju. V prvo šolo so bili vključeni le predšolski otroci z motnjami v razvoju. Ker je staršem takšna oblika dela z njihovim otrokom ustrezala, so se nekateri odločili, da se udeležijo te šole tudi sedaj, ko so njihovi otroci že v šoli s prilagojenim programom. Tako spontano nastaja skupina za samopomoč med starši prizadetih otrok, ki lahko drug drugemu najbolje pomagajo s svojimi izkušnjami in človeškim čutom v premagovanju vsakdanjih težav z otrokom, ki je drugačen od vrstnikov.

Pri organizaciji te šole nam prav tako pomagajo DO, zato bi se radi zahvalili — Elektrodistribuciji Krško, tovarni Videm ter SOP Krško, ki nam ljubeznivo odstopijo svoje počitniške kapacitete na Kopah, in VVZ Krško oz. ravnateljici, ki nam pomaga pri organizaciji te šole.

V krški občini je ustrezno poskrbljeno za otroke, ki obiskujejo osnovno šolo s prilagojenim programom ali pa oddelek za usposabljanje v tej šoli. Prav tako imamo Delavnice pod posebnimi pogoji, ki so ravnokar praznovale deseto obletnico svojega uspešnega delovanja.

K skrbi za otroke z motnjami v razvoju pa naj bi v prvi vrsti spadalo čim zgodnejše odkrivanje teh otrok in njihova ustrezna obravnava, saj je predšolsko obdobje tisto, ki je odločilno za nadaljni razvoj otroka. To pa hkrati pomeni, da zamujenega, zanemarjenega ali neustreznega dela in vzgoje v tem obdobju ne moremo nikoli več nadomestiti.

V otroškem dispanzerju poteka teamsko delo s pediatrom, psihologom, fizioterapevtom, logopedom in specialnim pedagogom. Do sedaj je bilo težišče dela usmerjeno na čim bolj zgodnjo vključitev v VVZ in obravnavo pri specialnem pedagogu. Ker pa so otroci z motnjami v razvoju skoraj enako-

merno porazdeljeni po celi krški občini, je bilo možno delo opravljati le tako, da je spec. pedagog hodil od enega vrtca do drugega. Za strokovno delo z otroki z motnjami v razvoju pa je najbolj pomembno stalno, vsakodnevno delo.

VVZ Krško si je vsa ta leta prizadeval za strokovno delo s temi otroki in starši. Tako nam je letos tudi uspelo odpreti razvojni oddelek, v katerega so sedaj vključeni otroci iz Krškega, Kostanjevice in Podbočja, ostali pa so še otroci iz Koprivnice, Senovega in Brestanice. Potrebovali bi torej še en razvojni oddelek (prostor je že adaptiran) z ustrežno opremo, strokovnim delavcem, in prevoz za vse te otroke iz cele občine.

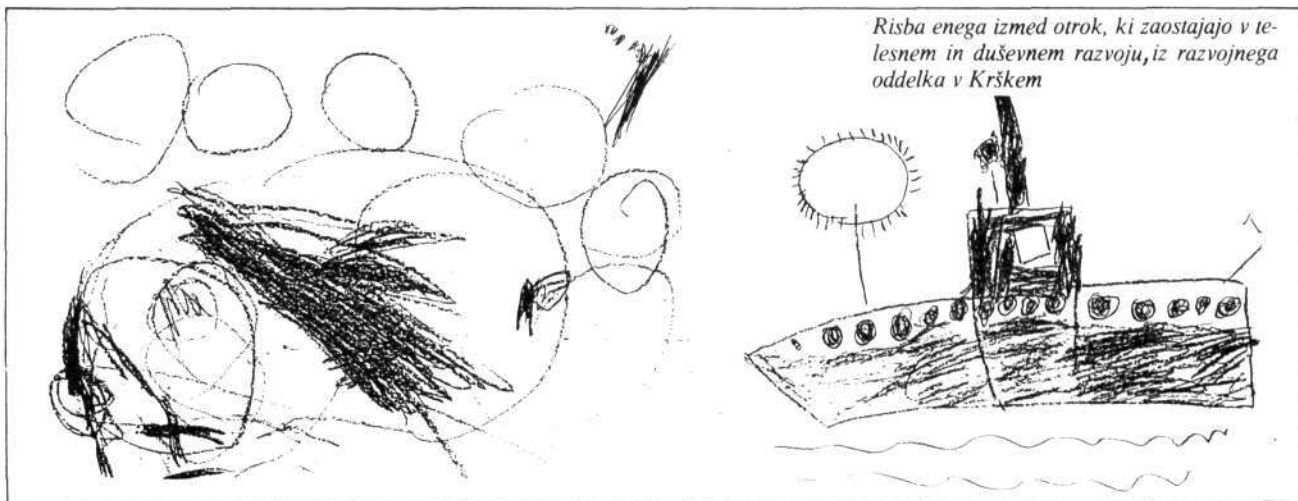
Starši so dali pobudo, da se organizirajo koncerti z namenom, da se denar porabi v zgoraj omenjene namene. Na povabilo za to humano akcijo se je odzvalo toliko izvajalcev slovenske popularne glasbe, da smo se organizatorji odločili za tri koncerte. Prvi koncert bo 1. marca v športni dvorani OŠ Leskovec. Izvajalci bodo skupina Don Juan, katera pa še zlasti vabi na koncert otroke, saj bi radi tudi za njih in skupaj z njimi pripravili zabaven večer.

Naslednja dva koncerta bosta prav tako v športni dvorani, in sicer 23. marca, eden popoldan in drugi zvečer. Izvajalci bodo: Pop Design, Don Mentoni blues band, Romeo, Memories, Poljska malca, Majda Arh, Simona Weiss, Sandra Dimnik, Nace Junkar, Anka in Tina Horvat, Božidar Wolfand-Wolf, Stane Vidmar, Zlatko Dobrič.

Za pokrovitelje smo zaprosili naše DO — tovarno Videm, NEK in SOP, kot soorganizator pa sodeluje tudi studio »D«, ki bo povezoval in animator prireditve.

Seveda potrebujemo za našo prireditev, ki smo jo naslovili: IZGUBILI SO SONCE, ODPRIMO JIM SVOJA SRCA, še veliko ljudi, ki so nam pripravljene pomagati, in zato so vsi, ki čutijo z nami, lepo vabljeni in dobrodošli.

Predsednik Društva:
Zdenka Zalokar-Divjak

Risba enega izmed otrok, ki zaostajajo v telesnem in duševnem razvoju, iz razvojnega oddelka v Krškem

Telesna aktivnost in zdravje

Krepimo, kar je zdravo, in odpravimo nezdravo

Napredek in daljša življenjska doba prinašata razvoj degenerativnih obolenj. Velik del tega je posledica premajhne fizične aktivnosti. Iz anatomije človekovega telesa je razvidno, da je človekovo telo sestavljeno iz mase mišic. Če ta človekov največji organ, ki je zgodovinsko bil vseskozi aktiven, pustimo mirovati in ga ne aktiviramo za delo, je to velika napaka, ki pripelje do neravnovesja cellega organizma. To pomeni, da smo pozabili na drugo polovico našega telesa.

Večina ljudi je prepričana, da ne potrebuje nobene dodatne oblike gibalne rekreacije, ker jim delo omogoča dovolj napora in zdravju potrebnega gibanja. Res je, da se delo v fiziološkem smislu skoraj ne razlikuje od načrtovane telesne aktivnosti, ker prav tako kot pri gibalni rekreaciji izkorišča napor mišic in porablja energijo. Razlikujeta se le v tem, da je večina del v povezavi z nefiziološkimi, prisilnimi držami in z dvigovanjem oziroma prenašanjem bremen.

Znano je, da kljub vsem spoznanjem in svarilom o škodljivosti telesne neaktivnosti kot enem važnejših dejavnikov nezdravega načina življenja ljudje veliko bolj skrbijo za svoj avto kot za svoje telo, do katerega so presenetljivo brezbrizni.

Tudi opozorila strokovnjakov, da narašča število kroničnih nenalezljivih bolezni (bolezni srca in ožilja, dihal, prebavil, gibal itd.) nas ne zdranjajo.

In kdaj začeti?

Že uvodoma sem omenil, da so mišice človekov največji organ. Ta pa lahko ohrani svojo sposobnost, če mora opravljati naloge, za katere je namenjen. Znano je, da se v četrtem desetletju prične pojavljati atrofija (sušenje) mišičnega tkiva. V mišicah nastanejo strukturne spremembe, katerih posledica je zmanjšanje njihove mase. Kot posledica atrofije mišičevja se zmanjšujejo procesi prenavljanja in oksidacije. Če želimo procese prezgodnjega staranja odložiti oziroma zmanjšati, je potrebno vzdrževanje optimalne mišične moči. Z leti se zmanjša tudi prožnost vezivnega in mišičnega tkiva, začno se degenerativni procesi sklepnih hrustancev, zmanjša se tudi gibljivost sklepov. Še posebej je treba omeniti prožnost prsnega koša.

Vse skupaj še ni razlog za paniko, je pa razlog za razmišljanje in takojšnjo odločitev za drugačen, bolj zdrav način življenja.

Dr. K. Cooper pravi, da se življenje ne začne pri štiridesetih, da pa tudi ni res, da se takrat konča.

Zato bi svetoval, da začnete z aktivnostjo takoj, ne glede na vreme, in to počnete vsak dan redno, kot umivanje zob. Začnite z gim-

nastičnimi vajami, ki so vsakomur dostopne, in za to aktivnost ne potrebujete posebnih naprav niti športne opreme. Čeprav je vsak človek obdarjen s sposobnostjo tisočeri različnih gibov, jih od tega uporablja komaj nekaj sto. Bolje gibati pa pomeni bolje živeti.

Gimnastične vaje delamo z namenom, da bomo mišicam in vezem vrnilo večjo gibljivost.

Prav posebno je treba skrbeti za gibljivost v ramenih, kolčnih sklepih in hrbtenici. Razgibana raba vseh sklepov, tudi hrbtenice in rebrnih stikov, vaje prsnega koša pomenijo učinkovito sredstvo za ohranjanje zdravih sklepov.

Preventivno-korektivna gimnastika je del

programa Šole zdravega življenja in se vanj lahko vključi vsak, ki si želi »postati in ostati zdrav«.

Urnik URE GIMNASTIKE:

— vsak ponedeljek od 18. do 19. ure za moške

— vsak torek od 18. do 19. ure za aktivne udeležence Šole zdravega življenja

— vsako sredo od 18. do 19. ure za ženske

Aktivnosti za vse skupine so v telovadnici Dijaškega doma Krško. Vanje se lahko na kateri koli dan od omenjenih vključi tudi cela družina.

Organizator rekreacije:
Stane Iskra

Planinsko društvo Videm

Bogata bera v prvem letu

17. marca lani je bilo na pobudo sindikata podjetja VIDEM ustanovljeno Planinsko društvo Videm, ki šteje tačas 366 planincev in planink iz kolektiva največjega posavskega podjetja oz. njihovih družinskih članov. 16. februarja letos so se številni člani zbrali na letnem srečanju mladega planinskega društva v mali dvorani DKDE Kardelja Krško. Pogovorili so se o uspešni prvi sezoni ter zastavili bogat načrt za novo.

Ob letnem »obračunu« se lahko Vidmovi planinci pohvalijo tudi s prvo številko lastnega glasila »Odmevi s hribov«, v kateri so zbrani opisi plodov njihove pestre dejavnosti in načrti za novo sezono:

Uvodni zapis predsednika Vinka Novaka govori med drugim o tem, da so opravili več izletov, kot so jih načrtovali. Iz seznama tur je razvidno, da je bilo na 34 izletih — predvsem širom po Sloveniji — 890 planincev, od tega več kot polovica planinskega naraščaja. Vodniki izletov so bili Marija in Vinko

Novak, Bojan Božičnik, Lojze Štih, Zvonka Matič, na Triglav pa tudi dipl. ing. Jože Raušl.

PD Videm posveča veliko skrbi usposabljanju svojih članov. V bližnji prihodnosti bodo strokovne kvalifikacije pridobili trije planinski in en mladinski vodnik ter dva markacista.

Da pa se ne prepuščajo le izletniškim radostim in užitkom v vabljenem gorskem sve-

tu, govore njihove »udarniške ure« pri obnovi koč na Bohorju, kjer so odkopali zajetje, očistili in popravili rezervoar, spojili vodovod s kočo, usposobili obstoječo kanalizacijo, uredili centralno kurjavo v pritličju in prvem nadstropju, napeljali toplo vodo v starem delu, zabetonirali ploščo v novem delu, sezidali požarni zid in zabetonirali jaške.

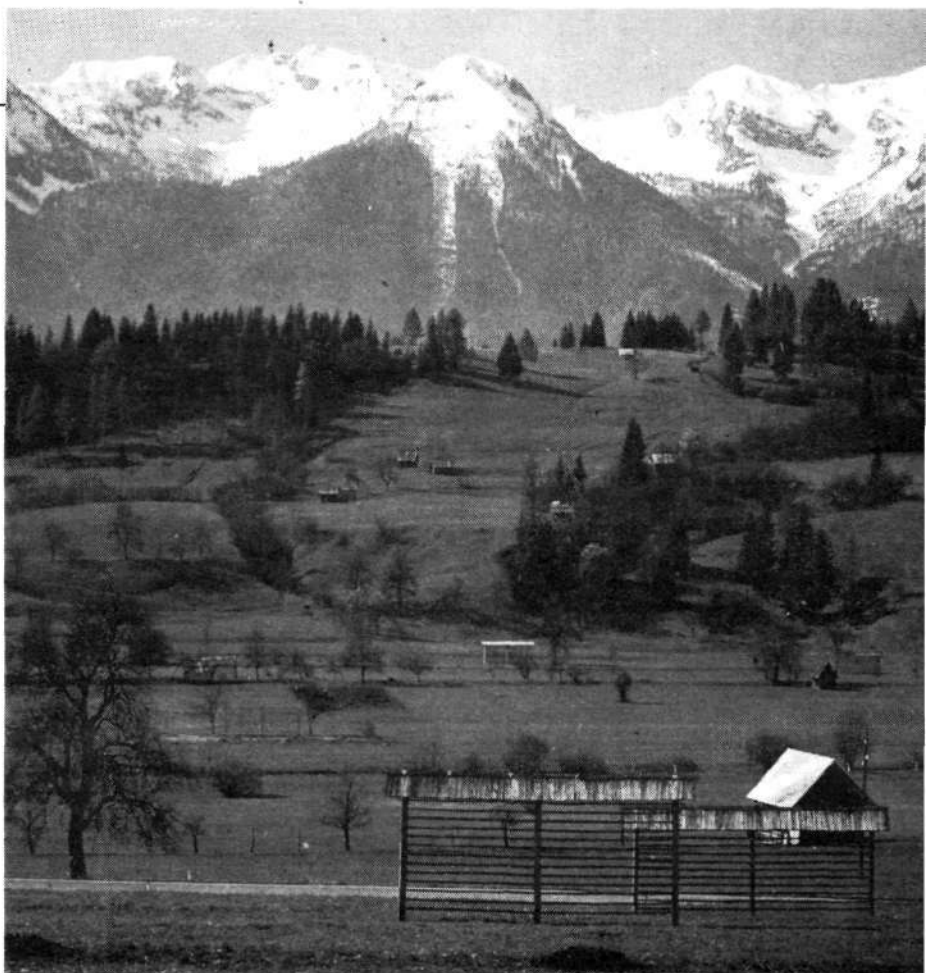

Planinsko društvo Videm: Golica, 18. maja 1989

V glasilu so med drugimi nanizani »odmevi«: o lanski Kresni noči na Libni, ki jo načrtujejo letos 23. junija, ko bo tam hkrati tudi tradicionalno srečanje zasavskih planincev (Sonja Kostevc), o vzponu na Triglav (J. R.), o tečaju za mladinske vodnike na Vršiču (Bojan Božičnik), o vtisih z Levstikove poti od Litije do Čateža (Bojan Božičnik), o koči na Bohorju, ki jo vzorno oskrbujeta zakonca Marc, o vtisih z izleta planinskega podmladka (Marija Novak), zapisi najmlajših o pohodih na Lisco (Dejan Znideršič), Kum (Tina Cerle), Kal in Mrzlico (Nina Mavsar) in Triglav (Sebastian Abram), pogovor s Francijem Piršem, ki je bil prvi vpisan na seznam članov ob rojstvu PD Videm (Sonja Kostevc), planinski koledar 1990 in društveni plan izletov, o sodelovanju s planinci iz Titovega Drvarja, kjer je sicer Vidmova organizacijska enota Papir Titov Drvar. V glasilu so objavljena vsa gradiva o opravljenem delu in načrtih za naprej in še nekatere druge zanimivosti. Skratka, gre za glasilo, ki ga bodo ob planincih z veseljem prebirali tudi drugi, ki jim bo prišlo pod roko.

Planinskemu društvu Videm želimo vnaprej tako »strumne korake«, da bo ob letu takle zapis govoril spet o tako plodovitem delu, kot so ga postorili v rojstnem letu.

NiK

Za ali proti evropskemu delovnemu času?

Približuje se leto 1992, imamo zakon o podjetjih, politični pluralizem, dinar je postal konvertibilen. Razglabljam o tem, kako bi izboljšali produktivnost, povečali življenjski standard, proizvajali kakovostne izdelke, se sprostili v prostem času, skratka, radi bi živel veselo in zadovoljno. Z občinsko upravo in s pristojnimi osebami v podjetjih občine Krško smo se pogovarjali, če že razmišljajo o uvedbi evropskega delovnega časa, kako bi to vplivalo na delovni uspeh, kaj o tem menijo delavci, kako bi rešili problem otroškega varstva.

Tone Podgoršek, sekretar občinskega sekretariata za notranje zadeve: »Če bo evropski delovni čas uveden v podjetja, bodo temu morale slediti tudi vse ostale institucije, vrtci in šole. Vendar, če ne bomo spremenili drugih stvari: miselnosti, odgovornosti, čuta pripadnosti, ne bomo dosegli tistega, kar pričakujemo od evropskega delovnega časa. Pri nas je v sredah, ko delamo do 17. ure, med 15. in 17. uro, izven delovnega časa podjetij, izredno malo strank. Ljudje svoje zadeve v glavnem urejajo med delovnim časom. V našem sistemu imamo socialno varstvo vsi, ne glede na kakovost dela, hitro pa se najde tudi rešitev, če pride do obtožbe zaradi nekakovostnega dela. Evropski delovni čas ustreza predvsem središčem kot so Ljubljana in Maribor, ki imajo koncentrirana sredstva. V obrobni krajih pa imajo ljudje manjše in večje kmetije, vrtove, vinograde, sadovnjake, ki jim predstavljajo tudi vir sredstev za preživljanje. Na evropski delovni čas bi morali iti tisti deli podjetij, ki imajo stike s partnerji

iz zahodne Evrope. V določenih vejah v ZRN pa ta delovni čas celo opuščajo.«

Franc Pipan, vodja kadrovske službe Videm Krško: »Da bomo učinkoviti, moramo organizacijo dela in izrabo delovnega časa prilagoditi evropski izkušnji. Človekova sposobnost za delo niha skozi celi dan in evropski delovni čas temelji na preučevanju človekovega bioritma. V tem času je delavec najbolj produktiven in se lahko v celoti posveti svojemu delu v službi. Pri nas smo najprej preštudirali strokovno literaturo, nato pa anketirali delavce komercialne in skupnih služb, ki bi začeli delati po novem delovnem času. Anketa je pokazala, da je več kot 40 odstotkov delavcev naklonjenih evropskemu delovnemu času, okoli 6 odstotkov je nepredeljenih in okoli 50 odstotkov ima pomisleke oziroma nasprotuje. Razlogi, ki so jih delavci navedli proti uvedbi, so predvsem neprilagojenosti družbenih dejavnosti v naši družbeni skupnosti. Sodobna podjetniška

kultura je prišla do spoznanja, da mora biti človek v središču pozornosti, zato mora družbena skupnost storiti marsikaj, da delavcem olajša razreševanje njihovih problemov. Čimveč stisk in nerazrešenih eksistencialnih problemov ima delavec, tem manj je učinkovit in od njega ne moremo pričakovati velike zagnanosti in delovnih rezultatov. Na uspešnost uvedbe evropskega delovnega časa vplivajo: vsak posameznik, ki bo moral delati, vodstvo podjetja in širša družbena skupnost, kar bi izboljšalo rezultate dela in povečalo plače. Delavci v proizvodnji bodo pri nas delali tako kot doslej, evropski delovni čas pride v poštev le za skupne službe in komercialno. Doslej po novem delovnem času delajo delavci komercialne, ker smo se morali prilagoditi delovnemu času naših partnerjev v tujini.«

Ivan Kozole, direktor Agrokombinata Krško: »Naše delo je v veliki meri odvisno od vremena. Z evropskim delovnim časom bomo verjetno začeli že v letnem sezonskem času, kar bo absolutno izboljšalo delovni uspeh. Delavci imajo do tega določen odpor, vendar se bodo morali prilagoditi.«

Bojana Grilc, tajništvo Laboda Krško: »V strokovnih službah imamo delovni čas od 7. do 15. ure, delo v proizvodnji pa je dvozmensko. Na evropski delovni čas bomo prešli, če bo pobuda v okviru delovne organizacije, drugače ne. Problem je zaradi varstva otrok. Mislim pa, da se produktivnost ne bo povečala.«

Murat Dedič, direktor Kovinarske Krško: »Zainteresirani smo za evropski delovni čas, vendar se o tem podrobneje še nismo pogovarjali. Uspešnost dela bi se povečala v toliko, kolikor naši delavci ne bodo delali tudi popoldne, izven delovnega časa.«

Roman Sotler, direktor Kostaka Krško: »Smo specifična delovna organizacija, ki lahko le delno preide na evropski delovni čas. Delavci storitvenih dejavnosti morajo svoj delovni čas prilagajati vremenskim razmeram, v upravi pa se še nismo podrobneje pogovarjali o novem delovnem času.«

Nada Venovič, vodja poslovalnice Kompas Krško: »Sedaj delamo do 15. ure in ljudje do nas sploh ne morejo priti. Zato smo za evropski delovni čas, ker predvidevamo, da bo tudi delovni uspeh boljši.«

Jadranka Gabrič, tajnica IGM Sava Krško: »Trenutno še ne razmišljamo o evropskem delovnem času, v upoštevek bi prišel le za 30 ljudi, ki delajo v skupnih službah. Delo v proizvodnji je dvoizmensko, tu ne bi mogli nič spremeniti.«

Tilka Palčič, vodja Drevesnice Rimš pri Leskovcu: »Pri nas opravljamo v glavnem fizična dela v naravi. Poleti se skušamo izogniti hudi vročini, pozimi pa mrazu. Nismo še razpravljali o evropskem delovnem času in zanj tudi nismo zainteresirani.«

Zdenka Prevejšek, tajnica Centra za socialno delo: »Imamo drseč delovni čas, od 6. do 14. ure ter od 8. do 16. ure. O evropskem delovnem času se še nismo pogovarjali. Zaradi otroškega varstva bi bilo to težko.«

Janez Kaplan, vodja Državne založbe, Krško: »Odrpito imamo do 15. ure, predvsem zaradi šolarjev, po tej uri pa je v starem delu Krškega mir, zato z evropskim delovnim časom ne bi izboljšali delovnega uspeha. Zaposleni smo iz oddaljenih krajev in nam vmesna ura za odmor ne bi ustrezala.«

Ivan Lah, vodja Carinske izpostave Krško: »Zadovoljni smo z delovnim časom od 7. do 15. ure. Nekoč smo že delali od 8. do 16. ure, vendar se ni obneslo. Imeli smo same probleme zaradi drugih delovnih organizacij, šolstva ter vrtcev. Dobro bi morali premisliti, preden bi začeli z evropskim delovnim časom. Produktivnost pa tako ni odvisna od delovnega časa, ampak predvsem od organizacije.«

Rudi Kadivnik, vodja servisov Zastava avto servisa Krško: »Evropski delovni čas nam ustreza, saj je med našimi strankami 60 odstotkov Zagrebčanov, ki bi k nam prihajali po službi. Tako bi povečali delovni uspeh. Vendar so mnenja delavcev deljena.«

Janko Špiler, vodja kadrovske službe NEK: »Pri nas imamo gibljiv delovni čas, 24 ur na dan. Proizvodnja teče toliko časa, kolikor zahteva delovni proces. Administracija dela od 7. do 15. ure. Drugače pa smo vezani na prevoze, šolstvo, zdravstvo.«

Zlatko Kušević, direktor Pionirja Krško: »Delo prilagajamo vremenskim razmeram, poleti delamo cele dneve, pozimi pa manj časa. Skupne službe morajo biti prilagojene operativnim delom. Mislim, da v naši stroki evropski delovni čas ne pride v upoštevek.«

Jana Čepin, vodja delovne enote skupnega pomena, Rudnik Senovo: »Proizvodnja je organizirana v štirih izmenah, tako da tu evropskega delovnega časa ne moremo upoštevati. V režiji pa čakamo na reorganizacijo. Ta delovni čas bi nam ustrežal, če bi bilo urejeno otroško varstvo, celodnevne šole, če bi bile trgovine odprte dlje kot do 19. ure. Mislim, da bi se ob vsem tem izboljšal tudi delovni uspeh.«

Štefan Šunta, direktor Elektro DES Krško: »Po novem smo poslovna enota in moramo ravnati po navodilih. Evropski delovni čas v proizvodnji ne pride v poštev, ker večinoma delamo na prostem. Poleti zaradi vročine od 5. do 13. ure, pozimi pa od 7. do 15. ure. Delo režije pa bi lahko prilagodili na evropski delovni čas.«

Miroslav Žiberna, sodelavec za pravne zadeve SOP Krško: »Postopoma smo začeli uvajati delovni čas od 7. do 15. ure, za naprej pa bomo počakali novo delovno zakonodajo. Delavci so deljenega mnenja o evropskem delovnem času, veliko jih ima zemljo in bi radi popoldan izkoristili tudi za delo doma. Zaradi zunanjih partnerjev bi bil ta delovni čas zelo ugoden. Dobro bi bilo skrajšati delovni teden, saj so delovne sobote neproduktivne in povzročajo več stroškov kot koristi, takrat tudi veliko ljudi jemlje dopust.«

Alenka Koritnik, direktorica Lekarne Krško: »Z odlokom bomo posredno vezani na evropski delovni čas. O tem še nismo dosti razmišljali, verjetno bomo med 7. in 9. uro vpeljali dežurstvo.«

Dr. Rudolf Ladika, pomočnik direktorja Zdravstvenega doma Krško: »Na evropski delovni čas bi bilo treba najprej prilagoditi celotno infrastrukturo, naš delovni čas pa se bo temu prilagajal. Dežurstva pa tako imamo tudi sedaj.«

Ida Merhar, vodja Knjižnice Krško: »Knjižnica bi morala biti odprta takrat, ko imajo ljudje prosti čas. Verjetno bomo morali delati v več izmenah in zaposliti več ljudi, da se bomo prilagodili evropskemu delovnemu času. Za študente imamo sedaj odprto v petkih do 19. ure.«

**Peter Markovič, direktor Hotela Sre-
mič Krško:** »Hotel je odprt takrat, ko imamo
goste, to je 24 ur na dan, tako da evropski de-
lovni čas pri nas ne bo nič spremenil, razen v
skupnih službah, kjer je zaposlenih 9 ljudi.
Drugače pa smo vsi odvisni od javnih prevo-
zov in organizacije otroškega varstva.«

**Slavko Dimič, pomočnik direktorja
Ljubljanske banke Krško:** »Naše delo je ve-
zано na sistem in širšo družbeno skupnost, ki
se ji bomo morali prilagoditi. Banka mora
nuditi storitve za združeno delo in za delavce,
ko imajo prosti čas, ne glede na delovni čas
podjetij.«

**Herman Pregl, vodja poslovne enote
PTT Krško:** »Pošta se bo evropskemu de-
lovnemu času prilagodila, ko bo na to prešla
večina pošt. Vsaka pošta mora ob koncu de-
lovnega časa odpraviti vse pošiljke in denar,
zato mora biti delo pošt po vsej Sloveniji us-
klajeno. Za sedaj imamo v okviru republike
glede na velikost posamezne pošte sporazum
o delovnem času pošt. Na deljeni delovni čas
bomo prešli, ko bodo razmere terjale spre-
membe, o tem pa se bomo odločali na nivoju
republike.«

**Toni Šulc, predsednik komiteja za
družbene dejavnosti:** »Z združenim delom

smo se že pogovarjali o uvedbi evropskega
delovnega časa. Vrtci so že prilagojeni, šole
pa bi za najmlajše uvedle podaljšano bivanje.
Vendar bi morali v združenem delu delovni
čas uskladiti, drugače se bodo vrtci in šole ze-
lo težko prilagajali.«

**Urek Polonca, ravnateljica vzgojnoizo-
brazevalnega zavoda Krško:** »Naše osnov-
no stališče je, da vrtec ne sme biti ovira za
uvedbo evropskega delovnega časa, morali
se bomo prilagoditi. Vendar se do danes k
nam ni obrnilo niti eno podjetje, da bi izvede-
li, katera in koliko podjetij se je odločilo za
novi delovni čas in kaj to pomeni, saj si ga
vsak predstavlja po svoje. Rabimo konkretne
podatke o številu otrok, ki bi potrebovali
varstvo. Potem so tu še stroški, organizacija
prevoza, pa tudi otroci se bodo težko prilaga-
jali drugemu okolju. Podjetja bi se pri preha-
janju na evropski delovni čas morala obrniti
najprej na nas.«

**Antonija Glas, pomočnica ravnateljice
OŠ Krško:** »Ko bodo podjetja izrazila po-
trebo po varstvu otrok, se bomo temu prilaga-
dili. Uvedli bi več oddelkov podaljšane
bivanja, ker nimamo dovolj prostorov za ce-
lodnevno šolo. Drugo leto bomo verjetno
uvedli dvozmenski pouk.«

Olga Košir, ravnateljica OŠ Senovo:
»Dosljej nam še nihče ni omenil, da podjetja
prehajajo na evropski delovni čas. Pri nas
imamo oddelek podaljšane bivanja, ki ni
poln, lahko bi sprejeli še 10 otrok. Tudi de-
lovni čas vrtca bomo prilagodili po potrebi,
to pa pomeni podaljšan delovni čas in dolo-
čene stroške.«

Marinka Barič, trgovina Beke: »Sedaj
delamo od 7. do 19. ure. Da bi se prilagodili
evropskemu delovnemu času, bi trgovina
morala biti odprta dlje časa. To nam ne us-
treza, saj bomo tako od doma celi dan, de-
lovni uspeh pa ne bo nič boljši kot do sedaj.«

**Manca Pešič, Agrarija Brežice, poslo-
valnica Krško:** »Tu sva zaposleni 2 delavki,
ki si razdeliva delo dopoldan in popoldan.
Trgovina je odprta od 7. do 19. ure, o uvedbi
evropskega delovnega časa pa še ne razmiš-
ljamo. Mislim pa, da se ne bo nič bistveno
spremenilo.«

Janko Ogorevc, Birostroj Krško: »O
evropskem delovnem času še ne razmišlja-
mo. Zaposleni smo trije delavci, ki moramo
ravnati po direktivi Birostroja Celje. Novi de-
lovni čas bi nam ustrezal, če bi nanj prešle tu-
di ostale delovne organizacije, šole in vrtci.
Produktivnost bi bila večja.«

Andreja Žibret

Tetanus - smrtno nevarna bolezen

Tetanus ali mrtvični krč je težka nalezljiva
bolezen ljudi in nekaterih živalskih vrst. pov-
zročja pa jo strup, ki ga izloča povzročitelj
Clostridium tetani. Izraža se s krči prečno
progastega mišičja. Smrt nastopi zaradi otež-
kočenega dihanja.

Bolezen je bila znana že v stari Grčiji, ven-
dar je bil njen povzročitelj odkrit šele l. 1884.
Iznajdba seruma - protistrupa proti tetanusu
l. 1890 je omogočila zdravljenje bolezni.
1925. leta pa je odkritje učinkovitega cepiva
omogočilo množično in učinkovito prepreče-
vanje bolezni.

Povzročitelj mrtvičnega krča je paličasta
bakterija *Clostridium tetani*, ki ima v neugod-
nih okoliščinah za svojo rast obliko troska.
Glavno nahajališče so tla, kamor trosi prihaja-
jo z blatom domačih živali (hlevskim gno-
jem). Pri zunanjih poškodbah lahko tros pri-
de v rano in se v zmečkaninah, kjer je oskrba
s kisikom slaba, spremeni v vegetativno for-
mo paličaste bakterije, ki izloča strup. Bakte-
rija v obliki troska lahko dalj časa preživi v rani
in v ugodnih okoliščinah, kot sta ponovna po-
škodba in pomanjkanje kisika, spremeni obli-
ko in začne izločati strup.

Strup potuje po živčnih končičih in po krvi
do centralnega živčnega sistema,
tam draži gibalne celice in povzročja krče pro-
gastih mišic. Dolžina potovanja je odvisna od
razdalje med mestom poškodbe in centralnim
živčnim sistemom. Na strup, ki doseže cen-
tralni živčni sistem, protistrup več ne more

delovati. Od poškodbe do nastopa bolezni
lahko poteče od najmanj dveh dni do več te-
dov ali mesecev. Včasih bolnik na prvotno
poškodbo že pozabi.

Znaki bolezni so zvišana temperatura in
krči prečno progastih mišic, najprej na obrazu
- bolnik ima prisiljen izraz obraza, kot da se
smeji (risus sardonius - facies tetanica). Po-
tem se krči razširijo na mišice vratu, mišice
ob hrbtenici in ostalo mišičevje. Bolnik je ves
čas pri zavesti, močno se poti in umre zaradi
krča dihalnih mišic ali mišic grla.

Posebni obliki tetanusa sta tetanus novoro-
jencev in ginekološki tetanus. Prvi nastane
pri prerezovanju popkovine z nečistim pribo-
rom. Razvije se v 7 do 14 dneh po porodu.
Prvi znaki so krči mišic na obrazu in nezmož-
nost hranjenja otroka. Ginekološki tetanus
pa nastane pri nestrokovni izvedbi splava.
Čas do nastopa bolezni je kratek in klinična
slika je težka.

Smrtnost pri tetanusu znaša 40 do 50 od-
stotkov.

Zdravljenje bolezni poteka na za to uspo-
sobljenih oddelkih. Preprečevanje temelji na
pravilni oskrbi rane in cepljenju s protistrupom
- antiserumom, istočasno pa, če poško-
dovana oseba še ni bila cepljena ali je od ce-
pljenja minilo že več kot deset let, poškodo-
vanca tudi cepimo, da v njegovem organizmu
vzpodbudimo izdelavo lastnih protiteles.

Vsekakor je boljše preprečiti kot pa zdravi-
ti, še tem bolj zato, ker je zdravljenje zahtev-
no in uspeh ni vedno zadovoljiv. Zato izvaja-
mo aktivno zdravstveno zaščito proti tetanusu.
Odkritje protistrupa proti tetanusu (Be-
hring in Kitasato, 1890) na osnovi živalskih
protiteles ter danes na osnovi človeškega hi-
perimunega seruma omogoča učinkovito zaščito
tako po poškodbi, dokler telo ne izdelava
lastnih protiteles. Odkritje cepiva (Ramon,
1925) omogoča učinkovito zaščito tako, da
telo prisilimo k izdelavi lastnih protiteles, ki
v primeru okužbe s tetanusom izničijo delova-
nje strupa.

Z učinkovitim cepljenjem je bila zmanjšana
pojavnost bolezni in temu primerno tudi umrljivost
med zavezniškimi vojaki v II. svetovni
vojni in pozneje pri ameriških vojakih v Kore-
ji.

Leta 1950 je v SR Sloveniji postalo obvezno
cepljenje proti tetanusu za otroke in mladino
do 19. leta ter poškodovance. Danes ugotav-
ljamo, da se je število obolelih zmanjšalo in da
obolevajo predvsem starejši ljudje (stari
nad 50 let) in novorojenci. Zato je Svetovna
zdravstvena organizacija izdala priporočilo,
naša zakonodaja pa uzakonila (Ur. list SFRJ,
51/84, in Ur. list SFRJ, 42/85), da so poleg že

Cepljenje proti tetanusu

Krški zdravstveni dom bo letos uresničil že v letu 1988 napovedano akcijo sistematičnega cepljenja prebivalstva proti tetanusu. Zato opozarjamo vse občane, naj se odzovejo uradnemu vabilu, ki ga bodo prejeli. Naj jih pri tem ne vodi samo zagrožena kazen, ki je zapisana na hrbtni strani obrazca, ampak tudi skrb za lastno zdravje!

navedenih obveznikov obvezniki tudi vsi tisti, starejši od 40 let, ki niso bili zadostno ali pa nikoli cepljeni. Nalogo za izvedbo te akcije so prevzeli zavodi za socialno medicino in higieno in so jo v Sloveniji začeli uresničevati že v preteklih letih.

V naši občini je v soglasju z Zavodom za socialno medicino in higieno v Novem mestu nosilec te akcije Zdravstveni dom. Cepljenje bo potekalo v sodelovanju z aktivisti občinske konference SZDL, izvajali pa ga bomo na podlagi razporeda in vabil. Cepilna mesta bo-

do v prostorih Zdravstvenega doma in krajevnih skupnosti. Poleg zdravniških ekip bo sodelovala tudi patronažna služba Zdravstvenega doma Krško.

Učinkovitost cepljenja dosežemo s trikratnim cepljenjem: prvemu cepljenju sledi prva ponovitev po 30 dneh in nato druga ponovitev po 6 mesecih. Dokazana učinkovitost cepljenja je 10 let. Osebi, ki je potrebna cepljenja po 10 letih po izvedenem pravilnem cepljenju, zadostuje samo podbujevalna doza cepiva. Tetanus novorojencev preprečujemo s cepljenjem nosečnic.

Ne glede na to, da je cepljenje proti tetanusu zakonska obveznost in da je zakonodajalec predpisal kazenske sankcije proti osebam, ki se pozivu na cepljenje ne bi odzvale, menim, da je največja kazenska sankcija smrtni davek in trpljenje bolnika, ki ves potek bolezni doživlja pri polni zavesti in s prepričanjem, da je bilo možno bolezen učinkovito preprečiti.

Ker pri cepljenju obstajajo določene kontraindikacije (prepovedi), bo zdravnik, ki bo vodil cepljenje, pregledal obveznike in izločil tiste, ki se jih ne sme cepiti.

Pozivam vse, da jih skrb za lastno zdravje, ne pa kazenska prisila, privede na cepljenje.

Dr. Rudolf Ladika
ZD Krško

Delegati zahtevajo konkretne programe za sanacijo okolja

Zbor združenega dela SO Krško je na zadnji lanskoletni seji obravnaval vse zadeve, ki so bile predlagane v dnevnem redu zasedanja, ter še naslednje, ki so bile vključene naknadno: predlog odloka o ureditvi nekaterih vprašanj s področja obrti, osnutek odloka o pristojnosti in sestavi občinske skupščine ter osnutek odloka o določitvi volilnih enot za volitve delegatov v zbornice SO Krško.

Vsa predložena gradiva so delegati sprejeli, nekatera z dopolnitvami oziroma omejitvami. Tako so poleg ekološkega poročila in njegove dopolnitve sprejeli še sklep, da morajo nosilci ekološke sanacije in ustrezni strokovni organi pripraviti in uskladiti programe za izvajanje nalog za sanacijo do konca letošnjega februarja, izvršni svet pa mora programe marca letos predložiti v razpravo skupščini.

Pri obravnavi predloga odloka o prispevnih stopnjah za financiranje skupnih družbenih potreb v občini Krško za čas od 1. 1. do 31. 12. 1990 so imeli delegati veliko pripomb, večinoma zaradi viših prispevnih stopenj pa še zaradi nepopolne obveščeniosti o tem, katere naloge bivših SIS so sploh še ostale v pristojnosti občin. Zaradi vsega tega de-

legati odloka niso sprejeli za celo predlagano obdobje, pač pa s popravkom, da bo veljal le za prvo tromesečje, to je do 31. marca 1990.

Decembra so se v skupščini začele tudi priprave na letošnje volitve, in to s sprejetjem osnutka odloka o volilnih enotah. Takrat je bila sprejeta varianta, po kateri bi se število delegatskih mest v vseh zborskih izenačilo na 26 in bi se skupno število delegatov zmanjšalo za 24 mandatov. (Januarja so delegati obravnavali predlog imenovanega odloka in se dokončno odločili, da bodo imeli skupščinski zborski po 27 delegatskih mest — glej NG 1, 12. 1. 1990: Volitve '90).

Iz zapisnika ZZD

Vprašanja in pobude delegacij

Delegacija državnih organov je na izvršni svet in predsedstvo SO naslovila zahtevo za razrešitev prostorskega problema in problema opremljenosti enote sodišča v Krškem.

Delegacija podjetja »Videm« je postavila več vprašanj: kaj je s sredstvi, ki so jih »Videm« in druge organizacije prispevali za gradnjo zdravstvenega doma, in zakaj se gradnja še ni začela; zakaj še ne gradimo bencinske črpalke pri nakupovalnem centru; zakaj ekološke table še vedno ni in kdo je za to odgovor-

ren. Zahtevala je tudi informacijo o krški tovarni stekla.

Mirko Arh je v imenu delegacije »Vidma« predlagal, da naj bi vsaka delegacija dobila po en izvod analize o zdravstvenem stanju prebivalcev naše občine.

Pristojni organi in službe posredujejo naslednja pojasnila:

1. Izvršni svet si je prizadeval, da bi pomagal razrešiti problematiko enote sodišča v Krškem, vendar mu pomanjkanje denarja onemogoča, da bi se ta prizadevanja tudi uresničila. Prav zato je IS sprejel sklep, da ne sklene samoupravnega sporazuma za adaptacijo stavbe na CKŽ 12, kamor naj bi se preselilo sodišče in tako rešilo svojo prostorsko stisko. Delno je problem ublažil tako, da je sodišče dobilo nekdanje prostore občinskega sodnika za prekrške. Kaj več pa za sedaj ni bilo mogoče storiti in tudi za opremo, ki bi jo sodišče potrebovalo, izvršni svet ni mogel zagotoviti sredstev.

Odgovor je treba iskati tudi v veljavni zakonodaji. S spremembami in dopolnitvami zakonov o rednih sodiščih, javnem tožilstvu in sodiščih združenega dela se je namreč obveznost zagotavljanja sredstev za temeljne pravosodne organe od proračunov občin prenesla na proračun republike. Sredstva, ki so se do tedaj v proračunu občine zbirala za financiranje pravosodnih organov (posebni prometni davek od alkoholnih pijač), so bila prenesena v proračun republike, s tem pa v celoti tudi financiranje teh dejavnosti.

2. Po samoupravnem sporazumu o združevanju sredstev za investicije v SIS družbenih dejavnosti v občini Krško za obdobje 1986—1990 po stopnji 1,5% iz ostanka čistega dohodka se je po zaključnih računih 1985, 1986 in 1987 zbralo 171.148.782 din. Denar je bil porabljen za:

— pridobitev prostorov Centra za socialno delo (Kostakova stavba) 80.000.000 din

— recenzijski načrtov za zdravstveni dom (1987) 1.156.000 din

— nabavo instrumentov za zdravstveni dom (1988) 30.081.302 din

— nabavo instrumentov za zdravstveni dom (1989) 59.911.480 din

Skupaj je bilo porabljenih 171.148.782 din.

Ker kljub raznim posredovanjem, osebnim stikom in prizadevanju članov gradbenega odbora za izgradnjo zdravstvenega doma z lekarno in pridobitev prostorov za Center za socialno delo vsi podpisniki samoupravnega sporazuma niso hoteli ali niso mogli izločiti sredstev, je bil tak način zbiranja denarja opušen.

Med tem časom tudi ni uspel referendum za zbiranje denarja s samoprispevkom, tako da je ostal edini vir sredstev v skladu stavbnih zemljišč, ki naj bi financiral nadomestno gradnjo ZD. Sklad je že prispeval denar za projekte, spremembo namembnosti zemljišča, investicijski program in inženiring, izvaja pa se tudi komunalno opremljanje zemljišča po ZN Spodnji Grič II, in v to je bilo že do sedaj vloženi 30 milijard nominalnih sredstev.

Vrednost investicije ZD brez komunalnega opremljanja zemljišča je ocenjena na 630 milijard (9 milijonov DEM), za kar sklad stavbnih zemljišč ne vidi viira in zato se tudi fizična izgradnja ni mogla začeti.

3. Priprave za gradnjo bencinske črpalke pri nakupovalnem centru so, tako sporoča Petrol Ljubljana, zastale zaradi zapleta pri prenosu pravice do uporabe zemljišča od Zveznega vojaškega letališča v Beogradu. Končno dokumentacija v zvezi s pridobitvijo zemljišča je Petrol dobil od SO Krško 12. januarja letos. Lokacijsko odločbo naj bi komite za varstvo okolja in urejanje prostora izdal v začetku februarja 1990. Projektna dokumentacija je v izdelavi. Vsa soglasja in dovoljenja pričakujejo do aprila in predvidevajo, da se bo gradnja po izdaji gradbenega dovoljenja maja letos lahko začela.

4. Pojasnila o ekološki tabli objavljamo v tej številki na drugem mestu v posebnem članku Savaprojekta Krško.

5. V nadaljnjih aktivnostih za ustanovitev tovarne z dejavnostjo predelave stekla je delovna organizacija SOP Krško pokazala interes, da bi se predvideni program proizvodnje realiziral v okviru njene bivše TOZD Storitve. V dogovoru z direktorjem Janezom Roškerjem smo nadaljnje aktivnosti za ustanovitev tovarne opustili in SOP-u prepustili program.

Kolikor nam je znano, do realizacije tega ni prišlo, saj SOP ni nadaljeval z oblikovanjem končnega programa te proizvodnje. Tako je ustanavljanje tovarne ostalo na nulli točki. (Predsednik IS Igor Dobrovnik)

Dodatek k članku Priložnostni zaslužki naj bi bili bolj obdavčeni (str. 14)

Prav tako je od sprejetja osnutka aneksa odvisna tudi odločitev o osnutku odloka o spremembah in dopolnitvah odloka o davku na promet nepremičnin. Vanj sta vključeni zgoraj opisani lestvici davčnih osnov in uprava za družbene prihodke pravi zanj, da sta za občane ugodnejši od dosedanjih, ker bi se po obeh obremenitve znižale.

Iz skupščinskega gradiva

Komasacija na območju Krško polje I naj bi vendarle bila

Skupščina bo tokrat ponovno obravnavala predlog odločbe o uvedbi komasacijskega postopka na komasacijskem območju Krško polje I v k.o. Senuše in k.o. Veliki Podlog.

Za to območje je SO Krško že sprejela odločbo o uvedbi komasacijskega postopka, in sicer 31. marca lani. Zoper odločbo so se pritožili lastniki zemljišč, ki naj bi bila zajeta v komasacijo. Svoje pritožbe so utemeljili s trditvijo, da so nekatere od parcel sadovnjaki in stavbna zemljišča, ne pa kmetijska zemljišča ter jih zato ni možno vključiti v komasacijo. Skupna ugotovitev v vseh pritožbah je tudi bila, da sporne parcele niso zajete v družbenem planu občine, če pa bi že bile, to ne bi bilo smiselno, saj stavbnih zemljišč in sadovnjakov ni mogoče nameniti za komasacijo.

Zaradi teh navedb tožnikov je Vrhovno sodišče SRS avgusta lani odpravilo tisti del odločbe o uvedbi komasacijskega postopka, ki se nanaša na sporna zemljišča.

V ponovnem postopku je bilo ugotovljeno, da so vse parcele, predvidene za komasacijo, v celoti kmetijska zemljišča. Tudi trditev, da v srednjeročnem občinskem planu niso predvidena za melioracijske in komasacijske postopke, ni utemeljena, saj so tako v tekstualnem kot tudi v kartografskem delu družbenega plana nekatere od spornih parcel navedene kot mejne, druge pa ležijo znotraj kompleksa, opisanega v planu.

Uvedba komasacijskega postopka je v skladu z vsemi ustreznimi predpisi, zato predlagatelj meni, da ni ovire, da bi odločba postala veljavna.

Iz skupščinskega gradiva

Novoletni živžav v Brestanici

Zares je živžava konec, a v naših očeh in ušesih še vedno blesti lepota novoletnih dni. Vsa ta pravljичnost in vabljivost se je odvijala po zaslugi novoletnega pripravjalnega odbora, osnovne šole, DPM Brestanica, Elektranje, KS in nekaterih posameznikov.

Na odru v osnovni šoli so učenci izvajali novoletni program, obogaten pa je bil s celovečernimi in risanimi filmi — namenjen predvsem otrokom. Učenci so svoj nastop ponovili tudi v krškem Delavskem domu.

Novoletni sejem, fantazijsko okrašen, je dvakrat obiskal dedek Mraz in se sprehodil med obiskovalci. Ti so se združevali ob vrsti stojnic, polnih najrazličnejših dobrot, pri nekaterih pa je bilo možno tudi nabaviti kako priložnostno darilo. Vsi mladi obiskovalci sejma, ki jih je bilo največ, so se lahko brezplačno pogreli s toplim čajem — darilom DPM. Njihove članice so najmlajšim podarile petdeset doma izdelanih mehkih igračk, sicer pa so se vsi skupaj potrudili, da so kar se da obogatili darilne pakete.

Omenimo še člane skupine Krompirček, ki je ves izkupiček podarila DPM za njegovo nadaljnje delo.

Odbor DPM Brestanica

Pripis uredništva!

Zavedamo se, da brestaniški novici o novoletnem dogajanju, objavljeni februarja nista več novici. Žal pa je za to kriva periodika Našega glasa, ki je pač samo skupna delegatska informacija in je tej nalogi podrejena njegova vsebina in periodika izhajanja. Kljub vsemu smo se odločili, da objavimo kratki besedili o delu prizadevnih Brestaničanov. K temu nas je navedla že njihova podjetnost, ker pa smo prepričani, da je te podjetnosti tudi kje drugje dovolj, jim štejemo v izjemnost tudi to, da so nam o svojem delu pisali. To se, žal, ne zgodi pogosto. Pogosteje ko se bodo taka pisemca znašla na naši mizi, večja je verjetnost, da bomo tudi pri Našem glasu lahko sproti sledili vašim akcijam, spoštovani občani. Zato ti dve objavljeni novici — vam v spodbudo!

Tudi upokojenci so radi veseli

Društvo upokojencev Brestanica zelo prizadevno deluje v korist in razvedrilo svojih članov. Po uspešno organiziranih vsakomesečnih izletih in martinovanju so za lanski zaključek leta pripravili še veselo družabno srečanje.

Prostor — ogreano dvorano — jim je dala brezplačno na razpolago Termoelektrarna Brestanica. Okrasili so jo novoletnemu času primerno in že zgodaj popoldne so upokojenci začeli prihajati. Prigrizek so prinesli s seboj, za pijačo je poskrbel odbor. Mlad harmonikar se je med razigranimi upokojenci dobro počutil in veselo razpoloženje je ob petju in plesu naraščalo do viška: razdelitve dobrotov srečelova.

V imenu upokojencev se iz srca zahvaljujemo vsem, ki so darovali prispevke za srečelov — posameznikom, obrtnikom, delovnim in trgovskim organizacijam. Čisti dobiček je namenjen nadaljnjemu delovanju društva.

Odbor DU Brestanica

Priprave za melioracije na Krškem polju

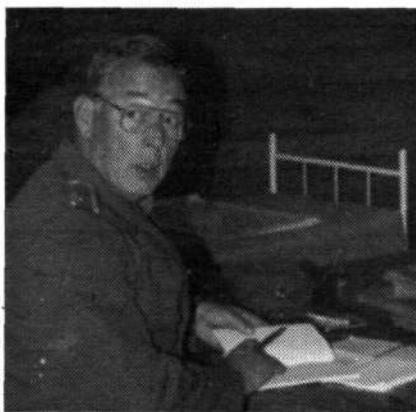
Občinski komite za družbeno planiranje, razvoj gospodarstva in urejanje prostora je pripravil predlog odloka o uvedbi melioracijskega postopka na melioracijskem območju Krško polje II. Melioracije so načrtovane za zemljišča v delu k.o. Senuše, k. o. Veliki Podlog in k.o. Drnovo.

Celotno območje — opredeljeno je v Družbenem planu občine Krško za obdobje 1986—1990 — obsega 768 ha zemljišč, ki ležijo predvsem južno od ceste Ljubljana—Zagreb in vzhodno od ceste Drnovo—Veliki Podlog, ob vaseh Drnovo, Jelše, Gorica, Brezje, Mrtvice in Vihre, vse do meje z občino Brežice.

Za investitorja melioracije je v predlogu odloka predviden M—Agrokombinat. Na zemljiščih, ki bi bila zajeta v postopek, bi se izvajala le agromelioracijska dela: gnojenje z mineralnimi gnojili, oranje, planiranje ter rušenje starih posestnih mej, sanacija manjših gramoznih jam, rušenje starih poti in urejanje novih. Na celotnem območju je predvidena tudi komasacija kmetijskih zemljišč.

Za izvedbo omenjenih del so zagotovljena nepovratna sredstva odbora za melioracije pri Republiškem komiteju za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, in to 90 odstotkov, preostalih 10 odstotkov pa naj bi bila sredstva lastnikov zemljišč, za katere bi v njihovem imenu najel kredit investitor melioracije.

Iz skupščinskega gradiva

Popravek

Pri objavi dobitnikov odlikovanj in priznanj ob lanskem 22. decembru, dnevu JLA, nam je ponagajal uredniški škrat. S seznama je namreč izpadel rezervni major Štefan Šunta, ki je prejel plaketo ZRVS Jugoslavije. Za napako se opravičujemo! Uredništvo

Energetika v Evropi 1992

Nadaljevanje iz 13. lanske številke

3. UVOZ IN IZVOZ ELEKTRIČNE ENERGIJE

Trgovanje z električno energijo je tesno povezano s prenosnim omrežjem in prenosnimi linijami, ki povezujejo elektrarne s porabniki. V Evropi danes deluje več interkonekcij, ki omogočajo prenos električne energije preko državnih meja. Za Jugoslavijo je še zlasti pomembna interkonekcija UCP-TE, katere članice so Avstrija, Belgija, Francija, ZRN, Italija, Luksemburg, Španija, Nizozemska, Švica, Danska, Grčija, Portugalska in Jugoslavija. Povezanost energetskih sistemov z interkonekcijami omogoča, da se električna energija, kljub temu da gre za specifičen tržni izdelek, plasira preko državnih meja. Izmenjave, ki potekajo med državami, imajo tako komercialni značaj kakor tudi značaj naravne menjave, katere namen je, da se zagotovi večja varnost delovanja nacionalnih energetskih sistemov.

V zadnjih letih znaša izmenjava med članicami EGS okrog 6 odstotkov. Največ električne energije uvaža Italija, in sicer iz francoskih jedrskih elektrarn; tako je leta 1987 uvozila skupaj 24.706 GWh, kar je predstavljalo dobrih 12 odstotkov celotne domače porabe. Največji izvoznik pa je Francija, ki plasira svojo poceni električno energijo v Italijo, ZRN in druge države. Tako je leta 1987 Francija izvozila 38.400 GWh, kar je predstavljalo ca 9 odstotkov proizvodnje. Če pogledamo saldo uvoza in izvoza električne energije za celotno EGS, potem ugotovimo, da skupnosti primanjkuje električne energije,

zato jo mora uvažati tudi izven skupnosti (preglednica 3).

Jugoslavija v zadnjih letih uvaža okoli 2.000 GWh, predvsem iz Italije, Bolgarije, Grčije, Romunije in Albanije. Uvoz znaša ca 4 odstotke celotne porabe. Električno energijo izvažamo največ v Italijo, Švico, Grčijo in Albanijo, izvoz pa predstavlja okrog 5 odstotkov domače proizvodnje. Zaradi medsebojne naravne izmenjave in havarijske pomoči se pojavljajo države hkrati v uvozu in izvozu. Jugoslavija ima v letih 1985, 1986 in 1987 manjši primanjkljaj, v letih 1984 in 1988 pa presežek v izmenjavi.

4. CENA ELEKTRIČNE ENERGIJE

Cena električne energije je v prvi vrsti odvisna od cen primarnih virov (energetskih goriv) in strukture proizvodnje. Po različnih analizah, ki so bile opravljene, je sklepati, da so cene primarnih goriv v Jugoslaviji, še zlasti pa v Sloveniji, precej višje od cen na svetovnem ali evropskem tržišču. Po ugotovitvah Rudarskega inštituta Beograd1) so cene slovenskih premogov od 60 do 100 odstotkov višje od povprečne cene rjavih premogov oziroma lignita v Jugoslaviji. Kljub temu pa to ni bila polna lastna cena, saj slovenski premogovniki v zadnjih letih zaključujejo poslovanje z izgubo. Na svetovnem trgu so

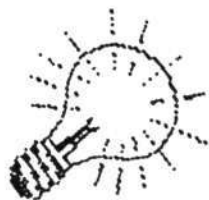
Preglednica 3:

Zunanjetrgovinska bilanca uvoza in izvoza električne energije držav EGS v letih 1983—1987

Leto	1983	1984	1985	1986	1987
Država					
Belgija	317	-310	46	213	2.118
Danska	-4.207	-4.884	-460	-82	-2.414
Francija	13.414	24.766	23.400	25.200	29.700
Grčija	-1.883	-2.561	-739	-1.286	-615
Italija	-11.082	-20.890	-23.669	-22.114	—
Irska	0	0	0	0	0
Luksemburg	-3.305	-3.453	-3.523	-3.481	-3.563
Nizozemska	-4.644	-3.484	-5.126	-3.481	—
Portugalska	-1.316	-711	-2.246	-1.885	-3.025
Španija	102	-2.315	1.080	1.256	1.533
V. Britanija	0	0	0	-4.255	-11.635
ZR Nemčija	-10.395	-4.118	-2.500	-2.131	-1.796
EGS skupaj	-22.999	-17.960	-13.737	-13.742	-10.303*

— vir ne navaja podatka *brez Italije in Nizozemske

VIR: Annual Bulletin of Electric Energy Statistics for Europe, United Nations, New York, 1987 in 1988

Popravek k 1. delu

V prvem delu besedila *Energetika v Evropi 1992*, ki je bil objavljen v *Našem glasu* 26. decembra lani, sta dva napačna podatka v prvem in drugem odstavku točke 2 z naslovom *Proizvodnja in poraba električne energije*. Pravilno je:

1. *Struktura proizvodnje je po posameznih državah različna, tako v ZRN, Veliki Britaniji in Italiji proizvedejo preko 70% električne energije v termoelektrarnah, Francija pa samo 10% v termoelektrarnah, v jedrskih elektrarnah pa celo preko 70%.*

2. *V Sloveniji pa iz termoelektrarn ca 45%, iz hidroelektrarn ca 35% in iz jedrske elektrarne ca 20% električne energije.*

cene premoga kalorične vrednosti 5.900 kcal/kg FOB od 34 do 39 \$ za tono, cena prevoza do evropske luke pa se giblje od 10 do 14 \$ za tono. Premog predstavlja okrog 70 odstotkov stroškov kWh iz termoelektrarn, zato je jasno, da so racionalizacije pri ostalih stroških manj učinkovite.

Tudi pri ostalih energetskih gorivih so cene v Jugoslaviji višje od cen na svetovnem trgu, vendar predstavlja delež električne energije, proizvedene v termoelektrarnah na premog, več kot 50 odstotkov, zato ima cena premoga tudi sorazmerni vpliv na ceno proizvedene kWh. Resnici na ljubo pa je treba povedati, da je večina držav v Evropi poskušala ali še poskuša ta industrijski sektor zaščititi pred konkurenco ter mu z različnimi subvencijami omogočiti preživetje. Najznačilnejša država z visokimi subvencijami premo-govništvu je ZR Nemčija (preglednica 4).

Preglednica 4:
Povprečna cena energetskih goriv v polletju 1988 v ZR Nemčiji

Gorivo	Cena v DEM/tono ekvivalenta premogu
Uvoženi premog	79
Tekoča goriva (mazut)	125
Plin	190
Domači premog	265

VIR: V DEW, Frankfurt, 1988

Pri ugotavljanju cene električne energije za porabnike smo soočeni z vrsto omejitev, ki zamegljujejo realno primerjavo in transparentnost cen. Vendarle pa so nekatere ugotovitve nesporne. Naša cena električne energije je v povprečju leta 1987 znašala 11,31

pf/kWh, v letu 1988 pa 8,40 pf/kWh; ta cena ni pokrivala vseh stroškov in bi po ocenah morala biti 15 pf/kWh (vse cene so na pragu prenosa). To pomeni, da so porabniki plačevali precej manj, kot pa so sami proizvodni stroški, kar v veliki meri omogoča neracionalno rabo energije. Iz preglednic 5 in 6 je mogoče razbrati, da je kljub večinskemu mnenju, da je naša energija draga, v resnici relativno cenena. Tudi na pripombo, da so naši osebni dohodki nekajkrat manjši kot v državah, za katere dajemo primerjavo, je mogoče dvojno odgovoriti, in sicer z vidika porabnika in z vidika proizvajalca. Za našega porabnika predstavlja strošek električne energije neprimerno več kot pa v razvitih državah, za proizvajalce pa osebni dohodki v stroških kWh predstavljajo le 8 odstotkov.

Ostalih stroškovnih konkurenčnih prednosti naša energetika, žal, nima.

Preglednica 5:

Cene električne energije na pragu prenosa za industrijo

Let	Cene s taksami din/kWh		Indeks
	OECD	SFRJ	
1985	16,75	6,62	253,0
1986	27,79	16,35	170,0
1987	89,81	51,21	175,4
1988	351,09	121,36	289,3
April 1989	576,57	321,53	179,3

VIR: Ocene i prognoze kretanja cena i analiza pariteta cena električne energije, ZIT, Beograd, 1989

Ugotovitve različnih študij kažejo, da bo električna energija v prihodnje še dražja, saj ne razpolagamo niti z bogatimi nahajališči primarnih virov energije niti s poceni proizvodnjo, v drugih državah pa je električna energija že danes precej dražja, tako da poceni uvoza ne bo mogoče zagotoviti. V veliki meri pa lahko pričakujemo povišane stroške proizvodnje zaradi varovanja okolja, saj je proizvodnja električne energije ekološko zelo agresivna, odprava škodljivih posledic na okolje pa izredno draga.

Preglednica 6:

Primerjalni pregled cen električne energije v posameznih državah za gospodinjstva

Država	Cene na dan 1. 7. 1988	
	PENCE/kWh	PFENIG/kWh
Japonska	10,74	33,47
Italija	9,49	29,57
ZRN	9,41	29,32
Koreja	9,14	28,48
Belgija	9,09	28,32
Danska	8,35	26,02
Avstrija	8,34	25,99
Španija	8,16	25,43
Francija	7,40	23,06
Irski	7,40	23,06
ZDA	7,32	22,81
Portugalska	6,94	21,63
V. Britanija	6,81	21,22
Nizozemska	6,30	19,63
Grčija	6,23	19,63
Avstralija	5,15	16,05
Finska	4,59	14,30
Švedska	4,16	12,96
J. Afrika	3,68	11,47
Kanada	3,44	10,72

— Cena vključno z lokalnimi taksami in VAT za odjemalce na standardnem odjemu 3.300 kWh letno.

— Preračun britanskega funta v DEM po srednjem tečaju z dne 1. 7. 1988.

VIR: The Electricity Council, London, 1988

Te ugotovitve pa narekujejo pravočasno preobrazbo slovenskega in jugoslovanskega gospodarstva na energetsko manj intenzivne proizvodne programe ter pripravo programov za varčnejšo in racionalnejšo rabo električne energije na vseh področjih uporabe.

Drago Fabijan

1) Godišnjak o radu rudnika uglja 1987, Rudarski institut Beograd, 1989

nadaljevanje prihodnjic

Še ena faza obnove krškega mestnega jedra se bliža koncu. Upajmo, da bo to križišče zagotovilo nemoten in varen pretok prometa motornih vozil, pešcev in omogočilo kupcem dostop do tukajšnjih prodajaln. (Foto: Matjaž Kostrevec)

Žirija za podeljevanje priznanj Osvobodilne fronte slovenskega naroda pri občinski konferenci Socialistične zveze — SZDL Krško na podlagi pravilnika o podeljevanju priznanj Osvobodilne fronte slovenskega naroda za občino Krško

RAZPISUJE

podelitev priznanj Osvobodilne fronte slovenskega naroda za leto 1990

1. Priznanje Osvobodilne fronte slovenskega naroda je namenjeno tistim posameznikom in organizacijam, ki so s svojim delom prispevali k dosežkom trajnejšega pomena, še zlasti:

— pri udeležanju vloge Socialistične zveze, naslednice Osvobodilne fronte slovenskega naroda kot demokratične, za vse ljudi in njihove interese odprte organizacije, zlasti pri uveljavljanju vsenarodne širine Osvobodilne fronte, njenih demokratičnih moralnih načel in izročil;

— pri ustvarjanju pogojev za uveljavitev ljudi kot nosilcev odločanja na vseh ravneh in področjih družbenega življenja in dela ter možnosti vplivanja na pomembne družbene odločitve ter pri uveljavljanju in preverjanju uresničevanja demokratično sprejetih odločitev;

— pri uveljavljanju pluralističnih pogledov, zamisli in dejavnosti za družbeni razvoj za preudarno izkoriščanje naravnih danosti in ustvarjalnih možnosti, ob upoštevanju varovanja okolja in v prizadevanjih za višjo življenjsko raven vseh ljudi;

— za prispevek pri udeležanju nalog Socialistične zveze za hitrejši gospodarski, družbeni in kulturni razvoj ter pri uveljavljanju vsebin in oblik vzajemnosti, solidarnosti in humanih odnosov med ljudmi.

2. Predloge lahko oblikujejo krajevne organizacije Socialistične zveze, podjetja in druge delovne skupnosti, vodstva političnih organizacij v občini, družbene organizacije in društva ter občani.

3. Pisne predloge z obrazložitvijo in utemeljitvijo je potrebno uskladiti v krajevni organizaciji Socialistične zveze — SZDL, od koder je predlagani kandidat oziroma organizacija. Žirija bo upoštevala le tako usklajene predloge, ki bodo prispeli najkasneje do 2. aprila 1990 na Občinsko konferenco Socialistične zveze — SZDL Krško.

Žirija za podeljevanje priznanj OF pri OK SZ — SZDL Krško

Dobrodelni koncert v Leskovcu

Društvo za pomoč duševno prizadetim Krško vabi na prvega iz vrste dobrodelnih koncertov, ki bo

v četrtek, 1. marca 1990 v športni dvorani OŠ Leskovec ob 18. uri

Nastopila bo skupina Don Juan in zlasti pristrčno vabilo za udeležbo je namenjeno otrokom. Z njimi in za njih bi namreč nastopajoči radi pripravili zabaven večer. Izkupiček od prireditve je namenjen uresničitvi dela programa pomoči prizadetim občanom.

Pridite, ne bo vam žal!

Občni zbor Planinskega društva »Bohor« Senovo

bo v petek, 23. februarja 1990 ob 18. uri

v sindikalni dvorani Termoelektarne Brestanica.

Ne bo samo delovno, ampak tudi veselo in slovesno: peli nam bodo Boštanski fantje.

Delavska univerza in knjižnica Krško

Razpis izobraževalnih oblik

Izobraževanje za pridobitev izobrazbe — šolsko leto 1990/91

Višja upravna šola — 1. letnik; pogoj: končana štiriletna srednja šola.

Ekonomski tehnik — 1. letnik; pogoj: končana osnovna šola.

Komercialni tehnik — 3. letnik; pogoj: končana trgovska šola.

Trgovska poslovodska šola — nadaljevalni program; pogoj: končana trgovska šola in dve leti delovnih izkušenj.

Gostinski tehnik — nadaljevalni program; pogoj: končana poklicna gostinska šola (kuhar, natakar).

Osnovna šola — oddelki za odrasle — 6., 7., in 8. razred.

Prijave za zgoraj navedene izobraževalne oblike oddajte čim prej.

Tečaji

Tečaji tujih jezikov — angleščina, nemščina, francoščina, italijanščina in ruščina.

Tečaj računalništva — uvodni in nadaljevalni: WORDSTAR, PC PIS, DOS, d BASE III., d BASE IV., CLIPPER, LOTUS 1-2-3, AVTOCAD, SUPERPROJEKT...

Tečaj slovenskega jezika — za neslovensko govoreče; za delavce v javnih službah...

Izpopolnjevalni tečaj za tajnice.

Tečaj angleškega jezika na računalniku.

Tečaj za delovanje v proizvodnji sodobnega podjetja

Vsebina:

1. organizacija dela v sodobnem podjetju
2. motiviranje za dobro delo
3. sprejem in uvajanje novih delavcev in spremljanje njihovega dela
4. patološke oblike vodenja in reševanja konfliktov

Tečaj varstva pri delu — obnovitveni in osnovni, nevarne snovi.

Higienski minimum — obnovitveni in osnovni.

Tečaj za voznike viličarja.

Tečaj za upravljanje težke in lahke gradbene mehanizacije.

Strojepisni tečaj.

Tečaj šivanja in krojenja.

Tečaj za voznike motornih čolnov.

Prijave oddajte čim prej! Vse podrobnejše informacije dobite osebno na Delavski univerzi Krško, Cesta krških žrtev 15, ali po telefonu, številka 31—152.

**Direktor DUK Krško
Monika Novšak**